

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Παιδαγωγικό, Ίστορικό,
Λογοτεχνικό καί
Έγκυκλοπαιδικό Περιοδικό
ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ & ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Διπλό τεύχος

1, 2

Ίούλιος - Δεκέμβριος

1976

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΚΑΘΕ 3 ΜΗΝΕΣ

Χρόνος 24ος

ΕΚΔΟΣΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Ξενοφώντος 15α τ.τ. 118
ΤΗΛΕΦ. 3236.547 - 3221.316 - 3245.375

ΕΤΟΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ 1922

ΕΝΩΣΗ

**Τών Διδασκαλικών Συλλόγων
της χώρας και τών Διδασκαλικών
Συλλόγων τών Έλληνικών
Κοινοτήτων του εξωτερικού**

Άναγνωρισμένη

από τό Πρωτοδικείο Άθηνών
μέ την 754/1946 απόφασή του
όπως τροποποιήθηκε
μέ τίς 7363/46, 10508/48, 3716/51,
4711/66, 570/69 και 3213/72 αποφάσεις

LA TRIBUNE

**PROFESSIONNELLE
DE L' INSTITUTEUR**

rue Xénophonos 15a (118) Athènes - Creco

Publication
mensuelle
de la Fédération
Grecque des
Instituteurs

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Πρόεδρος
ΚΕΛΛΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, Α' Αντιπρόεδρος
ΗΛΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Β' Αντιπρόεδρος
ΛΥΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Γενικός Γραμματέας
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Ειδ. Γραμματέας
ΔΟΡΙΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Ταμίας
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, Σύμβουλος
ΓΡΙΒΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Σύμβουλος
ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΦΩΤΙΟΣ, Σύμβουλος

Επιστημονικό Βήμα του ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

	σελ.
● Παιδεία, τό μεγάλο μας πρόβλημα, Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ	2
● Η Έκπαίδευση των Εκπαιδευτικών, Σ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ	8
● Παιδαγωγοί και Μύστες του 21ου αιώνα, Γ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ	15
● Τό ΚΕΜΕ και η Δημοτική γλώσσα, Η. ΓΟΜΑΤΟΥ	18
● Δημοτική Παιδεία στη σημερινή Ελλάδα, Β. ΜΩΡΑΪΤΗ	21
● Εκπαιδευτική τηλεόραση και σχολείο, Γ. ΜΑΝΑΓΛΙΩΤΟΥ	23

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Σύγχρονες κατευθύνσεις στη ψυχολογία μαθήσεως Γνωστικές διαδικασίες και επεξεργασία πληροφοριών Γ. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ	27
---	----

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Οι Έλληνες, η Ελλάδα και η θάλασσα, Α. ΚΑΛΥΒΑ	33
---	----

ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Εκπαιδευτικοί και προπαγάνδα. Αντί μνημοσύνου στον Ν. ΖΗΣΗ	38
● Τό Έπιθεωρητικό πρόβλημα, Κ. ΤΣΟΥΧΛΟΥ	44
● Στους τρεις Ίεράρχες, Ε. ΛΥΚΟΥ	47
● Η Έκπαίδευση στο εξωτερικό: Τό Σουηδικό βασικό σχολείο	49

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Ό Δάσκαλος ποίημα, Δ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ	52
● Όμονοήσετε, παιδιά ποίημα, Σ. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ	53
● Τά Χριστούγεννα του όρφανου, Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΗ	54
● ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ: Πειθαρχικό δίκαιο των Δ.Υ., Δ. ΑΝΑ- ΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	55
● ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	61

Τιμή τεύχους	δρχ.	10
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ		
Δασκάλων	»	150
Σχολ. Έφορειών	»	200
Έξωτερικού	Δολ.	10

Χρόνος 24ος

Διπλό τεύχος 1, 2

Ιούλιος - Δεκέμβριος 1976

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Ξενοφώντος 15α τ.τ. 118
ΤΗΛΕΦ. 3236.547 - 3221.316 - 3245.375

ΕΤΟΣ ΙΥΣΤΑΙΕΩΣ 1922

ΕΝΩΣΗ

**Τῶν Διδασκαλικῶν Συλλόγων
τῆς χώρας καὶ τῶν Διδασκαλικῶν
Συλλόγων τῶν Ἑλληνικῶν
Κοινοτήτων τοῦ ἐξωτερικοῦ**

Ἀναγνωρισμένη

ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Ἀθηνῶν
μέ τὴν 754/1946 ἀπόφασή του
ὅπως τροποποιήθηκε
μέ τίς 7363/46, 10508/48, 3716/51,
4711/66, 570/69 καὶ 3213/72 ἀποφάσεις

LA TRIBUNE

**PROFESSIONNELLE
DE L' INSTITUTEUR**

Publication
mensuelle
de la Fédération
Grecque des
Instituteurs
rue Xénophonos 15a (118) Athènes - Greece

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Πρόεδρος
ΚΕΛΛΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, Α' Αντιπρόεδρος
ΗΛΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Β' Αντιπρόεδρος
ΛΥΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Γενικός Γραμματέας
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Ειδ. Γραμματέας
ΔΟΡΙΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Ταμίας
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, Σύμβουλος
ΓΡΙΒΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Σύμβουλος
ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΦΩΤΙΟΣ, Σύμβουλος

Επιστημονικό Βήμα του ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

	σελ.
● Παιδεία, τό μεγάλο μας πρόβλημα, Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ	2
● 'Η Έκπαίδευση τών 'Εκπαιδευτικών, Σ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ	8
● Παιδαγωγοί και Μύστες του 21ου αιώνα, Γ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ	15
● Τό ΚΕΜΕ και ή Δημοτική γλώσσα, Η. ΓΟΜΑΤΟΥ	18
● Δημοτική Παιδεία στή σημερινή 'Ελλάδα, Β. ΜΩΡΑΪΤΗ	21
● 'Εκπαιδευτική πλεόραση και σχολείο, Γ. ΜΑΝΑΓΛΙΩΤΟΥ	23

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Σύγχρονες κατευθύνσεις στή ψυχολογία μαθήσεως Γνωστικές διαδικασίες και έπεξεργασία πληροφοριών Γ. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ	27
---	----

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● Οι Έλληνες, ή 'Ελλάδα και ή θάλασσα, Α. ΚΑΛΥΒΑ	33
--	----

ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

● 'Εκπαιδευτικοί και προπαγάνδα. Αντί μνημοσύνου στόν Ν. ΖΗΣΗ	38
● Τό 'Επιθεωρητικό πρόβλημα, Κ. ΤΣΟΥΧΛΟΥ	44
● Στους τρεις 'Ιεράρχες, Ε. ΛΥΚΟΥ	47
● 'Η Έκπαίδευση στό έξωτερικό: Τό Σουηδικό βασικό σχολείο	49

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● 'Ο Δάσκαλος ποίημα, Δ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ	52
● 'Ομονοήσετε, παιδιά ποίημα, Σ. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ	53
● Τά Χριστούγεννα του όρφανού, Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΗ	54
● ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ: Πειθαρχικό δίκαιο τών Δ.Υ., Δ. ΑΝΑ- ΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	55
● ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	61

Τιμή τεύχους	δρχ. 10
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ	
Δασκάλων	» 150
Σχολ. Έφορειών	» 200
Έξωτερικού	Δολ. 10

Χρόνος 24ος

Διπλό τεύχος 1, 2

'Ιούλιος - Δεκέμβριος 1976

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

Ένα διδλίο γραμμένο από τό θαυσοτόχαστο μελετητή τών θεμάτων τής Παιδείας, πού δάζει τό δασκαλο μπροστά στά καθημερινά του προβλήματα, μικρά καί μεγάλα (άν καί μικρά δέν υπάρχουν, γιατί οί μικροί παρουσιάζουν πάντα μεγάλα προβλήματα) καί τόν βοηθάει στήν άνεύρεση του σωστού δρόμου πού πρέπει νά θαδίσει στήν κάθε περίπτωση. Σ' αυτό ο δάσκαλος τών δασκάλων μέ αληθινά πατρικές παραινήσεις άπευθύνεται σ' όσους ασχολούνται μέ τό φαινόμενο τής άγωγής. Δίνει τίς πολύτιμες συμβουλές του γιά τό διδακτικό τους έργο καί παρωθεί κάθε εκπαιδευτικό νά συμβάλει στή δημιουργία ενός καλύτερου κοινωνικού αύριου, γιατί μοναδικό κίνητρο τής προσπάθειάς του αυτής στάθηκε ή άκόρεστη έπιθυμία του νά δει νά προβάλλει, μέσα άπ' τά Σχολεία, μιά αληθινή, μιά πραγματική Δημοκρατία.

Μιά Δημοκρατία γνήσια καί άφτιασίδωτη, πού νάχει τή διάθεση νά χαμογελάει σ' όλους, χωρίς νά ξεγελάει κανένα, πού νάχει τή δύναμη

νά προστατεύει όλους, χωρίς έξαιρέσεις καί χωρίς διακρίσεις, πού νά ξέρει δίκαια νά φορτώνει θάρη καί νά μοιράζει δικαιώματα.

Πού νά φαίνεται καί νά είναι Δημοκρατία. Αυτό τό πανανθρώπινο όνειρο, είναι ή φλόγα του συγγραφέα, μέ τήν όποία προσπαθεί νά φωτίσει τούς κοινωνικούς δρόμους πού θα θαδίσει μιά αληθινή Δημοκρατία.

Οί δρόμοι όμως αύτοί διασταυρώνονται μέσα στά Σχολεία, κάθε λαού καί κάνουν μεγάλο τό χρέος καί δαρύ τό σταυρό τής άποστολής του εκπαιδευτικού.

Ζητήσαμε τήν άδεια από τόν κ. Ε. Παπανούτσο, γιά νά δημοσιέψουμε, σέ συνέχειες, τίς σκέψεις του αυτές καί όλοπρόθυμα μάς τήν έδωσε.

Ήταν ή έπιθυμία νά επικοινωνήσει μ' όλους τούς εκπαιδευτικούς τής χώρας μας, νά βοηθήσει, στό έργο τους καί νά υπηρετήσει έτσι τόν άνθρωπο, τήν κοινωνία, τή Δημοκρατία.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όλα τὰ επαγγέλματα έχουν τὰ προβλήματά τους. Του Έκπαιδευτικού έχει τὰ περισσότερα καί τὰ δυσκολώτερα. Πρώτα γιατί στούς χρόνους μας ο διασκελισμός τής Έπιστήμης (έπομένως καί τής «έπιστήμης τής άγωγής») είναι μεγάλος καί δέν προλαβαίνουμε τὰ βήματά της. Καί έπειτα, γιατί κάθε μέρα μεταβάλλεται βαθιά τόσο τό κοινωνικό κλίμα όπου εργάζεται ο Δάσκαλος, όσο καί ο άνθρωπος πού θα μορφώσει, τό «παιδί».

Αὐτὰ τὰ προβλήματα ἐξετάζει ὁ συγγραφέας τούτου τοῦ βιβλίου, μὲ τὸ χρέος πὺν αἰσθάνεται (ὄχι μὲ τὸ δικαίωμα πὺν ἔχει) ὕστερ' ἀπὸ θητεία μισοῦ αἰῶνα σὲ ὄλους σχεδὸν τοὺς τύπους τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ στήν Κεντρικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Σκοπὸς του εἶναι νὰ βοηθήσει τὸ Δάσκαλο νὰ εἰσδύσει βαθύτερα στὸ νόημα τοῦ ἔργου πὺν ἔχει ἀναλάβει, καὶ νὰ τὸν ἐνημερώσει στὶς δυσκολίες πὺν θὰ συναντήσῃ κατὰ τὴν ἐκτέλεσή του.

1. Ἡ πρώτη ἀναμέτρηση

Ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας μέρα, ἴσως μέσα καὶ σὲ μιὰ μόνο ὥρα, ἔχει κριθεῖ ἡ τύχη σου ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς νέας τάξης πὺν ἔχεις ἀναλάβει. Ὅταν ἀνοίξεις τὴν πόρτα καὶ βρέθηκες ξαφνικὰ μπροστά τους (εἴτε οἱ μικροὶ εἶναι τοῦ Δημοτικοῦ εἴτε οἱ ἔφηβοι τοῦ Λυκείου), ὕπως τοὺς κοίταζες καὶ σὲ κοίταξαν, σιωπηλοὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ὕστερ' ἀπὸ τὶς φωνές τοῦ διαλείμματος, ἔγινες ἀμέσως ἓνα «γεγονὸς» καὶ μιὰ «περίπτωση». Πὺν ἔπρεπε νὰ μετρηθεῖ καὶ νὰ «τιμολογηθεῖ» μὲ προσοχή, γιὰτὶ θὰ ἔμπαινε στὴ ζωὴ τους μὲ ἀξιώσεις καὶ μὲ ἐξουσία.

—Ὁ νέος μας Δάσκαλος! Τί σοῖ ἄραγε νὰ ᾽ναι; Μαλακὸς ἢ σκληρὸς; Σηκώνει τὰ καμώματά μας, τὶς ἀταξίες, τὶς ἀμέλειες, τὶς ἀδιακρισίες μας; Πῶς μπορεῖ νὰ παγιδευτεῖ καλύτερα — μὲ τὸ θράσος ἢ μὲ τὴν ὑποταγὴ μας; Θὰ μᾶς ἀνοίξει τὰ «μάτια», ἢ θὰ μᾶς γεμίζει μόνο τ' αὐτιά μας — ἀέρας φρέσκος καὶ ἐνοχλητικὸς;

Καὶ θὰ ἀρχίσουν χωρὶς ἀναβολὴ τὶς «δοκιμές», τὴ δοκιμασία σου.

Ἄν εἴσχι ἀπληροφόρητος καὶ ἄπειρος, θὰ ἀπορήσεις:

—Γιὰτὶ αὐτὴ ἡ ἀπρόκλητη δυσπιστία, ἡ ἐχθρικὴ ἐπιφυλακτικότητα, ἡ καχυποψία;

Ὅφειλες νὰ ξέρεις τὸ λόγο τῆς καὶ νὰ τὴν περιμένεις.

Εἶναι ἀπλούστατα ἡ (ἐντελῶς φυσικὴ) τακτικὴ τῆς ἄμυνας τοῦ ἀδύνατου ἀπέναντι στὸν δυνατὸ. Ἐσὺ θὰ εἶσαι ὁ ἡγεμόνας σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ κράτος, καὶ οἱ ὑπήκοοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ λάβουν ἐγκαίρως τὰ μέτρα τους γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰ νόμιμα (ὅπως πιστεύουν) δικαιώματά τους ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν σου. Ἡ προσεχτικὴ ἀνίχνευση τοῦ ἐδάφους ὅπου πρόκειται νὰ δοθεῖ ἡ μάχη (τὸ κύριο στοιχεῖο στὸ ἔδαφος τοῦτο εἶσαι σύ) εἶναι ἡ πρώτη φροντίδα τοῦ προνοητικοῦ πολεμιστῆ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ φακὸς πέφτει ἀμέσως καὶ κατευθεῖαν ἀπάνω σου.

Ἀνθρώπινο εἶναι ἡ «μαχητικὴ» στάση τῶν νέων μαθητῶν σου, στὴν πρώτη κιόλας συνάντησή σας, νὰ σοῦ φέρει δυσφορία. Θ' ἀναρωτηθεῖς:

—Μὰ αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ «ἄθῳα πλάσματα» ποῦ μ' ἔστειλαν νὰ διδάξω;

Δεύτερο λάθος. Ποιὸς (ἀπὸ κείνους ποὺ τὰ ἔχει μελετήσει) εἶπε ὅτι τὰ παιδιὰ τῶν 6 μὲ 12 χρονῶν (ἀκόμα λιγότερο οἱ ἔφηβοι τῶν 13 μὲ 18 χρονῶν) εἶναι ἄθῳα σὰν τοὺς «ἀγγέλους τοῦ οὐρανοῦ»; Κανείς. Καὶ κανεὶς ἐπίσης δὲν ὑποστήριξε ὅτι στὴν πονηριὰ μοιάζουν μὲ τοὺς «διαβόλους τῆς κόλασης». Ἀπλούστατα ἄνθρωποι εἶναι κι' αὐτὰ — σὰν ἐμᾶς. Καὶ τίς ἴδιες δράσεις καὶ ἀντιδράσεις ἔχουν μὲ τίς δικές μας, ὅταν οἱ περιστάσεις εἶναι ἀνάλογες. Τί κάνεις ἐσὺ ὁ «ἐνήλικος» καὶ «ῥιμος» ὅταν ἀντικρίζεις ὡς ὑπἄλληλος τὸν προϊστάμενο, ὡς στρατιώτης τὸν ἀξιωματικό, ὡς ὑπόδικος τὸν ἀνακριτὴ σου; Δὲν τὸν «ἀναλύεις», δὲν τὸν «βαθμολογεῖς» γιὰ νὰ ξέρεις μὲ ποιὸν θὰ ἔχεις νὰ κάνεις στὴν κρίσιμη στιγμή;

Εἶναι παρατηρημένο ὅτι ὁ καλύτερος κριτὴς τοῦ Δασκάλου εἶναι ὁ Μαθητὴς. Τὸν ἀνατέμνει μὲ ἐκπληκτικὴν ὀξύδερκεια καὶ ἐξακριβώνει σχεδὸν ἀλάθευτα ποιὲς εἶναι οἱ «γωνίες» τοῦ πνεύματός του, τὰ «κενὰ» στὸ χαρακτήρα του, τὰ φανερά προσόντα καὶ οἱ κρυφές ἀδυναμίες του. Καὶ μάλιστα (συνήθως) ἀπὸ τὸ πρῶτο μάθημα ποὺ θὰ τὸν ἀκούσει νὰ διδάσκει ἢ νὰ ἐξετάζει, ἀπὸ τὴν πρώτη «σοβαρὴ» συνάντησή τῶν δύο τους

στήν αὐλή ἢ στὸ γραφεῖο τοῦ σχολείου. Σπάνια θὰ ἀναγκαστεῖ ἀπὸ μεταγενέστερες ἐμπειρίες νὰ ἀναθεωρήσει τὶς κρίσεις του· οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις παραμένουν (συνήθως) ἀδιάψευστες.

Στὸ φαινόμενο τοῦτο δίνεται (συνήθως) ἡ ἐξήγηση ὅτι τὰ παιδιὰ μὲ τὴν παρατηρητικότητα καὶ τὸ φρέσκο μυαλό τους εἶναι ἄριστοι «ψυχολόγοι». Ὑπάρχει μιὰ καλύτερη: ὅταν τὸ ζῶο ἀμύνεται, ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἐνστίκτου δουλεύει τελειότερα, ὅσο ὁ κίνδυνος εἶναι πιὸ μεγάλος! Ἀπὸ ἐνστικτο λοιπὸν γίνεται τὸ παιδί παρατηρητικότερο καὶ ὀξυνούστερο μόλις ἀντικρίσει τὸν ὑποτιθέμενο ἐχθρό, τὸν νέο Δάσκαλο ποὺ πρέπει νὰ τὸν χαρακτηρίσει σωστά γιὰ νὰ βαθμολογήσει ἐπίσης σωστά τὴ δύναμή του καὶ τὴν τέχνη του. Ἄν πέσει ἔξω στὶς κρίσεις του, θὰ πολεμήσει «στραβὰ» καὶ ἀναπόφευκτα θὰ νικηθεῖ. Προσηλώνει λοιπὸν καλὰ τὸ μάτι καὶ τροχίζει τὸ μυαλό του, γιὰ νὰ ξέρει ποιὸς «ἀκριβῶς» εἶναι ὁ στόχος του.

Πῶς πρέπει νὰ συμπεριφερθεῖς ἐκείνη τὴν ὥρα, ποὺ παίζεται — ὅπως εἶπαμε — ἡ τύχη σου;

Ἄν ἡ εἰκόνα ποὺ ἔδωσα, τοῦ «πολεμικοῦ πεδίου» καὶ τῆς «ἀναμενόμενης σύγκρουσης», ἀποδίνει μὲ ἀκρίβεια τὸ πραγματικὸ κλίμα τῆς τάξης κατὰ τὴν πρώτη εἰσοδὸ σου στὴν αἴθουσα, τότε περιέχει καὶ τὴν ἀπάντησιν στὸ ἐρώτημά σου.

Σφάλλουν οἱ δῆθεν ἐπιτυχημένοι καὶ ἐμπειροὶ συνάδελφοί σου ποὺ θὰ σὲ συμβουλέψουν ὅτι πρέπει νὰ βάλεις τὰ δυνατά σου γιὰ νὰ κερδίσεις ὅπωςδῆποτε τὴν πρώτη μάχη μὲ τοὺς μαθητές σου, γιατί ἀλλιῶς θὰ εἶναι ἀργά, «ἡ τύχη σου θὰ ἔχει κριθεῖ», καὶ κριθεῖ εἰσβάρος σου: «Πάρ' τους ἀμέσως τὸν ἀέρα» λένε· «ἀλλιῶς θὰ σοῦ τὸν πάρουν ἐκεῖνοι, καὶ τότε εἶσαι χαμένος». Δὲν εἶναι καθόλου φρόνιμη, ἀπεναντίας εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνη ἡ τακτικὴ ποὺ προτείνουν. Ἐὰν τὴν ἀκολουθήσεις, παίζεις τὸ παιχνίδι τῶν μικρῶν παρτιζάνων καὶ στὸ τέλος, ἀκόμα κι' ἂν τὴν ὥρα ἐκείνη ἐπιβληθεῖς, αὐτοὶ θὰ ὑπερσχύσουν.

Ὁ τρόπος, ὁ παιδαγωγικὸς τρόπος (ἄλλος δὲν πρέπει νὰ

υπάρχει για σένα) ν' αντιμετωπίσεις την κατάσταση είναι να δείξεις με τη στάση σου — έδω βρίσκεται όλο το πρόβλημα: ποιά θα είναι αυτή ή «στάση» σου — ότι ή τάξη του σχολείου δεν είναι πεδίο μάχης και πόλεμος μεταξύ σας δεν πρόκειται να γίνει, δεν θα παραδεχτείς να γίνει. Τότε οι πολεμικές προετοιμασίες και οι ενέδρες και οι ακροβολισμοί χάνουν το νόημά τους και οι σχέσεις σου με τους νέους που έρχεσαι να διαπαιδαγωγήσεις (να «διαπαιδαγωγήσεις» — όχι άπλως να ένημερώσεις με «πληροφορίες») θα μεταφερθούν άμέσως σε άλλο επίπεδο, στο επίπεδο της φιλικής συνεργασίας, όχι της στρατιωτικής ανάμετρησης. Και θα έχεις κερδίσει την πρώτη μεγάλη σου νίκη, τη νίκη του Δασκάλου.

Αυτά δεν λέγονται μέσα στην τάξη με «λόγια», καθώς το συνηθίζουν πολλοί. Είναι ή περίπτωση (όχι ή μόνη μέσα στη ζωή) που τα λόγια, όσο πλούσια κι' αν είναι, δεν πείθουν. 'Η στάση σου θα τα πεϊ: τα μάτια σου, τα χέρια σου, ό τόνος της φωνής σου, το βλέμμα το καθαρό, ή άπροσποίητη κίνηση, το χαμόγελό σου. Και με την ακτινοβολία της ψυχής σου ή άτμόσφαιρα θα ζεσταθεϊ, ό πάγος θα σπάσει.

Τα παιδιά — μην άμφιβάλλεις — θα σε καταλάβουν. Θα βγούν από τα όχυρά τους, θα πετάξουν τα όπλα τους, και θα σε πλησιάσουν. Και σ' αυτό ακόμα θα τα βοηθήσει το ένστικτό τους. Έχεις προσέξει με τί σιγουριά «καταλαβαίνουν» εκείνον που τα αγαπάει (όπως κι' αυτόν που δεν τα υποφέρει) το άλογο, ό σκύλος και ή γάτα, ή χελώνα, το περιστέρι ή το καναρίνι; Στέκονται να τα χαϊδέψει, παραδίνονται. Και πώς το «καταλαβαίνουν»; Το αίσθάνονται, έχουν μυστικές κεραϊες και πιάνουν το μήνυμα. Με την ίδια σιγουριά θα «καταλάβουν» οι μικροί μαθητές σου, εάν μπορούν να σου έχουν έμπιστοσύνη, ή όχι. Εάν θα είσαι ό «δάσκαλος», και όχι ό δήμιός τους. Με την πρώτη έκδοχή, θα σου κάνουν παραχωρήσεις που θα σε καταπλήξουν. Με τη δεύτερη, είναι ικανά (με τις πονηριές και την άδίσταχτη επιθετικότητά τους — κατά το άξίωμα

τῆς στρατιωτικῆς τέχνης: «ἡ ἐπίθεση εἶναι ἡ καλύτερη μορφή ἄμυνας») νὰ σὲ φέρουν σὲ ἀπόγνωση.

Ἐτοιμάσου ὅμως νὰ ἀντιμετωπίσεις καὶ τὴν ἐπιμονή τους στὴν ἄρνηση, τὸ πεῖσμα, τὴν ἀνυποχώρητη διαβολιά τους. Ὅχι ὅλων, ἀλλὰ (σχεδὸν κατὰ κανόνα) ἐνὸς μικροῦ ἀριθμοῦ ποὺ γιὰ νὰ ἐπιδειχτοῦν καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὰ ἀρχηγικά τους προσόντα, δὲν ἐγκαταλείπουν τὸν ἀγώνα καὶ κάποτε καταφέρνουν νὰ παρασύρουν τὴν τάξη ὁλόκληρη σὲ ἐξοργιστικές ἀταξίες, ἢ στὴν ἀκόμα πιὸ ἀνυπόφορη «ἀδράνεια» τῆς μή-συνεργασίας μὲ τὸ δάσκαλο. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι σπάνιο, ἴσως μάλιστα εἶναι καὶ φυσιολογικό: τὰ νιάτα παραεῖναι ζωντανά, ἀκόμα καὶ στίς ἐνοχλητικές ἀντιδράσεις τους.

Ἄν σοῦ τύχει, μὴ βιαστεῖς νὰ παραδεχτεῖς ὅτι δὲν ἔφερε ἀποτέλεσμα ἡ στάση σου καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀλλάξεις. Θεώρησέ το ἀπλὸ ἐμπόδιο (ἢ μικρὴ ἀτυχία) στὴν πορεία σου καὶ μεῖνε σταθερὸς στὴ γραμμὴ ποὺ ἔχεις χαράξει. Τὸ ἐπεισόδιο θὰ γίνῃ μιὰ νέα δοκιμασία γιὰ τὴν παιδαγωγικὴ σου ἱκανότητα, καὶ ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται νὰ τὸ κάνεις νέα εὐκαιρία ποὺ θὰ ἀποδείξει τὴ δύναμη καὶ τὴ γνησιότητά της. Κατὰ μία πανάρχαιη πίστη τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο καὶ ἡ σημασία τοῦ «πειρασμοῦ»: νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ μετράει τὴν ἀρετὴ μας.

(Συνέχεια στοῦ ἐπόμενου)

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Τοῦ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
Καθηγητοῦ Παιδαγωγικῶν

Ποτέ μέχρι τώρα δέν είχαν γραφεῖ τόσα πολλά ἀπό τόσοι πολ-
λούς γιά τήν ἐκπαίδευση στή χώρα μας. Ἀπό τοὺς πιό ἀρμόδιους μέχρι
τοὺς πιό ἀπλοὺς πολίτες. Παράλληλα γίνονται συχνές μεγάλες ἢ μικρές
μεταρρυθμίσεις καὶ ἀλλαγές στὰ ἐκπαιδευτικά συστήματα ὅλων σχεδόν
τῶν ἀναπτυγμένων κοινωνιῶν μέ ρυθμό πού ἐμεῖς δέν μπορούμε νά
παρακολουθήσουμε, γιατί εἴμαστε καρφωμένοι στό σταυρό τῆς ἀσάλευ-
της «ἐλληνικῆς πραγματικότητας» τοῦ περασμένου αἰώνα..... Ἔτσι δέν
μπορούμε νά πιάσουμε τόν ρυθμό τῆς ἐποχῆς μας καὶ ὑπάρχει κίνδυ-
νος νά παρασυρθοῦμε ἀπό τὰ δυνατά ρεύματα τῆς ραγδαίας προόδου
τῶν ἄλλων, πού ἐπιπόλαια, ἀνοργάνωτα καὶ ἐπιφανειακά προσπαθοῦμε
νά τοὺς ἀντιγράψουμε σέ μιά νύχτα.

Εἶναι γεγονός ὅμως πῶς τόν τελευταῖο καιρό προσπαθοῦμε νά βγοῦ-
με ἀπό τή νάρκη μας καὶ νά ὀργανωθοῦμε σωστά γιά νά ἀντιμετωπί-
σουμε τὰ μεγάλα κοινωνικά μας προβλήματα. Ἡ ἐκπαίδευση εἶναι ἓνα
ἀπό τὰ καυτά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν ἄμεσα ἢ ἔμμεσα ὅλους
καὶ τοῦτο εἶναι μία ἀπόδειξη τῆς κοινωνικῆς εὐαισθησίας στὰ ζητήματα
τῆς παιδείας γενικά.

Ἡ χώρα μας προχωρεῖ τώρα σέ διαδικασίες ἐκπαιδευτικῶν ἀνα-
προσαρμογῶν καὶ ἀνακαινίσεων κάνοντας τὰ πρῶτα τῆς θήματα ἀνά-
μεσα σ' ἓνα σῶρό ἐμπόδια. Καί εἶναι ἀνάγκη νά προχωρήσει σταθερά
καὶ ἀποδοτικά, γιατί τοῦτο ἐπιβάλλεται ἀπό τίς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν
μας καὶ ἀπό τήν ἔνταξή μας στήν εὐρύτερη εὐρωπαϊκὴ κοινότητα τῶν
ἀναπτυγμένων χωρῶν. Τῇ σωτῇ μας προσαρμογῇ στή νέα πραγματι-
κότητα, πού θά ἐξασφαλίσει τήν ἐπιτυχία μας καὶ τή διατήρηση τοῦ
ἐθνικοῦ μας χαρακτήρα, θά τὴν ἐπιτύχουμε μέ τὴν ὀρθή ἐκπαίδευση.
Γι' αὐτὸ ἔχουμε βαρὺ χρέος ὄχι μόνο νά ἐνδιαφερόμαστε γι' αὐτὴ ἀ-
λά καὶ νά τὴν ὀργανώσουμε σωστά.

Τὸ πρόβλημα εἶναι πολυσύνθετο καὶ τὰ ἐμπόδια πολλά. Γι' αὐτὸ
πρέπει νά ἀντιμετωπιστεῖ ριζικά, μεθοδικά καὶ προγραμματισμένα σέ
βάθος. Ὑπάρχει δέβαια ἡ ἀντίδραση, πού ὅμως εἶναι ἡ φυσικὴ συνέ-
πεια τῆς δράσης. Κι ὅπου καλοπροαίρετη ἀντίδραση, σωστότερη, καὶ
οἰγούρα ἐπιτυχημένη δράση. Δράση δημοκρατικὴ, πού ἱκανοποιεῖ κοι-
νοὺς πόθους καὶ προάγει τὴν κοινωνικὴ καὶ ἀνθρώπινη συμβίωσή μας.

Στὴν προσπάθεια λοιπόν τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας Ἀναγεννήσεως,
πέρα ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς γλώσσας, τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ὑποχρεω-
τικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἀναβαθμίσεως τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τῶν
βιβλίων καὶ συγγραμμάτων, τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων, τῶν διδα-
κτηρίων καὶ μέσων διδασκαλίας καὶ τῶν ἐξετάσεων πού λίγο ἢ πολὺ
ἀπασχολοῦν τοὺς ἀρμόδιους σήμερα, θά ἤθελα νά ἐπισημάνω τὴν πα-
ράλειψη τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ βασικοῦ προβλήματος πού εἶναι ἡ ἐκ-
παίδευση καὶ κατάρτιση τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ὅλων τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

Χαρακτηρίζω βασικὸ τὸ πρόβλημα αὐτό, γιατί εἶναι γνωστὸ πῶς σέ
κάθε ἐκπαιδευτικὴ διαδικασία τρεῖς εἶναι οἱ παράγοντες πού τὴν ὀρί-

ζουν: ο μαθητής, τό αντικείμενο καί τά μέσα διδασκαλίας καί ο δάσκαλος. Ἐλλειψη τοῦ ἑνός διαλύει τήν ἔννοια τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐδῶ θά ἀφήσουμε τοὺς δύο πρῶτους παράγοντες καί θά ἀσχοληθοῦμε μέ τόν τρίτο, τόν ἐκπαιδευτικό λειτουργό.

Καταρτίζεται σωστά σήμερα ὁ ἐκπαιδευτικός γιά νά ἀναλάβει τό βαρὺ του ἔργο, πού γίνεται πιό βαρὺ μέ τίς ἀναπροσαρμογές καί μεταρρυθμίσεις πού οἱ καιροί καί οἱ ἀνάγκες μᾶς ἐπιβάλλουν; Τά ἰδρύματα καί οἱ ὑπεύθυνοι γιά τήν ἐκπαίδευση τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταρτίζουν καί ἐπαρκῶς ἐκείνους πού εἶναι ἡ ψυχὴ κάθε ἐκπαιδευτικῆς διαδικασίας καί οἱ πρῶτοι συντελεστές κάθε ἐκπαιδευτικῆς ἀλλαγῆς; Μήπως ἔχει ἐπικίνδυνα παραμεληθεῖ ἡ ἐκπαίδευση τῶν ἐκπαιδευτικῶν; Μήπως, πέρα ἀπὸ κάποια διαστικὴ, γενικὴ ἢ ἐξειδικευμένη καί μονομερὴ κατάρτιση, παραλείπουμε νά τοὺς καταρτίσουμε γιά τό καθαρὰ ἐκπαιδευτικό τους ἔργο; Μήπως λησμονοῦμε ἠθελήμενα καί μέ κάποιο στρουθοκαμηλισμὸ τήν ἀξία τῆς Παιδαγωγικῆς, πού εἶναι θεωρητικὴ καί πρακτικὴ ἐπιστῆμη καί ἀποτελεῖ τὴ βάση τῆς σωστῆς καταρτίσεως κάθε ἐκπαιδευτικοῦ λειτουργοῦ; Πῶς καταρτίζονται σήμερα οἱ ἐκπαιδευτικοί μας;

Οἱ ἐκπαιδευτικοί τῆς πρώτης βαθμίδας εἶναι οἱ νηπιαγωγοί καί οἱ δάσκαλοι. Σ' αὐτοὺς ἔχει ἀναθέσει ἡ Πολιτεία νά θάλουν τὰ θεμέλια τῆς προσωπικότητος καί τοῦ χαρακτήρα τῶν τρυφερῶν παιδιῶν καί νά τὰ ἐφοδιάσουν μέ τίς ἀπαραίτητες γνώσεις καί δεξιότητες πού θά τοὺς ἐπιτρέψουν νά ἐξελιχθοῦν μέ ἐπιτυχία στὴ ζωὴ καί ὅσο οἱ δυνάμεις τους τοὺς ἐπιτρέπουν, ἀπολαμβάνοντας παράλληλα ἴσες ἐκπαιδευτικὲς εὐκαιρίες.

Οἱ νηπιαγωγοί μας σπουδάζουν σήμερα στίς 4 Σχολές Νηπιαγωγῶν τῆς χώρας γιά 2 χρόνια καί μέ κύριο σκοπὸ τήν ψυχοπαιδαγωγικὴ καί μουσικοτεχνικὴ τους κατάρτιση πού χρειάζονται γιά τήν ἀγωγή τῶν νηπίων. Παράλληλα διδάσκονται καί ἄλλα μαθήματα πού πλουτίζουν τὴ γενικὴ τους μόρφωση καί συντελοῦν στὴν πληρέστερη συγκρότηση τῆς προσωπικότητάς τους. Πέρα ἀπὸ τὴ θεωρητικὴ κατάρτιση, γίνεται καί πρακτικὴ ἐξάσκηση σὲ νηπιαγωγεῖα κατὰ τὸ δεῦτερο ἔτος σπουδῶν. Ἔτσι κάθε σπουδαστριά κάνει 5 ἕως 10 διδασκαλίες σὲ νηπιαγωγικὲς τάξεις καί μέ τίς πτυχιακὲς τῆς ἐξετάσεις τελειώνει τίς σπουδές της καί περιμένει τό διορισμὸ της.

Μετά ἀπὸ αὐτά καί σύμφωνα μέ τίς σύγχρονες ἀπαιτήσεις τῆς ἀγωγῆς τῶν νηπίων, πού ἂν καί φαίνεται ἀπλή εἶναι πολὺ δύσκολη καί ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ γιά κάθε ἄτομο, διαπιστώνουμε ὅτι ἡ κατάρτιση τῶν νηπιαγωγῶν εἶναι ἀσφυκτικὰ στριμωγμένη μέσα σ' ἐδῶ ἔτη σπουδῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά προσφέρεται διαστικὴ καί κολοβὴ θεωρητικὴ διδασκαλία καί μηδαμινὴ πρακτικὴ ἀσκηση κοντὰ στὰ νήπια, πού πρέπει νά εἶναι μακροχρόνια καί πλούσια σὲ ἐμπειρίες. Τοῦτο τό τελεῦτοιο θά πρέπει ἰδιαίτερα νά προσεχτεῖ καί νά διευρυνθεῖ γιά νά συντελέσει στὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν νηπιαγωγῶν.

Οἱ δάσκαλοι ἐκπαιδεύονται σήμερα στίς 14 Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες τῆς χώρας μας (12 δημόσιες καί 2 Ἀρσάκειες, γιά δύο ἔτη. Εἶναι ὑποχρεωμένοι νά παρακολουθοῦν ἀνελλιπῶς καί νά διαγωνίζονται σὲ μία μόνο πλήρη ἐξεταστικὴ περίοδο καί στὰ 18 μαθήματα κάθε

έτους. Ή θεωρητική διδασκαλία έχει σκοπό νά τούς καταρτίσει παιδαγωγικά καί ψυχολογικά καί νά εϋρύνει τίς γενικές τους γνώσεις πού ή μέση έκπαίδευση δέν μπόρεσε νά τούς προσφέρει. Παράλληλα διδάσκονται μουσική, τεχνικά καί φυσική άγωγή πού τούς είνai άπαραίτητα στό έκπαιδευτικό τους έργο. Ή έπαγγελματική τους προπαρασκευή συμπληρώνεται μέ τό άλλο βασικό της σκέλος, πού είνai ή πρακτική έξάσκηση στό πρότυπα καί άλλα Δημοτικά Σχολεία. Οί άσκήσεις αυτές είνai παρακολουθήσεις τής έργασίας καί διδασκαλίας τών ίδιων τών σπουδαστών στίς διάφορες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Συνολικά γίνονται 15-20 τέτοιες διδασκαλίες άπό κάθε σπουδαστή κατά τό δεύτερο έτος τών σπουδών του. Αυτό μέ συντομία είνai τό φάσμα τών σπουδών τών ύποψήφιων δασκάλων σήμερα.

Έδω πρέπει νά υπενθυμίσουμε ότι οι βασικές σπουδές τών δασκάλων δέν άποσκοπούν στό νά τούς έξειδικεύσουν στήν διδασκαλία ένός ή συγγενών μαθημάτων άλλα στήν παιδαγωγική καί ψυχολογική τους κατάρτιση πού ή φύση καί ή άγωγή τών παιδιών του Δημοτικού Σχολείου βασικά άπαιτεί. Παράλληλα διδάσκονται καί άλλα μαθήματα πού άποσκοπούν στόν πλουτισμό τών γνώσεων τών σπουδαστών μέ σαφείς γνώσεις, πού θά πρέπει στή συνέχεια νά διδάξουν στό παιδιά μέ σιγουριά καί βεβαιότητα.

Αυτή περίπου τήν κατάρτιση έπιχειρούμε νά προσφέρουμε μέσα σέ δύο κολοβά χρόνια σπουδών. Πουθενά σχεδόν στήν οικουμένη δέν έπιχειρείται κάτι παρόμοιο. Σέ καμία Σχολή δέν συσσωρεύονται τόσα μαθήματα σέ τόσο μικρό διάστημα σπουδών. Πουθενά δέν στραγγαλίζεται τό δεύτερο καί σημαντικότερο σκέλος τής έπαγγελματικής κατάρτισης του δασκάλου, πού είνai ή ουσιαστική πρακτική του έξάσκηση στήν ώμή πραγματικότητα του έλληνικού Δημοτικού Σχολείου, προτού λάβει τό «πράσινο φως» γιά τήν υπεύθυνη άνάληψη του του μεγάλου λειτουργήματος.

Στίς άναπτυγμένες χώρες μόνο ή πρακτική άσκηση τών μελλόντων διδασκάλων διαρκεί άπό 6 μέχρι 18 μήνες καί γίνεται μέ τήν έπίβλεψη τής Σχολής καί τή συνεργασία της μέ τούς έπιθεωρητές καί τούς δασκάλους τών σχολείων. Άν ύπολογίσουμε στό χρόνο τής πρακτικής άσκήσεως καί τρία ή τέσσερα χρόνια θεωρητικής κατάρτισης (Η.Π.Α., Γερμανία, Άγγλία, Ιαπωνία κ.ά.), συμπεραίνουμε εύκολα πόσο χρόνο διαρκούν οι βασικές σπουδές τών δασκάλων εκεί πού θέλουν νά τούς προετοιμάσουν καί νά τούς καταρτίσουν σωστά. Έμείς καινοτομούμε τό 1977 καί προγραμματίζουμε τήν έκπαίδευση του 11ου αιώνα, ύλοποιώντας τό πνεύμα του 1937 πού προέβλεπε τριετή φοίτηση στίς Παιδαγωγικές Άκαδημίες.

Άλλά άς περάσουμε στό χώρο τής έκπαιδεύσεως τών έκπαιδευτικών τής μέσης θαθμίδας, γιά νά ολοκληρώσουμε τό φάσμα τής κατάρτισης τών Έλλήνων έκπαιδευτικών.

Είνai γνωστό ότι όλοι σχεδόν οι καθηγητές τών Γυμνασίων καί τών Λυκείων είνai πτυχιούχοι τών πανεπιστημιακών Σχολών. Οί τετραετείς σπουδές τους θεωρείται ότι τούς καταρτίζουν έπιστημονικά στήν ειδικότητά τους καί έτσι έχουμε παραγωγή έπιστημόνων θεολόγων, φιλολόγων, Μαθηματικών, Φυσικών. Πέρα όμως άπό τήν έπιστημονική

τους κατάρτιση και ειδικευση είναι και ψυχοπαιδαγωγικά καταρτισμένοι και διδακτικά ασκημένοι για να αναλάβουν το βαρύ της εκπαιδεύσεως των εφήβων έργο; "Ας δώσουμε το λόγο στους ίδιους:

«Οι καθηγητές έντελώς άπροετοίμαστοι από ψυχοπαιδαγωγικής πλευράς διορίζονται και αναλαμβάνουν την τεράστια ευθύνη να καλλιεργήσουν ανθρώπινες ψυχές και να διαμορφώσουν προσωπικότητες. Έντελώς έμπειρικά οι περισσότεροι καθηγητές και λίγοι με προσωπικές θυσίες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα πολυσύνθετα παιδαγωγικά και ψυχολογικά προβλήματα της νεολαίας μας, ν' ανακαλύψουν τόν κόσμο της παιδικής ψυχής και να βρουν την κατάλληλη μέθοδο προσεγγίσεως και επικοινωνίας..» λέγει μεταξύ άλλων ή Ο.Λ.Μ.Ε. σέ συνέντευξή της πρός τό περιοδικόν «Πάνθεον» (τεύχος 606). Και οι φοιτητές στήν ίδια συνέντευξη συμπληρώνουν τήν πικρή αλήθεια:

«Στό τρίτο έτος τοῦ φυσικοῦ και μαθηματικοῦ τμήματος τό μάθημα τής Παιδαγωγικής είναι προαιρετικό. Περιλαμβάνει τρεις υποχρεωτικές παρουσίες στό Πειραματικό Σχολείο κατά τή διάρκεια τής διδασκαλίας πού όμως δέ δίνει καμία εξήγηση. Είμαστε άπλοι θεατές. Δέ μαθαίνουμε τίποτα, ούτε καν για τό πώς θά διδάξουμε φυσική ή Μαθηματικά». Και μία τεταρτοετής φοιτήτρια τής φιλοσοφικής συμπληρώνει: «Τό 95% τών όποφοίτων τής φιλοσοφικής γίνονται καθηγητές και στους ώμους τους πέφτει τό κύριο παιδαγωγικό και διδακτικό έργο. Παρ' όλα αυτά τό μάθημα τής Παιδαγωγικής στό Πανεπιστήμιο είναι έντελώς άνούσιο.. θά έπρεπε πέρα από τήν θεωρητική κατάρτιση να είχαμε και πρακτική εξάσκηση. Σήμερα ό παιδαγωγικός ρόλος τοῦ καθηγητή εξαρτάται άποκλειστικά από τήν καλή του θέληση..»

Μετά άπ' όλα αυτά δέ χρειάζονται κι άλλες μαρτυρίες για να συμπεράνουμε ότι ή ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση τών καθηγητών μέσης είναι έλλιπέστατη και ή πρακτική τους διδακτική εξάσκηση έντελώς άνύπαρκτη. "Ετσι δέν αναπτύσσονται οι κατάλληλες παιδαγωγικές σχέσεις ανάμεσα στόν καθηγητή και τό μαθητή, πού θά διευκολύνουν τήν πραγματοποίηση τοῦ φαινομένου τής μαθήσεως και τή διάπλαση ελεύθερων και υπεύθυνων χαρακτήρων.

Οι θλιβερές και άπαράδεκτες για τήν έποχή μας διαπιστώσεις σχετικά μέ τήν εκπαίδευση τών Έλλήνων εκπαιδευτικών προκάλεσαν και προκαλούν τή ζωνρή άνησυχία πολλών άρμόδιων παραγόντων πού έχουν υπεύθυνη γνώμη στα θέματα αυτά. Ο πρόεδρος τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών κ. Λούρος και οι συνεργάτες του πρότειναν ριζική άνοδιάρθρωση τών Παιδαγωγικών 'Ακοδημιών σέ επίπεδο άνωτάτων σχολών και μέ βάση νέα χωροταξική μελέτη («Καθημερινή» 4.2.76). Ο καθηγητής τής Παιδαγωγικής στό Πανεπιστήμιο 'Αθηνών κ. Μαρκαντώνης πρότεινε τήν άναδιοργάνωση τοῦ πειραματικοῦ σχολείου και τής παιδαγωγικής μορφώσεως και διδακτικής άσκήσεως τών τελειοφώτων ή πτυχιούχων τών καθηγητικών σχολών. Πανεπιστήμια προσπαθούν να οργανώσουν κανονικό κύκλο μεταπτυχιακών ψυχοπαιδαγωγικών σπουδών, πού τόσο λείπουν από τόν τόπο μας, χωρίς όμως οι προσπάθειές τους να κορποφορούν όσο θά έπρεπε. Διακεκριμένοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και άλλοι εκπαιδευτικοί εκφράζουν τίς ίδιες άνησυχίες και προτείνουν ριζικές λύσεις. "Η Ένωση καθ/τών Παιδ. 'Ακαδημι-

ών, ή Διδασκαλική Όμοσπονδία Ελλάδος, ή Ο.Λ.Μ.Ε., οι γονείς, οι σπουδαστές πού διάλεξαν νά γίνουν εκπαιδευτικοί, όλοι προτείνουν λύσεις τού προβλήματος τής εκπαιδύσεως τών εκπαιδευτικών πού συμπίπτουν στήν απαίτηση νά είναι ριζικά αναδιοργανωμένα καί πληρέστερη. Τίποτε όμως δέν φαίνεται νά καρποφορεί. Ούτε σάν σχέδιο σ' ένα ευρύτερο χρονοδιάγραμμα εκπαιδευτικής πολιτικής. Τί άραγε φταίει;

Η πρώτη απάντηση πού έρχεται στά χείλη πολλών είναι οι «τεράστιες» δαπάνες πού απαιτούνται γιά μιά τέτοια αναδιοργάνωση τής εκπαιδύσεως τών εκπαιδευτικών μας, πού σήμερα δέν μάς επιτρέπουν άλλες ανάγκες νά αναλάβουν. Κατά τήν γνώμη μου ή απάντηση αὐτή, πού φαίνεται νά είναι καί εύκολη καί προσφιλής σέ πολλούς, δέν ανταποκρίνεται στήν πραγματικότητα, γιατί σήμερα δαπανούμε μεγάλα ποσά γιά τήν Παιδεία γενικά καί ή όρθότερη, πληρέστερη καί πιό οργανωμένη εκπαίδευση τών εκπαιδευτικών δέν θά απαιτήσει ύψηλές δαπάνες. Αναδιάρθρωση τού συστήματος χρειάζεται, πού στήν τελευταία ανάλυση κέρδη θά φέρει στήν κοινωνία καί τήν Πολιτεία μας. Έπειτα αὐτό δέ θά γίνει αὔριο, αλλά θά προγραμματιστεί μέσα στά προσεχῆ πέντε-δέκα χρόνια. Καί σήμερα αν νομοθετήσουμε μιά τέτοια απόφαση θά απαιτήσει τό λιγότερο τέσσερα χρόνια γιά νά φτάσει σέ πλήρη ανάπτυξη τό νέο μέτρο. Στό μεταξύ θάχουμε προγραμματίσει κάθε μας κίνηση σωστά καί θά περάσουμε στή νέα πραγματικότητα όμαλά καί ανώδυνα.

Άλλοι πάλι απαισιόδοχοι υποστηρίζουν ότι μέ τέσσερα χρόνια σπουδών ποιός θάρθει νά γίνει νηπιαγωγός ή δάσκαλος ή καί καθηγήτης; Τήν απάντηση όμως δίνουν οι ίδιοι οι υποψήφιοι. Έφέτος στίς Π. Άκαδημίες π.χ. πέτυχαν μετά από σκληρό συναγωνισμό 417 υποψήφιοι, αλλά γράφθηκαν στίς Σχολές καί άλλοι 467 άριστοῦχοι Γυμνασίου χωρίς εξέτασεις (βαθμός άπολυτηρίου 18 καί μισό καί πάνω). Προσέλευση λοιπόν ὑπάρχει καί θά ὑπάρχει αν αλλάξουν τά κριτήρια εισαγωγῆς στά Α.Ε.Ι. καί αν ὑπάρξουν δυνατά κίνητρα πού θά εξασφαλίζουν τή σωστή μεταχείριση τού εκπαιδευτικοῦ από τήν Πολιτεία. Η πληρέστερη κατάρτιση τών εκπαιδευτικών μας καί ή θέσπιση κινήτρων θα εξασφαλίζει τήν ποιοτική προσέλευση ὑποψηφίων εκπαιδευτικών καί θά αποτελέσει τήν καλλίτερη επένδυση τού Έθνους.

Η εκπαίδευση τών εκπαιδευτικών μας αποτελεί βασικό πρόβλημα τού εκπαιδευτικοῦ μας συστήματος καί πρέπει νά τό αντικρίσουμε από νέες όπτικές γωνίες, μέ νέα νοοτροπία καί μέ αποφασιστικότητα νά τό λύσουμε σωστά. Είναι καιρός πιά νά ανακαλύψουμε καί στή χώρα μας τήν σύγχρονη Παιδαγωγική επιστήμη. Χρειάζεται όμως πρώτα νά αποβάλουμε παλιές προδιαθέσεις «περί παιδαγωγισμοῦ», πού ἦταν γέννημα μισαλλοδοξίας, φιλολογίας καί φανατισμοῦ. Άς κοιτάξουμε γύρω μας νά ιδούμε τί γίνεται. Σήμερα ή Παιδαγωγική επιστήμη έρευνά, μελετά, οργανώνει καί αναπροσαρμόζει σωστά κάθε τι πού έχει σχέση μέ τήν εκπαίδευση, πού αναμφισβήτητα είναι ή μεγαλύτερη καί χωρίς τέλος επιχείρηση κάθε έθνους καί κάθε πολιτείας. Η Παιδαγωγική σέ στενή συνεργασία καί μέ τίς άλλες επιστήμες είναι ή μόνη πού κατάρτίζει σωστά όσους πρόκειται νά αναλάβουν τήν εκπαίδευση τών νέων. Κακώς ὑποστηρίζεται ότι ή Παιδαγωγική είναι μόνο

μιά διδακτική μεθοδολογία. Δέν είναι μόνο αυτό, πού θεωρείται βέβαια ή βάση κάθε εκπ)κής διαδικασίας, αλλά και ή επιστήμη τής αγωγής πού στηρίζεται στην ψυχολογία του παιδιού και του εφήβου, στίς ατομικές διαφορές, στην ψυχολογία τών απροσάρμοστων παιδιών, στην εξελικτική ψυχοφυσιολογία του ανθρώπου. Είναι ή επιστήμη τής οργανώσεως και διοικήσεως τής εκπαιδεύσεως. Είναι ή επιστήμη τής εκλογής και διατάξεως τής διδακτέας ύλης, τής συντάξεως τών αναλυτικών προγραμμάτων όλων τών βαθμίδων, τής επιλογής τών διδακτικών διδλίων και τών σύγχρονων όπτικοακουστικών μέσων διδασκαλίας. Είναι τέλος ή επιστήμη πού οργανώνει και παρακολουθεί την πρακτική άσκηση τών υποψήφιων εκπαιδευτικών, την επιμόρφωση αργότερα και τίς μεταπτυχιακές σπουδές τους. Όλοι αυτοί οι τομείς στίς ανεπτυγμένες χώρες εκφράζουν την Παιδαγωγική επιστήμη και απορροφούν τή σκέψη και την έρευνα εκατομμυρίων ανθρώπων πού υπηρετούν την εκπαίδευση άμεσα ή έμμεσα.

Έμεις έχουμε λύσει τό πρόβλημα τής οργανώσεως τής τεράστιας αυτής «έπιχειρήσεως» μέ την κούφια ειρωνεία του «παιδαγωγισμού» κι είμαστε υπερήφανοι γιά τά εκπαιδευτικά μας συστήματα πού έχουν τίς ρίζες τους στον περασμένο αιώνα και πού μās έχουν καθηλώσει στο πρόβλημα «τής ποδιάς» τών μαθητριών και στή διαιώνιση τών σχολείων «όρρένων» και «θηλέων», λές και προετοιμάζουμε τά παιδιά μας νά ζήσουν σέ πλανήτες άλλους όπου υπάρχουν αποκλειστικά κοινωνίες όρρένων και θηλέων!!...

Μέ συναίσθηση τών ευθυνών μας πρέπει νά συνέλθουμε και νά αναδιοργανώσουμε συστηματικά και μεθοδικά τό εκπαιδευτικό μας σύστημα, προγραμματίζοντας μέ μέτρο τίς σταδιακές μας ενέργειες, πού θά οδηγήσουν στο σωστό εκσυγχρονισμό, χωρίς νά κολλάμε σέ άρρωστικές «παραδόσεις» ή νά παρασυρόμαστε από εξτρεμιστικούς μοντερνισμούς. Αν πάρουμε γιά παράδειγμα τούς λαούς πού προσφέρουν σωστή εκπαίδευση στά παιδιά τους θά βεβαιωθούμε ότι ή επιτυχία τους οφείλεται στή σωστή εκπαίδευση τών εκπαιδευτικών τους. Στόχος μας ύψηλός πρέπει νά είναι ό ένιαίος φορέας πού θά εκπαιδεύει τούς μέλλοντες εκπαιδευτικούς μέ ίσες ευκαιρίες, τόσο από παιδαγωγικής πλευράς όσο και από πλευράς εξειδικεύσεως. Καί απ' αυτούς θά ξεπηθήσουν οι άξιοι, οι φλογεροί και προσηνεείς δάσκαλοι όλων τών βαθμίδων καθώς και οι ίκανοί διοικητικοί τής εκπαιδεύσεως.

Σήμερα οι εκπαιδευτικοί μας και οι φοιτητές μας πού σκοπεύουν νά γίνουν εκπαιδευτικοί διψούν γιά πλατύτερη και πληρέστερη κατάρτιση. Γιατί δέν τούς δίνουμε τίς κατάλληλες ευκαιρίες και τά ανάλογα κίνητρα γιά νά μορφωθούν καλλίτερα και νά μās προσφέρουν περισσότερα; Οι μεταρρυθμίσεις στους άλλους τομείς του εκπαιδευτικού μας συστήματος θά ξεψυχίσουν άκαρπα, αν δέν ετοιμάσουμε εκπαιδευτικούς συγκροτημένους και ψυχωμένους γιά νά τίς αναλάβουν και νά τίς κάνουν καρποφόρα πραγματικότητα.

Αυτά βέβαια δέ γίνονται από τή μία ήμερα στην άλλη. Άπαιτούν χρόνο πολύ, πού όμως δέν θά έχει τέλος αυτός ό χρόνος αν κάποτε δέν κάνουμε την αρχή. Κι ή αρχή μπορεί νά γίνει μέ την τετραετή θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση τών εκπαιδευτικών πής πρώτης βαθμίδας και την ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση και διδακτική άσκηση

τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς δεύτερης βαθμίδας, πέρα θέβαια ἀπὸ τὴν εἰ-
δίκευσή τους. Τοῦτο θὰ εἶναι οἴγουρα ἓνα μεγάλο θῆμα πρὸς τὰ ἐμ-
πρὸς. Πρὸς τὸν ὑψηλότερο στόχο πού προγραμματισμένα καὶ μεθοδι-
κά θὰ πλησιάζουμε καὶ πού πρέπει νὰ εἶναι ἡ πλήρης ἀπὸ κάθε ἀποψη
ἐκπαίδευση τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας, βασική καὶ μεταπτυχιακή, πού θὰ
τὴν ἀναλάβει ἓνας φορέας - Σχολὴ πανεπιστημιακοῦ πάντοτε ἐπιπέ-
δου καὶ ἄρτια ὁργανωμένα. Γιά νὰ γνωρίσει ἡ Ἑλληνικὴ Ἑκπαίδευση
καλλίτερες ἡμέρες.

Ὁ κ. Στυλιανὸς Νικόδημος εἶναι πτυχιούχος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδη-
μίας Τριπόλεως, τῆς διετοῦς Μετεκπαιδεύσεως Διδασκάλων στὸ Πανεπιστή-
μιον Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
Ἐκἄντε μεταπτυχιακὴς σπουδὴς στὰ Παιδαγωγικά καὶ τὴν Ψυχολογία στὰ
Πανεπιστήμια Winsor και Βοστώνης ἀπ' ὅπου ἔλαθε τὸν τίτλο Master of
Education. Σήμερα εἶναι καθηγητὴς Παιδαγωγικῶν στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀ-
καδημία Λαρίσης.

ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ – ΤΕΛΗ ΠΕΚΛΑΡΗ
ΦΙΛΙΠΠΟΥ Δ. ΚΟΛΟΒΟΥ
ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΟ
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
(ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ)

Συνταγμένο σύμφωνα με τὴ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙ-
ΚΗ ΤΟΥ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ (στὶς ἐκδόσεις Ο.Ε.
Δ.Β.) καὶ τὶς τροποποιήσεις τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε.

ΕΝΑ ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ

Γιὰ τὸ μαθητὴ, τὸ σπουδαστὴ, τὸν ἐκπαιδευτικὸ καὶ τὸν
καθένα πού θέλει νὰ γράφει ΣΩΣΤΑ τὴ δημοτικὴ μας
γλῶσσα.

400 μεγάλες σελίδες - 50.000 λέξεις

ΔΡΑΧ. 150

Παραγγελίες ἐμβάσματα:

Ἐκδόσεις Ἀλκαῖος

ΑΘΗΝΑ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6, Τ.Τ. 122

Τηλ. 3232641

» 3232600

Ἀπόδ. Νο 117

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ ΚΑΙ ΜΥΣΤΕΣ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ
Ἐπιθ) τοῦ Δ.Ε., Περιφ. Μοιρῶν
Ἡρακλείου - Κρήτης

Οἱ ποιητές καί οἱ ζωγράφοι, οἱ μουσικοί καί οἱ ἀρχιτέκτονες πέταξαν, θαρρεῖς, τὸν ἱμάντα τους τὸν ἀρχαιοπρεπή καί ντύθηκαν τή χαλύβδινη στολή τοῦ τεχνοκράτη, γιά νά ὑπάρξουν.

Κι' ἔτσι, πού ἔγιναν, θά μπορέσουν νά ὑπάρξουν, μιά καί προσαρμόστηκαν, ἀπόλυτα σχεδόν, μέ τό πνεῦμα τῶν νέων καιρῶν.....

Ὡστόσο, τραγική καί ἀμετακίνητη παραμένει ἡ θέση τῶν δασκάλων. Αὐτοί εἶναι ταγμένοι ἀπό τήν προαιώνια μοίρα τους, ν' ἀκολουθήσουν, ὅπωςδήποτε, τὸν ἀκυρωμένο ἀπό τοὺς Πειρασμούς τῆς ἐποχῆς, ἀστραποβόλο δρόμο τοῦ Ἰδεαλισμοῦ. Ἐνός ἰδεαλισμοῦ ἀπέραντου - ὅσο κι ἂν θέλουν νά τὸν νεκρώσουν σήμερα - πού πηγάζει ἀπ' τήν ἀγέραστη Πλατωνική Πολιτεία, ἐρμηνεύεται καί διαμορφώνεται σωστά, ἀπό τοὺς νεοκαντινιστές, ἀπό τοὺς ἰδεαλιστές τῆς Χαϊδελβέργης, ἀπό τὸν Winkelman στή Δ. Εὐρώπῃ· κι ἐδῶ στήν Ἑλλάδα: ἀπό τὸν Δημ. Καπετανάκη, τὸν Κ. Τσάτσο καί τὸν Π. Κανελλόπουλο.

Θά ἐξακολουθήσουν, οἱ δάσκαλοι, νά παραμένουν μύστες τοῦ μεγαλείου τῆς παιδαγωγικῆς ψυχῆς τῶν προγενεστέρων ἀδελφῶν τους. Θά πορευθοῦν τήν ὑπερκόσμια στράτα πρὸς Ἑμμαούς, μέ τήν ἴδια, καθὼς κάποτε, ἀπλότητα καί καλωσύνη. Θά περάσουν ἀφοβοὶ τίς ἐρημιές τοῦ πνεύματος, κάτω ἀπ' τὸν τρομακτικό ὀρυμαγδὸ τῶν σύγχρονων βιομηχανικῶν πόλεων, ὅπου διαπομπεύονται τά ἅγια τῆς ἀνθρωπότητας.

Πέρα, ὅμως, ἀπὸ τό αἰσιόδοξο αὐτὸ μήνυμα, ὑπάρχει ἡ κραυγὴ τῆς ἀγωνίας καί τοῦ πικροῦ πεσσιμισμοῦ. Κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀγωνιώδη Κραυγὴ, λέγεται, πὼς θά μεγαλώσει ἡ πνιγερὴ ἀθεβαιότητα καί ἡ μοίρα τῶν δασκάλων θά μεταλλάξει καί θά ταυτισθεῖ, μέ τό ὀλέθριο καί ἀγχοτικό πνεῦμα τοῦ παράλογου σύμπαντος τῶν δύσκολων, ἐπικίνδυνων κι ἀνεύθυνων καιρῶν μας.

Ἀλλοίμονο, λοιπόν, εἶναι ἀλήθεια· καί θέθαιο πιά, πὼς αὐτοὶ οἱ Ἰδαλγοὶ τῆς παιδαγωγούσας ἀγάπης καί οἱ τρυφεροὶ μύστες τῆς ωραίας παιδικῆς ψυχῆς, ὅσο κι' ἂν ἀναζητοῦν, ὕστερα ἀπὸ μιά γενιά ἀνθρώπων, δέν θά βρίσκουν πουθενά στήν Εὐρώπῃ, μήτε ἀλλαχοῦ τοῦ κόσμου, μιά μικρὴ Υνεrdon ἀνθρωπιᾶς κι εὐαισθησίας. Δέν θά βρίσκουν μιά Βηθλεέμ νέας, μὰ καί σωστῆς ἀγωγῆς, γιά ν' ἀναπαύσουν μ' ἐμπιστοσύνη, πέρα ἀπ' τὸν κενὸ μυθικὸ κόσμο τοῦ πλούτου καί τῆς εὐμάρειας, τὴν πονεμένη τους ὑπαρξή. Ὁ πατέρας τους Πεσταλότσι ἕνας θεῖος παιδαγωγός, ἄφησε, σάν ἱερές ὑποθήκες, στὸ χαρούμενο παιδόκοσμο, τό πνεῦμα τῆς ἀγάπης καί τῆς συμπόνιας, θάνατι ἀνύπαρκτος. Καί θάχει, ὠιμέ, στερέψει αὐτὴ ἡ ἀνανεωτικὴ καί ἀκατάπαυστη ζεῖδωρη πηγὴ, πού κατάρδευσε, μέ τὰ διαυγῆ παιδευτικὰ νάματά της, ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Ὁ κόσμος, τώρα, γίνεται παντέρημος ὅλο καί πιό πολύ, σιωπηλὸς καί φορτισμένος τρομερά ἀπὸ τὴν ἀπουσία τοῦ ἀπρόσιτου. Ὁ ἐσωτερικὸς χῶρος τοῦ

πνεύματος γίνεται κατοικητήριο ἐντόμων καὶ μονάχα κάποιος μικροσκοπικός καὶ ἀσήμαντος ὕφαντής, ὕφαινει ἀθόρυβα, τοὺς ἰστούς τοῦ κακοῦ, μέσα στήν ἄγρια νύχτα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Φορές, μονάχα αὐτός ἀκούγεται, νά κινεῖται διαβρωτικά, μέσα στά ξερά φύλλα τῆς λύπης.

Τώρα πιά, μεγάλες πνευματικές ἀναγεννητικές ἐπαναστάσεις δέν θά γίνονται, γιά νά δημιουργοῦν μεγάλους ἀνθρώπους. Οἱ τρομοκρατημένες γενεές, ἀπό τήν λαίλαπα τῶν τελευταίων πολέμων θλέπουν, μέ ἀπάθεια, τήν κατάπτωση τῆς συνείδησης· καί δέν περιμένουν πιά τίποτα, ἀπ' τήν τραγική αὐτή πτώση καί ἀπώλεια, ἀπ' τήν ἀπομείωση αὐτή, τῆς πνευματικῆς οὐσίας τοῦ πολιτισμοῦ.

Μονάχα, οἱ μύστες τῆς ἀρχέγονης ψυχῆς ἐλπίζουν· γιατί θυμοῦνται ἀπ' τήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, πώς τήν κατάπτωση τήν διαδέχεται, συνήθως, ἡ μεγαλοπρέπεια.

Ἄν δέν ἔρθει σύντομα, ἀπ' τίς πηγές τῆς συμπαντικῆς ψυχῆς, ἡ ἀνταύγεια τῆς μεγαλοπρέπειας αὐτῆς, γιά νά σκεπάσει ἐλπιδοφόρα, τοὺς χώρους τῆς καταστραμμένης καί ἀκρωτηριασμένης συνείδησης, ἀναντίρρητα φτάνου με σέ μιά κρίση σοβαρή· κι' ἀπό παιδευτική ἀποψη, στήν κρίση τῆς «νεανικῆς» πρωτοτυπίας· μιᾶς πρωτοτυπίας, χωρίς ἐκμύθευση καί ἀνάδυση τοῦ ὑπαρξιακοῦ ἀθλήματος, ἀπό ἀπρόσωπο σέ ἐμπρόσωπο, ἔτσι, ὅπως τήν διατύπωσε στό τέλος τῆς πρώτης γενεᾶς τοῦ παρόντα αἰώνα, ὁ Maurice Rebesse

Ἡ ἀποστασιακή θεώρηση τῶν πραγμάτων, εἶναι θέβαιο, πώς δέν ἀποτελεῖ ἀνάσχεση στήν πρόοδο· ἀντίθετα ἀποτελεῖ γνώρισμα ἀληθινῆς σοφίας. Ὅταν αὐτά τά πράγματα μένουν τόσο μακριά, πού ὁ ἀνθρώπος, μήτε μέ τήν σκέψη δέν μπορεῖ νά τά ἐγγίσει· αἰσθάνεται, πώς τά συνοδεύει ὁ πόνος. Κι' ἀντικρῶζει κανείς, ξαφνικά μέσα ἀπ' αὐτόν τόν πόνο, τό πιό σκοτεινὸ καί τό πιό τραγικὸ ἰδανικό. Τό ἰδανι-

κό αὐτό ξεπερνάει τήν ὅποια στενὴ χώρα καί γίνεται μιά φτερωτὴ ἀλήθεια. Τό θόρυβο τῶν φτερῶν τῆς τόν ἀκοῦμε καί τόν αἰσθανόμαστε ἐνορατικά, μέσα στόν ἀτέρμονο καί ἀνεξιχνίαστο οὐρανὸ τῆς συμπαντικῆς ψυχῆς.

Πίσω ἀπ' αὐτὴ τήν μυστικὴ πορεία τῆς ἀλήθειας, ὑψώνεται ἡ ἱστορία, πού χαράζει κι αὐτὴ, μέ παράλληλη γραμμὴ, τό δρομολόγιο τοῦ μέλλοντος.

Ἀκολουθώντας αὐτὴ τήν πορεία, τοῦ δρομολογίου τοῦ μέλλοντος, πιστεύεις, χωρίς ἀμφισβολίες, στήν διάρκειά τῆς ζωῆς!

Ὅσοι δάσκαλοι, χάραξαν μέ τήν προφητικὴ τους συνείδηση, τοῦτο τό δρομολόγιο· ἂν καί σωματικά, ἀπό καιροὺς εἶναι πεθαμένοι· πνευματικά μένουν πάντα ζωντανοί. Οὐδέποτε νεκροί. Τοὺς θυμᾶσαι! Δέν πιστεύεις στό θάνατο αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων· πού πίστεψαν μέ συνέπεια στή ζωὴ. Ὑπάρχεις μαζί τους. Ζεῖς μαζί τους, ἀφοῦ ζεῖς, μέ τίς ἰδέες τους.

Μόνο πού φορές, θλίβεσαι βαθιά, παρμένοντας μέ συγκίνηση, τυλιγμένος στίς ἀναμνήσεις τους. Καί δέχεσαι τήν ἀνταύγεια, τήν πάντα ζωντανή, τῆς παιδαγωγούσας προσωπικότητας, πού ἀδιάκοπα καί αἰώνια ἀκτινοβολεῖ. Ἡ ὀριστικὴ συνάντηση τῆς πνευματικῆς σου ζωῆς, μπορεῖ νά εἶναι, μέ κάποιον L. Meylan πού θά σέ διδάξει, πώς στίς ἀρχές τοῦ 21ου αἰώνα, θά θρεῖς τόν κλιμακωμένο ἀξιολογικά, τόν διαφορετικό, τόν ἀλλοιώτικο, τόν ἀλλόκοτο, τόν ἀλλοτριωμένο, ἀπό μᾶς, ἀνθρώπο. Γιατί, πρέπει νά ξέρεις, πώς τό Σχολεῖο, γιά νά ἐπιτελέσει τό σκοπὸ του, εἶν' ἀνάγκη ἰδιότυπα νά μορφώσει τόν αὐριανὸ ἀνθρώπο. Ἐναν ἀνθρώπο, πού θά ἔρχεται ἐμφαντικά, σέ δραματικὴ ἀντίθεση, μέ τόν ἀνθρώπο τοῦ σήμερα.

Ὡστόσο, κυρίαρχο, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτὴ τήν ἀντίθεση, θά μένει τό πνεῦμα καί θά ἐπιβιώσει πέρα ἀπὸ τόν ὁποιοδήποτε συναγωνιστικὸ θαρσαρισμό.

Ἀλήθεια, τό πνεῦμα, θ' ἀνατελεῖ, μ' ἀστραπόβροντα μαζί μέ τόν θολό, ἴσως,

ήλιο του 21ου αιώνα, και θ' αποτελειώσει παρόμοια τό ούρανικό του ταξίδι, όπως ακριβώς τό προφήτεψε ὁ Γκαίτε, στό προοίμιο τοῦ «Φάουστ»:

«Ὁ ήλιος ἀναμέλπει, ὅπως πάντοτε,
τό ἀγωνιστικό του ἄσμα, στίς σφαῖρες
τίς ἀδελφικές
καί τό προκαθορισμένο του ταξίδι
τό αποτελειώνει μέ θροντές».

Καί τότε, τό πνεῦμα, δέν μπορεῖ, παρά νά εἶναι μιά θροντερή, μαζί καί φοβερή, παρουσία· παρουσία στό αἰώνιο καί στό σύγχρονο!

Ἐνσάρκωση θά εἶναι· καί πάλι, τοῦ αἰωνίου, στόν ὁποιοδήποτε τόπο καί στό ὅποιο χρονοδιάγραμμα τοῦ σήμερα, τοῦ χθές καί τοῦ αὔριο.

Αὐτή, ἀκόμα, ἡ παρουσία τοῦ πνεύματος, δέν μπορεῖ, ν' ἀπομακρυνθεῖ, ἀπ' τήν ἀνθρώπινη μοίρα. Μιά τέτοια ἀπομάκρυνση θά σήμαινε, τήν ὀλόσχερη ἀκύρωση τῆς, γιά μᾶς, ἀξίας τοῦ πνεύματος. Τό πνεῦμα, γιά νᾶναι καλοπροαίρετο, πρέπει νᾶναι ντυμένο μέ τό ζεστό ἐπανωφόρι τοῦ συναισθήματος, γιά νά βοηθήσει τόν ἐνδεῆ· ὥστε, νά μπορέσει, νά ζήσει ζεστά, σάν ἀληθινός ἀνθρώπος τότε θά μπορέσει, νά τόν ψυχρά ἀπολιθωμένο στοχαστή τοῦ συναίσθημα τῆς ἀγάπης.

Ὡστόσο, γιά νά πραγματωθοῦν ὅλα αὐτά, καθώς θά μπαίνουμε στόν καινούριο αἰώνα, δρασκελώντας τό καθήκον του, ἄς μήν ἀντικρύσουμε περίφοβοι τόν ψυχρά ἀπολιθωμένο στοχαστή τοῦ Ροντέν· ὅπως ὁμοία τόν ἀντικρύσαμε, δρασκελώντας τό πέραςμα, τοῦ δικοῦ μας παρόντα αἰώνα.

Ἄς συναντήσουμε, ἕνα μεγάλο - ζωντανό στοχαστή, νά μᾶς ὁδηγήσει ἀκτινοβόλος, στό αἰώνιο φῶς τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εὐσέβειας, στήν μαγεῖα τῆς σκέψης, μαζί καί τῆς ἀγάπης, δῶρα χαρᾶς γιά τόν καθένα!

Ἡ μαγνητοφωνημένη φωνή κάποιου

παιδαγωγοῦ τῶν καιρῶν, νά ἐπαναλαμβάνει ὁμοία καί ἡμέ τήν ἴδια συγκίνηση, τόν πόνο τοῦ Πεσταλότσι, γιά τούς ἀπόκληρους τῆς μοίρας ἀνθρώπους, ἁλῶν τῶν ἐποχῶν καί ὅλων τῶν αἰώνων: «Φτωχοί μου ἀνθρώποι, περιφρονημένοι, καταπιεσμένοι καί ἀποδιωγμένοι· φτωχοί καλοί μου ἀνθρώποι, νά ξέρετε, ὅλοι θά σᾶς λησμονοῦν καί θά σᾶς ἐγκαταλείπουν· Καί τό χειρότερο εἶναι γιά σᾶς φτωχοί μου, πώς οἱ μεγαλόσχημοι τοῦ πλούτου· νά σᾶς προσκαλέσουν στό Πνευματικό συμπόσιο τοῦ κόσμου, νά σᾶς κάνουν ἀνθρώπους σωτοῦς, δέν σκέπτονται κἄν, ἀκόμα· καί δέν θά σκεφτοῦν γιά πολύ καιρό...».

Μήπως, οἱ παιδαγωγοί καί μύστες τῆς πληγωμένης μας ψυχῆς, στή χαραυγή τοῦ 21ου αἰώνα, τό σκεφτοῦνε; Ἄν τό σκεφτοῦν θά μπορέσουν νά φτειάξουν τό ἱερό Σχολεῖο τῆς εἰρήνης καί ἀγάπης, γιά ὅλη τήν ἀνθρωπότητα. Ὅπως τό ὁραματίστηκε ὁ Ραμπιτράνθ Ταγκόρ στό Σαντινικετάν, ὁ Πεσταλότσι στό Yverdon καί ὁ Gheeb στό Goldern γιά νά θρεῖ ὁ ἀνθρώπος τήν ὑψηλή συνείδηση τῆς παρουσίας του στόν κόσμο, ἐπιδιώκοντας ν' ἀνάψει ἕνα μικρό ἔστω κερί, τῆς ψυχῆς του, στό πολύφωτο τοῦ σύμπαντος, σάν θά θυμᾶται τοῦ P. Dollund τόν θεϊκό λόγο:

«Τό σύμπαν τοῦ πνεύματος εἶναι ὁμοιο μέ πολύφωτο καί ὁ καθένας ἀπό μᾶς ἕνα κερί. Ἄν δέ καίουμε, ὀλόκληρο τό πολύφωτο σκοτεινιάζει ὁ κόσμος· κι' ἐμεῖς μαζί...».

Ἄς μήν ὑπάρξει πιά σκοτεινιά. Μέ τήν ἀνατολή τοῦ νέου αἰώνα, ἡ ἀληθινή ἀνθρωπιστική παιδεία καί ἀρετή θά ἐπιδιώξει, ὅπωςδήποτε, ν' ἀνάψει ὅλα τά κεριά τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, στό πολύφωτο τοῦ σύμπαντος.

Αὐτό ἴσως νά εἶναι ἡ πιό μεγαλύτερη κατάκτηση τοῦ ἀνθρώπου, στήν μακράιωνη παιδευτική προσπάθεια, τοῦ ἀνήσυχου πνεύματός του.

ΤΟ ΚΕΜΕ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΗΛΙΑ Κ. ΓΟΜΑΤΟΥ

Διδ.)λου 3ου Δ.Σ. Ν. Σμύρνης

1. Τεράστια ή ευθύνη πού ανάλαβε τό Κέντρο Έκπαιδευτικών Μελετών και Έπιμορφώσεως γιά τήν παγιοποίηση σταθεροποίηση τής δημοτικής μέ σκοπό νά καταστή μόνιμη μορφή γλώσσας όλων τών Έλλήνων, άριστο όργανο συνεννοήσεως και άντικείμενο διδασκαλίας σ' όλες τς βαθμίδες έκπαιδεύσεως. Ή έπιτυχία στό έργο του θά είναι πραγματικός άθλος. Θά άπαλλάξει τά παιδιά μας από άσκοπες ώρες έξαντλητικής μελέτης πάνω στίς πολύπλοκες γραμματικές μορφές μέ τούς άτέλειωτους κανόνες, έξαιρέσεις και πάμπολλες έξαιρέσεις τών έξαιρέσεων κατά τήν κλίση και τή γραφή. Θά όμαλύνει τή ροή τών σκέψεών του αφαιρώντας τά έμπόδια πού ανακύπτουν κατά τή ούνταξη του κειμένου: τό «πώς κάνει» και «πώς γράφεται» εις βάρος τής κατά πλάτος έξετάσεως του θέματος, τής έπιχειρηματολογίας και σαφής διατυπώσεως. Ή τεράστια ανάπτυξη τών θετικών έπιστημών και τής τεχνικής μη δένισε σήμερα τόν Ισχυρισμό ότι ή πολύπλοκη γραμματική τής καθαρεύουσας ήταν ένα μέσον έπιλογής τών δυνατών. Ή ίδια ή κοινωνία περιπαίζει εκείνον πού όμιλεί γιά τό αν τό δίχρονο τής παραλήγουσας είναι θραχύ ή μακρό ένώ δέν ξέρει νά θάλει μιά βίδα.

Έγινε έπιτακτική ανάγκη όπως τό παιδί μαθαίνει τή γραμματική τής γλώσσας του από τό Δημοτικό Σχολείο και σέ λίγες ώρες διδασκαλίας γιά νά του μείνει χρόνος μελέτης τής άπαραίτητης ξένης γλώσσας, - αφού έτοιμαζόμαστε νά εισέλθουμε στό μεγάλο παζάρι τής Ε.Ο.Κ. μήπως

και αφήσουμε και καμιά θέση υπηρετικού προσωπικού σέ κανέναν έτεροεθνή τής κοινοπραξίας - και γιά νά άφομοιώση τήν τόση ύλη πού, από ανάγκη συγχρονισμού, προστέθηκε στά έγχειρίδια και τά παράπλευρα πολυσέλιδα συγγράμματα, τά όποία είναι ύποχρεωμένος ό μαθητής τών μεγάλων τάξεων του Γυμνασίου νά διαβάσει. Τό επιβάλλουν λόγοι ψυχολογικής υγείας. Του στερούμε έμείς οι ίδιοι τς καλύτερες ώρες του παιγνιδιού, τής γυμναστικής, τών τεχνικών και τής ωδικής γιατί δέν προλαβαίναμε νά διδάξουμε μέσα στίς τακτές από τό ώρολόγιο πρόγραμμα του Ύπουργείου ώρες όλη τήν ύλη τής γραμματικής μέ τήν πρέπουσα έμπέδωσή της. Του μεταδίδουμε άγχος και άπδία συγχρόνως. Έννοιωθα τόν έαυτό μου σαδιστή και βασανιστή όταν από λόγους μόνο προβολής και κούφρων πρόσκαιρων έντυπώσεων ύποχρεωνόμουν νά τό πράξω δσες φορές είχα τήν ΣΤη κυρίως τάξη στά Πρότυπα Δημοτικά Σχολεία τής Παιδαγωγικής Άκαδημίας Τριπόλεως κατά τήν 9/ετή εκεί ύπηρεσία μου.

Τά σημερινά παιδιά τών πολυκατοικιών θέλουν περισσότερη από άλλοτε έλ. άπασχόληση και άσκηση του σώματος. Άς κάνουμε έμείς οι μεγάλοι μιά ένδοσκόπηση και άς άπαντήσωμε στό έρώτημα: Μήπως ή έμμονή στη γραμματική τής καθαρεύουσας μέ τς αντιμεταχωρήσεις και τς παρακολουθήσεις τών έναλλαγών τών δίχρονων φωνέντων στη παραλήγουσα (πού κανένας μας καλά δέν γνωρίζει όλες τς περιπτώσεις και από τς διαφωνίες και έν-

δοιασμούς μερικές φορές μία... φλιτζανορίχτρα μπορεί ν άμας άπαλλάξει) είναι έκδήλωση σαδιστικής συμπεριφοράς πρός τούς νέους και ύποτιμητικά κατάλοιπα στο ύποσυνείδητό μας; Ναι, εκπαιδευτήκαμε έμείς μ' αὐτά αλλά στα σχολικά έγχειρίδια και μόνο και όχι στους ποικιλώνυμους τόμους πού έχουν και διαβάζουν μέχρι τίς μικρές ώρες τά παιδιά μας. Τυχάνω πατέρας φοιτητοῦ, μαθητοῦ Γυμνασίου και μαθητῶν Δημοτικοῦ κι' έχω πείρα. Μήν παίζουμε μέ τό νευρικό σύστημα τῶν νέων και συμβάλομε στο πρόωρο γηρασμό τους. Ἀφοῦ οί ἴδιοι διακωμωδοῦμε εκείνον και περισσότερο εκείνη πού από μεγαλοφάνεια και υπερφίαλο γιά τόν έαυτό της γνώμη χρησιμοποιεῖ στίς συζητήσεις λέξεις σέ ξ και ψ λήγουσες, ως έθραύσθη ό ύαλοπίναξ, εἰσῆλθεν εἰς κῶνωψ και ἠνόχλει τόν... σύζυξ. Οί καιροί απαιτοῦν ρεαλισμόν.

Θά ἦταν εὐχῆς ἔργον και θά κέρδιζε τήν εὐγνωμοσύνη τῶν ἐπόμενων γενεῶν ἂν τό Κ.Ε.Μ.Ε. λάμβανε τό θάρρος νά προχωρήσῃ και καθορίσῃ τό ἀπνευμάτιστον τῶν λέξεων και τήν ἀντικατάσταση τῶν τόνων δι' ενός και μόνο στίγματος. Ἡ πίεση τῶν ξένων νά ἀνεβοῦμε θά μᾶς φέρει στο σημεῖο ἀργότερα νά πετάξουμε και τό σχεδόν περιττό αὐτό στοιχείο. Ἄς γίνεῖ τώρα. Πληγώνουμε όταν μεγαλοποιούμε τό ἀσήμαντο τήν ἐποχή αὐτή λάθος τοῦ παιδιοῦ πού ἔβαλε στή λέξη ἥλιος ψιλῆ, λές και ἐμπόδισε... τήν ἀνατολή του. Ἡ σκέψη μόνο τοῦ σάλου ἀπό μία πρόσκαιρη ἐπαναφορά τοῦ, γιά τήν ἱστορία ὑπάρχοντος, τόνου τῆς βαρείας θά δικαιολογήσῃ κάθε ἐνέργειά μας. Χρειάζεται και ό μακεδονικός τρόπος κοπῆς τοῦ γόρδιου δεσμοῦ.

Δέν ἔγινε καμία σπουδή οὔτε προσφυγή στή βία μέ τήν καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς ἀπό τό Συμβούλιο

ὑπό τήν προεδρία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Ἦταν μία ρεαλιστική ἐπιτυχημένη λύση στο ἀνοικτό ἀπό χρόνια θέμα τῆς γλώσσας. Ἐδόθη μετά ἀπό ὑπερκομματική σύσκεψη πού εἶχε τή γενναιότητα και ἀνδρισμό νά συγκαλέσει.

2. Ὅχι ἀκρόττες δημοτικῆς και εἰσδοχή τοπικιστικῶν στοιχείων, λέει ἡ σχετική ἀνακοίνωση. Τέτοιες βρίσκουμε ἀφθονες στο «Ἀνθολόγιο» τοῦ ὁποῖου ό σκοπός εἶναι νά σπάζει τή μονοτονία τοῦ ἀναγνωστικοῦ μέ τήν ἀνάθεση κεφαλαίων ἀπ' αὐτό. Ἀποφύγαμε τίς ἐξεζητημένες λέξεις τῆς καθαρεύουσας γιά νά μή χρειάζεται πρός κατανόηση λεξικά ό μαθητής και πᾶμε νά φθάσουμε στο ἀντίθετο. Ὁμολογῶ ὅτι γιά νά κατανοήσω, σέ ἕνα ἀδρομερή προγραμματισμό τῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων πού ἔκανα, τό κεφάλαιο «οί χαρταετοί», σελίδα 139, κρατοῦσα μέ τό ἄλλο χέρι ἀνοικτό τό λεξιλόγιο πού παραθέτει στίς τελευταῖες σελίδες. Ὅχι λέξεις διωγμένες σήμερα και ἀπό τόν κόσμο τῆς λαϊκῆς ἀγορᾶς. Δέν χρησιμοποιεῖ οὔτε ἡ 75/χρονη ἀναλφάβητη μητέρα μου τίς λέξεις: σκολειά, ἀλόγατα, тарλὰς, καμίχια, ἀντέτι, σιουρίζω... Καί τό λαϊκό τραγούδι λέει «Στά σκαλοπάτια σου ἐγώ σφυρίζω...» και όχι στά σκαλούνια σου ἐγώ σιουρίζω.

Ἡ γραμματική τοῦ Μ. Τριανταφυλίδου θέλει ἀναμφισβήτητα συγχρονισμό. Νά ἀποβληθοῦν γραμματικά φαινόμενα ξεπερασμένα μέσα στα 35 χρόνια ἀπό τότε πού γράφτηκε και κυρίως ἀπό τά ἀνισοσύλλαβα, ως «ἀέρηδες» και «μητεράδες». Νά συμπληρωθοῦν τά εἰς -ος οὐδέτερα μέ τά: τό ὄρος και τό ἄνθος μέ συνακόλουθη τή γνωστή ἐξαίρεση, γιατί εἶναι μέσα στο γλωσσικό αἶσθημα τοῦ λαοῦ και κτῆμα του οί λέξεις αὐτές. Ἀποτελοῦν μάλιστα και τό πρῶτο συνθετικό πολλῶν ἄλλων, ως

όροσειρά, όρειθάπης, όροθετική γραμμή - άνθοπώλης, άνθισμένη μυγδαλιά, άνθόνερο.

Δέν πρέπει νά αποβληθοούν οί ένωματωμένες από τήν καθαρεύουσα λέξεις πρός έμπλουτισμόν της. Όχι μόνο ή λέξη δρόμος αλλά και ή λέξη όδός είναι σέ όλους γνωστή και μέσα στό λεξιλόγιό τους. Καί ό απομακρυσμένος έργάτης δέν απαιτεί έρμηνεία τών λέξεων: όδοστρωτήρας, όδοκαθαριστής, όδοφράγματα και όδική συγκοινωνία.

Θεωρώ τήν είσοδο τών σιγμολήκτων επίθετων όρθή. Είναι αίσθητή από τή διδασκομένη γραμματική ή άπουσία τους. Άπ' όλους προφέρονται οί φράσεις: Ό κ. Τάσος είναι είλικρινής άνθρωπος, ό έπιμελής μαθητής προκόδει, ό άσεδής τιμωρείται κτλ. αλλά, θεβαίως, μέ τήν προσαρμογή τους στή κλίση τής Δημοτικής: ό άσθενής - του άσθενή, ό είλικρινής - του είλικρινή. Καθώς και τήν συμπλήρωση τών παραθετικών μερικών άνωμάτων επίθετων θεωρώ άναγκαία ως:

καλός - κάλλιστος (γνωστά τά καλλιστεία)

κακός - χειρίστος και κάκιστος

μικρός μικρότερος

λίγος λιγότερος.

3. Ούτε έπιστημονικοί όροι πρόκειται ν' αλλάξουν ούτε σοβαρές αλλοιώσεις τής γλώσσας θά επέλθουν όπως οί επικριτές διατείνονται. Παραδεχόμαστε τήν από χρόνια αλληλοεπίδρασή τους και τή συμπλήρωση τής δημοτικής μέ λέξεις τής

καθαρεύουσας ως και άντιστρόφως αλλά θά προσαρμοστούν στή γραμματική τής δημοτικής. Δέν θά περιμένουμε όμως τόν ταυτισμό τών δύο μορφών τής γλώσσας από τήν έξελισσόμενη κοινωνία αδιάφοροι. Πρέπει νά λυθεί τό θέμα αυτό για νά προχωρήσουμε στήν τακτοποίηση σοβαρών οργανωτικών μας άδυναμιών. Θά βοηθήσουμε τήν ένιοποίηση μέ απόκλιση πρός τή δημοτική ως πρός τ' όλεξιλόγιο και παραδοχή τών κλίσεων όνομάτων, άντωνυμιών και ρημάτων (της δευτέρας) Άπό τίς ταυτόσημες λέξεις θά λάβει μεγαλύτερη έμφαση και θά ύποδειχθεί πρός χρήση ή περισσότερη γνωστή στό κοινό άκουστικό αίσθημα χωρίς νά σημαίνει τοϋτο και διαγραφή τής άλλης, κι' αν ή πρώτη δέν προκαλεί τήν αιδώ. Ή καθιέρωση τής δημοτικής θά περιορίση τούς άεροθατισμούς και θά συμβάλη στή δημιουργία πρακτικών τύπων επιδιωκόντων τήν ούσίαν και όχι τόν φραστικό άερολογισμόν. Τήν έλλειψη τών ούσιαστικών δέν άναπληρώνουν τά επίθετα όσο ήχηρά κι' αν είναι.

Πρέπει τό Κ.Ε.Μ.Ε. νά φέρει σέ πέρας έργο ζηλευτό. Όχι αιχμές και κατακρίσημα σημεία. Έργο πού θά μείνει στήν Ιστορία και θά νιώθει ότι άσελγεί κατά του έθνους εκείνος πού θά θελήσει νά τό γκρεμήσει. Ό οργανωμένος κλάδος μας από χρόνια πολλά άγωνιζόταν γι' αυτήν κα ίπην θέλει άφοκη, σταθερή και επιβλητική.

Άναμένομε νά χειροκροτήσωμε και νά διαλαλήσωμε τή νίκη.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Β. ΜΩΡΑΙΤΗ

«Αταφο Νεκρό» ονόμασε τή Παιδεία στην Ελλάδα ο αλησμόνητος Δ. Γληνός. Ασφαλώς θα τρίζουν τό κοκαλά του σήμερα γιατί εκείνος μέν τάφηκε κι' έλιωσε, ή παιδεία όμως απέμεινε «άταφος νεκρός» κι' έχει παραβρωμίσει πιά.

Εμείς, σάν δάσκαλοι, διακαιόμαστε από τόν πόθο γιά μιά γλήγορη καλύτερη τής παιδείας μας. Δέν θέλουμε νά ξεχωρίσουμε κανένα στέξο. Όλο βάζουν τό λιθαράκι τους γιά νά οικοδομήσουν αυτό τό μεγαλούργημα πού λέγεται «άνθρωπος». Είμαστε όμως ειδικοί γι' αυτό πού λέγεται «Δημοτική Παιδεία» καί πού, όπως νά τό κάνουμε, είναι ένα βασικό στάδιο. Είναι τό πρώτο, τό κυριαρχικό. Είναι τό σχολείο του λαού. Είναι τό σχολείο τής ζωής καί γι' αυτό πρέπει απ' αυτό ν' αρχίσουμε καί πάνω σέ σωστές βάσεις νά τό καλύτερέψουμε.

Αυτό, πού παρακάτω θ' αναφέρω, μπορεί νά ισχύουν καί γιά τάλλα στάδια Παιδείας. Εγώ δέν θ' αναφερθώ. Θ' αφήσω τόν αναγνώστη νά κρίνει.

Απ' τό σχολείο τής ζωής, αυτή τή στιγμή, λείπουν:

1. Διδακτήρια. Όχι μόνο τά ξερά ντουβάρια ενός σχολείου. Δέν είναι φυλακές τό σχολειά. Θέλουν μαζί τους:

α. Σωστή δόμηση.

β. Σωστά έπιπλα, καρωμένα μέ μιά σωματομετρική έρευνα στίς διαστάσεις του Έλληνα μαθητή.

γ. Ένοπτικά μέσα. Τά όργανα Φ.Π. καί Χημείας κλεισμένα σέ μιά ντουλάπα καί πέντε κακοφτιαγμένες, τελείως άτεχνες, εικόνες, δέν αποτελούν «ενοπτικά μέσα. Χρειάζομαστε καί όλ' εκείνα πού ή τεχνική πρόοδος μς χάρισε. (Κινηματογράφος, τηλεόραση, βίντεο ταινίες κτλ.)

δ. Βιβλιοθήκες. Είναι τραγικό, νά μήν έχουν τό σχολειά μας μιά δανειστική βιβλιοθήκη, μέ τόν κατάλληλο άνθρωπο μέσα σ' αυτή κι' επίσης τραγικότερο νά μήν υπάρχουν, στην αγορά τά κατάλληλα σχολικά συγγράμματα.

2. Διδακτικό προσωπικό. Θεωρείται άδιανοήτο, σ' όλο τόν κόσμο, σήμερα, ν' αναλογούν 50 μαθητές σέ κάθε δάσκαλο, όταν μάλιστα υπάρχουν 7000 άδιόριστοι.

3. Έκπαίδευση διδακτικού προσωπικού. Αυτή τή στιγμή, στην Ελλάδα, οί δάσκαλοι

παίρνουν μιά διητή μεταγυμναστική σπουδή (1400 ώρες τών 40 λεπτών κατά μέσο όρο) καί τίποτε παραπάνω. Αν αναλογιστεί κανείς ότι ένας τεχνίτης ηλεκτρολόγος πού φτειάχνει απλώς υλικά αντικείμενα, εκπαιδεύεται στίς τεχνικές σχολές, τούλάχιστο 4 χρόνια, ο δάσκαλος πού πλάθει έμψυχο υλικό τή μελλοντική γενιά τής χώρας, τά δίνει καί τούς πόθους του καθενός μας, πρέπει νά εκπαιδεύεται δύο μόνο χρόνια; Σήμερα, δυστυχώς μ' αυτή τήν κατάσταση πού επικρατεί, τό χάσμα πού έχει δημιουργηθεί μεταξύ μαθητή καί δασκάλου είναι τεράστιο, διότι:

Όταν ο δάσκαλος διορίζεται είναι περίπου 30 χρονών. Συναντά στην Α' τάξη έναν μαθητή τών 5 ετών. Στην πρώτη επαφή ή διαφορά, σέ χρόνια, είναι μιά ολόκληρη γενιά, 25 χρόνια. Ο ίδιος δάσκαλος, χωρίς καμιά μετεκπαίδευση, θά γίνει 50 χρονών καί θάχει μπροστά του τό μαθητή τών 5. Η διαφορά, τούτη τή φορά, είναι 2 γενιές, 50 ολόκληρα χρόνια περίπου. Αν ληφθεί υπ' όψη ότι οί γνώσεις πούχει αυτός, ο δάσκαλος είναι παρωχημένες, κατά μέσο όρο, άλλης μιάς γενιάς πίσω, ή διαφορά γίνεται 75 χρόνια. Τέλος αυτό τό μαθητή, τόν προορίζεις γιά νά ζήσει μιά γενιά μπροστά. Τότε; Η διαφορά μεγαλώνει στίς 4 γενιές, δηλαδή σέ 100 ολόκληρα χρόνια.

Όσο κι' αν σάς φαίνεται αγαπητοί μου, ο συλλογισμός μου παράξενος, τόσο αληθινός είναι. Δυστυχώς, έτσι είναι τά πράγματα αυτή τή στιγμή.

Όταν λέμε, λοιπόν, ότι ο νεκρός έχει παραβρωμίσει, έχουμε δίκιο:

«Δεί δή χρημάτων...» έλεγαν οί άρχαιοι καί αυτό επικαλείται καί τό Υπουργείο μας. Τεράστιες οί δαπάνες. Η δικτατορία έξαθλίωσε τά οικονομικά μας. Οί άμυντικές δαπάνες άπορρόφησαν καί άπορροφούν τό μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού. Εί λοιπόν; Όλ' αυτά είναι γνωστά. Τί θά γίνει... Θά σταυρώσουμε τά χέρια καί θά κλαίμε τή μοίρα μας; Δέν τό νομίζω... Χρειάζεται ένας σωστός προγραμματισμός καί δουλειά.

Νομίζουμε ότι πολλά θά γινόντουσαν αν τό κράτος έκανε:

1. Ένα όμολογιακό δάνειο, άποκλειστικά γιά τήν Παιδεία. Μετά βεβαιότητος τό λέω.

ὅτι θά ὑπερκαλύπτετο καί ἀπό τό ὑστέρημα τοῦ λαοῦ. Ἄν σκεφτεῖ κανένας, ὅτι μ' ἓνα πανηνταράκι μόνο ἡ Ἑλλάδα μαζεῦει 4000000 περίπου τή φορά, θ' ἀντιληφθεῖ ὅτι αὐτό τό πενηνταράκι εἶναι ἱκανό νά χτίσει ἓνα προκατασκευασμένο σχολεῖο.

2. Νόμους ἀπαλλαγῆς φόρου ἀπό τά ποσά πού προσφέρονται γιά τήν Παιδεία.

3. Τό εἰδικό λαχέιο, ἡ τό προ-πό γιά μιά 10ετία στήν Παιδεία.

Αὐτά λέω ἐγώ. Ἕνας οἰκονομολόγος, δέν ἔρω τί ἄλλο θά σκεφτεῖ.

Μέ τά χρήματα πού θά μάζευε ἔτσι:

1. Ἀπαλλοτριώνει ἡ ἀγόραζε οἰκοπεδικές ἐκτάσεις, ὥστε νά βάλει τέρμα τήν ἔλλειψη χωροταξικῆς μελέτης γιά κάθε συνοικία ἢ πόλη.

2. Προκήρυσσε πανελλήνιο διαγωνισμό ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν μελετῶν γιά τήν ἀνέγερση σχολικῶν κτιρίων, μέ προδιαγραφές πού χουν δημιουργηθεῖ μέ τά σημερινά δεδομένα τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς.

3. Μέ βάση τίς πιό πάνω μελέτες, πάλι πανελλήνιο διαγωνισμό, γιά τήν προκατασκευασμένη δόμηση τῶν σχολικῶν κτιρίων, σύστημα πού λύνει τό πρόβλημα, τό πρῶτο, συντομότητα, καί ἐπὶ πλέον ἐκμεταλλεύεται ληστικά τό χώρο, παρέχει εὐκολίες ἀπειρες στόν διδάσκοντα καί τό προσωπικό καί στοιχίζει φτηνά.

4. Θεσμικές ἀλλαγές. Ὅριζε δηλ. τίς τοπικές αὐτοδιοικήσεις, ὑπεύθυνες γιά τά προβλήματα τῆς Παιδείας. Π.χ. Σέ κάθε Δήμο ἢ Κοινότητα ἓνα γραφεῖο αὐτεπιστάσιας τῶν ἔργων κτλ.

Ἔτσι τό κράτος:

α. Καταμερίζει ἐργασία - εὐθύνες.

β. Ξερπλέκει ἀπό τά γρανάζια τῆς γραφειοκρατίας.

Ἄλλωστε, οἱ τοπικές συνθῆκες εἶναι πάντα ἰδιάζουσες καί μόνο οἱ κατά τόπους διοικήσεις μποροῦν νά τίς ἀντιμετωπίσουν σωστότερα ἀπό κάθε ἄλλον.

Τά ἐποπτικά μέσα, οἱ βιβλιοθήκες καί τά λοιπά μπορεῖ ἐπίσης νά ἀντιμετωπισθοῦν μέ Πανελλήνιους διαγωνισμούς γιά καλύτερες κατασκευές καί συγγραφές. Ἀφοῦ δοθοῦν στήν δημοσιότητα νά κρίνονται Πανελλήνια, νά ἀπέρχονται οἱ διορθώσεις καί νά θεσπίζονται.

Ἡ Παιδεία δέν εἶναι στατικό τι. Εἶναι διαρκῶς ἐξελισσόμενη. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου καί ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία μποροῦν νά τήν ἀκολουθοῦν.

Μόνον κάπως ἔτσι θ' ἀρχίσουμε νά γεφυρώνουμε τό τερόστιο χάσμα τῶν 100 ἐτῶν. Τή μόνιμη λύση θά τή δώσει ὁ σωστό ἐκπαιδευμένος δάσκαλος.

Στήν Ἑλλάδα ὑπηρετοῦν 32.000 δάσκαλοι. Ἀν' αὐτούς μόνο 3000 περίπου εἶναι μετεκπαιδευμένοι.

Τό κράτος θά πρέπει:

1. Σέ κάθε ἔδρα ἐπιθεώρησης νά κάμει ἓνα πρότυπο πειραματικό σχολεῖο. Νά τό ἐπανδρώσει μέ δασκάλους πόχουν τή δύναμη καί τό κουράγιο νά μελετήσουν καί νά πειραματισθοῦν στά σημερινά δεδομένα τῆς Παιδαγωγικῆς καί τῆς Ψυχολογίας, γιά νά δώσουν ἔτσι μιά καινούργια κίνηση στό ἀποτελεσματικό σύστημα τῆς ἰσοπεδωτικῆς, ἀπό τήν ἔδρα, διδασκαλίας, πού παραβλέπει βασικές ἀρχές τῆς Ψυχολογίας τῶν Ἀτομικῶν διαφορῶν.

Αὐτό τό σχολεῖο θά γίνεи ἐργαστήρι καί κέντρο ταχύρρυθμης ἐκπαίδευσης ὅλων τῶν δασκάλων τῆς Περιφέρειας.

2. Νά μετεκπαιδεύει στά 4 τοῦλάχιστον Πανεπιστήμια τῆς χώρας ἀπό 400 δασκάλους. Καί πλήρες πρόγραμμα ἂν δέν ἔχουν, τό νά εἶναι μόνο μέσα στό χώρο τοῦ Πανεπιστημίου, κοντά σέ κάποια βιβλιοθήκη, μέσα σέ μεγάλη πόλη, μέ τήν ἐφεση πού ἔχει ὁ δάσκαλος, γιά μάθηση καί μέ τή συναναστροφή μέ κόσμο, πού βλέπει ἀπό ἄλλη γωνία τ' ἀνθρώπινα, θά κερδίσει πολλά. Θά μπορέσει ἐπίσης νά προσφέρει πολλά.

3. Νά ἱδρύσει Πανεπιστημιακές Παιδαγωγικές σχολές, 4/ετοῦς τοῦλάχιστον φοίτησης. Αὐτό θά δώσει μόνιμη λύση στό πρόβλημα. Τάλλα εἶναι ἡμίμετρα. Μπάζα γιά νά χωθεῖ τό χάσμα. Δέν παραλείπω ὅμως νά τονίσω ὅτι ἡ συνεχῆς ἐνημέρωση καί ἐπιμόρφωση τοῦ δασκάλου εἶναι ἀπαραίτητη.

Ἄν γίνουν ὅλ' αὐτά, προγραμματισμένα, εἰμoστε βέβαιοι πῶς γρήγορα θά γίνεи ἡ κηδεῖα τοῦ «Ἀταφου νεκροῦ».

Ἄν τώρα, τό κράτος δέν θέλει νά δεχτεῖ τέτοιες λύσεις, τότε τό μόνο συμπέρασμα πού θγαίνει, εἶναι ὅτι δέν θέλει νά δώσει, τοῦλάχιστον βασική παιδεία στό λαό.

Τά θέματα, ἀναλυτικῶν προγραμμάτων, ὥρων ἐργασίας κτλ. θά λυθοῦν μέσα σ' αὐτά τά ἐργαστήρια πού θά λειτουργήσουν στίς περιφέρειες. Σέ συνέδρια Πανελληνίας κλίμακας θά συζητοῦνται τά πορίσματα καί οἱ εἰσηγήσεις ὅλων καί σύντομα θά βγοῦν θαυμάσια συμπεράσματα ἐφαρμοσίμα στήν Ἑλληνική πραγματικότητα.

Εἶναι ματαιοπονία νά μιλάμε γι' αὐτά ὅταν μέχρι σήμερα, στόν Ἑλληνικό χώρο, καμιά ἐρευνα καί κανένας πειραματισμός δέν ἔγινε. Ἀρκοῦμεθα σέ τραγικές ἀπομιμήσεις καί κακέκτυπες ἀντιγραφές πού δέν κάνουν τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά μεγαλώνουν τό χάσμα καί νά ταλαιπωροῦν τούτη τή χιλιοβασανισμένη χώρα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΝΑΓΛΙΩΤΟΥ

Διδ.)λου του 5ου Δημ. Σχ. Αθηνών

Στήν Ελλάδα η τηλεόραση είναι σχετικά μία νέα εμπειρία, ιδίως για τους κατοίκους της επαρχίας. Αποτελεί μοναδική σχεδόν άφορμή για μία επαφή με την πνευματική και καλλιτεχνική ζωή του τόπου. Έξεταστέο αν τουτο επιτυγχάνεται πάντοτε. Μπορεί να ρίξει φως σε σημαντικά κι εύεργετικά θέματα, αλλά και σε άσημαντα ή επιζήμια. Καλύπτει τις ανάγκες ψυχαγωγίας του κοινού, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό.

Υπαγορεύει καταπιεστικά καταναλωτικές συνήθειες, με τη διαφήμιση. Μπορεί να όφυνίσει, αλλά και να ναρκώσει.

Η εικόνα του κόσμου δεν διαμορφώνεται πλέον μόνον από τις πληροφορίες του στενού περιβάλλοντος του ανθρώπου. Όλοκληρος ο κόσμος «προσφέρεται» και διεισδύει στο δωμάτιό μας σαν «φantomás». «Η πλημμύρα των έρεθισμών» των μέσων μαζικής επικοινωνίας τείνει να δημιουργήσει «βιομηχανία παραγωγής συνειδησών». Υπάρχει κίνδυνος ο θεατής να έκφυλιστεί σ' ένα απλό δέκτη έρεθισμών, αν τά θεάματα και τά προγράμματα που του προσφέρονται δεν είναι φροντισμένα, διαλεγμένα, μελετημένα.

Η δύναμη της τηλεοράσεως είναι μεγαλύτερη από τη δύναμη της βίας. Είναι ένα μέσο έξουσίας. Όπως γράφει Έλληνας ειδικός: «Η ραδιοφωνία και πιο πολύ η τηλεόραση είναι λειτουργίες έξουσιαστικές. Καμία άλλη έξουσιαστική λειτουργία δεν άσκειται τόσο άμεσα, τόσο ταυτόχρονα και σε τόσο μεγάλο πληθος...».

Η τηλεορία στέλνει τά ίδια μηνύματα σ' όλους τους Έλληνες και σ' όλα τά Έλληγόπουλα της πόλης και του χωριού. Μαζικοποιεί δηλαδή τους θεατές, με την καλή ή την κακή έννοια. «Είναι ή πιο επηρεαστική και ή πιο διαρκής λειτουργία Παιδείας, εκείνη των άποκαλουμένων μαζικών μέσων...».

Δέν είναι ύπερβολή να ειπωθεί ότι, όταν τά προγράμματα της ΤΙ-ΒΙ χωλαίνουν, τότε χωλαίνει αντίστοιχα και ή έν γένει Λαϊκή Παιδεία, ένω όταν παρουσιάζει έπιμελημένα προγράμματα, τότε άνέρχεται και τό πνευματικό επίπεδο του Λαού! Η τηλεόρα-

ση έχει τη δυνατότητα να παρουσιάζει ζωντανή και συγκεντρωμένη την κομματιασμένη εμπειρία και πληροφορήση. Μιά από τις κύριες άποστολές της είναι να δίνει την εικόνα του γύρω μας κόσμου, κατά τον πιο άποκαλυπτικό τρόπο. Να μετατρέπει τις άψυχες λέξεις σε ζωντανή εικόνα. «Ας συγκρίνομε δυό έκπομπές, σε διαφορετικά κανάλια, με τό αυτό θέμα: «Η ρύπανση του ήριβάλλοντος». Στη μία μιλούν «ειδικοί». Στην άλλοι άκούμε πολύ λίγα λόγια, αλλά ή κάμερα έρχεται κοντά στις έστίες μολύνσεως: στις άποχετεύσεις έργοστασίων και οικισμών, σε φουγάρα με μαύρους καπνούς, σε σκουπιδότοπους και χαδοϋζες, σε θάλασσες νεκρωμένες. Η πρώτη είναι λογοκοπία. Η δεύτερη είναι άληθινή τηλεόραση.

Σήμερα έχει έδραιωθεί πλέον και στους εκπαιδευτικούς ή πεποίθηση, ότι ή τηλεόραση, είτε τό θέλομε είτε όχι, επηρεάζει άμεσα και σημαντικά και τη σχολική ζωή και την άπόδοση των μαθητών στα μαθήματα. Μερικοί μάλιστα έφτασαν να πούν, ότι τό Σχολείο κατάντησε «παραεκπαίδευση», σε σύγκριση με την τηλεόραση.

Και πράγματι τό τηλεοπτικό «κουτί» έχει επιβληθεί σαν ό μεγαλύτερος «δάσκαλος», για μικρούς και μεγάλους, μέσα στο σπίτι. Έχει έπισκιάσει ακόμα και τους γονείς. Γιατί έχει περιοριστεί κι ό χρόνος που διαθέτουν οι γονείς για να συνομιλούν με τά παιδιά τους, άφου μαζί... παρακολουθούν πολλές ώρες τά προγράμμά της. Στόν πατέρα κυρίως τί χρόνος μένει για ν' άσχοληθεί με τά παιδιά του; Έργασία, Έκούραση, άλλες άσχολίες του σπιτιού και τό θρόδυ... τηλεόραση. Υπάρχουν θέβαια κι έξαιρέσεις.

Γενικότερα, μειώθηκε κατ'άκρυν, κατά τά τελευταία χρόνια, ή επίδραση των άλλων παραγόντων της άγωγής, έξ αιτίας της ΤΙ-ΒΙ. Λιγόστεψε αίσθητά ή πελατεία του θεάτρου και κινηματογράφου, των έπιμορφωτικών κέντρων, των διαλέξεων. Ό διατιθέμενος χρόνος για τη μελέτη βιβλίων περιορίστηκε σε άνησυχητικό βαθμό.

Μέ όλα τά πιο πάνω θελήσαμε να δώσουμε μία μικρή εικόνα της τρομερής δυνάμε-

ως της τηλεόρασης. Δυνάμει, την οποία δεν μπορεί πλέον ν' αγνοήσει το σχολείο.

Όπως αναφέρει Έλληνίδα παιδαγωγός, στα μέλη του Συνεδρίου της ΟΥΝΕΣΚΟ (Γενεύη - Σεπτέμβριος 1975), τέθηκαν οι έρωτήσεις: Ποιά θα είναι τα αντικείμενα και η μορφή εργασίας και τί είδους ατμόσφαιρα χρειάζεται να δημιουργηθεί στο σχολείο, για να πετύχει η ανανέωση στην εκπαίδευση; Υποστηρίχτηκε, ότι το άνοιγμα του σχολείου σε συνεχή συνεργασία κι αλληλεξάρτηση με την κοινότητα είναι πρωταρχικής σημασίας, αφού η αλλαγή στην εκπαίδευση αφορά την κοινωνική πλευρά της λειτουργίας της. Ο δάσκαλος κι ο μαθητής πρέπει να θρίσκονται σε αδιάκοπη επαφή με τον έξωσυχολικό κόσμο και να χρησιμοποιούν νέα στοιχεία και μέσα. Τέτοια στοιχεία προσφέρουν, εκτός των άλλων, και τα «μαζικά μέσα επικοινωνίας». Ο δάσκαλος πλέον δεν πρέπει να βλέπει τον έαυτό του σαν πηγή γνώσης ή προμηθευτή πληροφοριών, αλλά κυρίως σαν άτομο που ενορχηστρώνει τη μάθηση και βοηθάει τους μαθητές ν' αποκτήσουν δική τους θεώρηση του κόσμου.

Η «Εκπαιδευτική Τηλεόραση», λοιπόν, προβάλλει σαν ανάγκη της εποχής.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Οι αρμόδιοι της ΕΡΤ έχουν δηλώσει, ότι σύντομα θ' άρχισει και στην Ελλάδα η «Εκπαιδευτική Τηλεόραση» (Ε.Τ.). Η άξια αυτή προσπάθεια, βέβαια, χρειάζεται προετοιμασία, ειδικά στελέχη και πείρα.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν αποφασιστικά τους στόχους της Ε.Τ. είναι: οι δυνατότητες, αλλά και οι περιορισμοί του μέσου της τηλεόρασης, οι ανάγκες και τα κενά της Έλληνικής Παιδείας και τέλος οι οργανωτικές και τεχνικές δυσκολίες (υποκειμενικές κι αντικειμενικές).

Τό είδος αυτό της ΤΙ-ΒΙ εφαρμόζεται με επιτυχία σε πολλές χώρες και απευθύνεται στους εκπαιδευόμενους, αλλά και στους ενήλικες. Οι ασχοληθέντες με τό θέμα στον ημερήσιο τύπο, έπεσήμαναν τις μορφές της Ε.Τ., που μπορεί να είναι πολλές. Σε χώρες με μεγάλο ποσοστό αναλφαβήτων, χρησιμοποιείται για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού.

Η καταπολέμηση του «λειτουργικού αναλφαβητισμού», που είναι η άγνοια στοιχειωδών γνώσεων, είναι δυνατόν ν' αποδώσει και σ' έμμε, με τη μέθοδο, όχι μόνο ακαδημαϊκών γνώσεων, αλλά κυρίως γνώσεων υγιεινής, στοιχειώδους προληπτικής ιατρικής, καθώς και χρήσιμες στην καθημερινή ζωή πρακτικές γνώσεις και πληροφορίες.

Η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να έχει τη θέση της στην Ε.Τ. Με έκπομπές για τον επαγγελματικό προσανατολισμό θα βοηθήσει τους νέους για την όρθή έκλογή του επαγγέλματος. Μπορεί ακόμη να μεταδίδει τεχνικά μαθήματα, επαγγελματικές και τεχνικές γνώσεις.

Τό λεγόμενο «αντιστοιχιστικό πανεπιστήμιο» μπορεί να βοηθήσει ενήλικες, που θέλουν ν' αλλάξουν επάγγελμα, αν αυτό που έεασκοούν δεν τους ταιριάζει. Με σειρές επιστημονικών μαθημάτων, παραχωρεί και πανεπιστημιακά διπλώματα, όπως συμβαίνει στην Αγγλία.

Άκόμη η Ε.Τ. μπορεί να βοηθήσει τα άτομα στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν στις μεταβολές και εξελίξεις του κοινωνικού πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος. Αύτη η μορφή λέγεται «δισκική εκπαίδευση», και είναι δυνατόν να έχει εφαρμογή π.χ. στα θέματα του αναδασμού και στην προετοιμασία για την ένταξη μας στην Εύρωπαϊκή Κοινότητα.

Τέλος, η Εκπαιδευτική Τηλεόραση έχει εύρύ πεδίο εφαρμογής σε σχολεία και πανεπιστήμια, συμπληρώνοντας μαθήματα και διαλέξεις εκπαιδευτικών ή και υποκαθιστώντας συχνά τους δασκάλους, σε ειδικά θέματα, με κεντρικούς όμιλητές. Σε Ένα πανεπιστήμια αυτή η μέθοδος εφαρμόζεται και με κλειστό κύκλωμα, που επιτρέπει διάλογο και διατύπωση ερωτήσεων και δεν επιβάλλει τό μονόλογο. Η άξια αυτής της μορφής έγκειται και στο ότι επιτρέπει τη διαρκή παρακολούθηση των επιστημονικών εξελίξεων, που πιθανόν να μην έχουν φτάσει ακόμη στα σχολεία και τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τό σύστημα τούτο συνάντησε την αντίδραση πολλών εκπαιδευτικών, γιατί δεν πείθονται για την άξια του ή γιατί νομίζουν ότι απειλείται τό κύρος τους.

Σε σχετική μελέτη, που έχει υποβληθεί στην ΕΡΤ, υποστηρίζεται ότι στόχος της Ε.Τ. στην Ελλάδα πρέπει να είναι η «λειτουργική εκπαίδευση», με τηλεοράσεις που θα τοποθετηθούν σε κεφαλοχώρια και συνοικίες της χώρας. Αναφέρεται επίσης, ότι πρέπει να προωθηθούν οι έκπομπές στα σχολεία, σαν συμπλήρωμα των παραδόσεων, συνδυαζόμενες με τό σχετικό έντυπο υλικό και τη «ζωντανή παράδοση». Να μελετηθούν τα παρόμοια συστήματα και προγράμματα, που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες. Να υπάρξει στενή συνεργασία με τό Ύπουργείο Παιδείας και να εκπαιδεύουν ειδικά στελέχη.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Παρακολουθώντας διακριτικά τις συζητήσεις των μαθητών στο προαύλιο κάθε Δευ-

τέρα ηρωί, διαπιστώσαμε ότι, σχεδόν πάντοτε, περιστρέφονται γύρω από τα μάτε και τα έργα που είδαν στην τηλεόραση τό Σαββατοκύριακο, τα περισσότερα ακατάλληλα. "Αλλα ηρωινά συζητούν για τον «Κότζακ», «Κούμ-Φού», Χαθάν 5-0» και για άλλα παρόμοια ακατάλληλα έργα, που προβάλλονται μάλιστα μετά τις 10 μ.μ. ! Έλάχιστοι είναι τα παιδιά που προσέχονται από τους γονείς τους, για να μη βλέπουν ακατάλληλα κι ανώφελα έργα και μάλιστα σέ βάρος του ύπνου τους ή των μαθητικών εργασιών τους. Η πλειοψηφία τους παρακολουθεί γά πάντα, επί πολλές ώρες. Και τούτο, γιατί δεν ελέγχονται, δέ διαθέτουν ιδιαίτερο δωμάτιο και βλέπουν μαζί με τους γονείς τους μέχρι τα μεσάνυχτα ή γιατί οι γονείς τους δεν αντιλαμβάνονται τό κακό που γίνεται. Και είναι άπειρες οι σκηνές με βιαιότητες, εγκλήματα, διασμούς, σέξ κλπ., που επιδρούν καταστροφικά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των ανηλίκων. Ακόμη κι' ενδιάμεσα στις διαφημίσεις προβάλλονται οι έντυπωσιακότερες ακατάλληλες σκηνές των μελλοντικών έργων. Αλλά μήπως και αρκετές από τις ίδιες τις διαφημίσεις δεν είναι ψυχοφθόρες για τα παιδιά;

Από την άποψη αυτή, λοιπόν, ή ΤΙ-ΒΙ προσφέρει βλαστική, κακίστη, άρνητική ύλη σε σχέση με την εκπαίδευση. Και είναι τόση ή επίδρασή της, ώστε οι έντυπώσεις της να διακατέχουν τους μαθητές και την επόμενη μέρα, εις βάρος της αποδόσεώς τους στα μαθήματα. Δεν πρέπει να παραλείψουμε ν' αναφέρομε και τις πολύτιμες ώρες μελέτης που χάνουν πολλοί μαθητές, παρακολουθώντας τηλεόραση, από τις 5 έως τις 11 και 12 τα μεσάνυχτα!

Κατά τη γνώμη πολλών εκπαιδευτικών, ή τηλεόραση και τό ποδόσφαιρο έχουν μειώσει την απόδοση των μαθητών σέ χαμηλό επίπεδο. Χρέος των δασκάλων είναι να διαφωτίζουν πάνω σ' αυτό τό θέμα τους γονείς και κηδεμόνες, σέ κάθε ευκαιρία που θά τους δίνεται. "Ας φροντίζουν κι οι γονείς να βρίσκουν τρόπους, ώστε τα παιδιά τους να παρακολουθούν μερικές μόνον αποδεδειγμένα κατάλληλες διδακτικές και ψυχαγωγικές εκπομπές, άφου τακτοποιούν προηγουμένως τις μαθητικές τους εργασίες. Οι άρμόδιοι έέ άλλου των τηλεοπτικών δικτύων, άς φροντίσουν για τή μετάδοση των ακατάλληλων μετά τις 10 μ.μ.

Αλλά άς δούμε και τήν καλή πλευρά της τηλεόρασεως. Αρκετές εκπομπές είναι διδακτικές, διαφωτιστικές, ψυχαγωγικές, κατάλληλες για ανηλίκους. Τέτοιες, επί παραδείγματι, είναι οι ταινίες του Κουστώ, όσες αναφέρονται σέ ζώα και πουλιά ξένων χωρών, σέ ήθη και έθιμα των κατοίκων της Πατρίδας μας και ξένων λαών, σέ δημοτικούς χο-

ρούς και τραγούδια, σέ ιστορικά και θρησκευτικά θέματα και σέ έκλαϊκευμένα επισημονικά θέματα. Επίσης, αρκετές ψυχαγωγικές εκπομπές έκτονώνουν τα παιδιά. Η ευεργετική επίδραση των καλών προγραμμάτων αποδεικνύεται και από τό πληθος των γνώσεων που έντυπώθηκαν ζωηρά και έγιναν κτήμα των μαθητών.

Αυτή είναι ή ώφέλιμη πλευρά της τηλεόρασεως. Κι αυτή τήν τηλεόραση είναι καιρός να βάλομε στα σχολεία, γιατί όπως προαναφέραμε, έχει τεράστιες δυνατότητες, ήτις όποιος δέν διαθέτει κανένα άλλο μέσο, άρκει να χρησιμοποιηθεί κατάλληλα.

Σέ έρευνα ήμερήσιας έλληνικής έφημερίδας για τήν τηλεόρασή μας, ό Χ. Καραπάγας, 16 έτών, που μεγάλωσε στην Αυστραλία και ζει και εργάζεται τώρα στην Αθήνα, μίλησε με τα χειρότερα λόγια για τα προγράμματά της, τα όποια χαρακτήρισε πρόχειρα και καθόλου προσεγμένα. Στη συνέχεια είπε: "Όταν πήγαινα σχολείο, θυμάμαι, στην Αυστραλία, πολλές φορές τό μεσημέρι (αυτή τήν ώρα συνήθως μεταδιδόταν τό εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκεί) ή δασκάλα μας διέκοπτε τό μάθημα και πηγαίναμε στην ειδική αίθουσα για τηλεόραση και παρακολουθούσαμε τό πρόγραμμα. Εκεί για μας ή εκπαιδευτική ώρα της τηλεόρασης αντίστοιχούσε με ώρα μαθήματος".

Τι μπορεί να γίνει σ' έμμε επί του προκειμένου; Θά μπορούσαν τα δύο κανάλια μας να διαθέσουν 2-3 ώρες αποκλειστικά για τα σχολεία ή να ιδρύσει τό Κράτος, με τή φροντίδα του Υπουργείου Παιδείας και με συνεργασία του ΚΕΜΕ, ειδικό τηλεοπτικό δίκτυο για σχολεία, τό όποιο θά μεταδίδει κατά τις ώρες 11½ - 13½ τό μεσημέρι. Έξυπακούεται πως κάθε σχολείο θά είναι έφοδιασμένο με 1-3 δέκτες τηλεόρασεως. Τό ιδανικό θά ήταν να υπήρχε και ειδική αίθουσα. Τα προγράμματα μπορεί να μεταδίδονται τρεις ήμέρες για τό Δημοτικό και τρεις για τό Γυμνάσιο, έναλλάξ και ανά 40' για τό τμήματα των τάξεων (ΑΒ', ΓΔ', ΕΣΤ').

Τά θέματα να είναι κατανοητά, ενδιαφέροντα, εύχρηστα, εποπτικά και όχι λογοκοπικά. Στο τέλος κάθε προγράμματος ν' αφιερώνεται χρόνος 10'-15' για ψυχαγωγικό θέμα, όποτε θά έλκύονται πιο πολύ οι μαθητές. Τα θέματα των εκπομπών να γνωστοποιούνται εκ των προτέρων με ειδικά προγράμματα, ώστε να έχουν διδαχτεί οι αντίστοιχες ένότητες ή να πρόκειται να διδαχτούν, όποτε τα παρουσιάζόμενα θά συντελούν στην εμπέδωση των διδασθέντων και τήν ευρύτερη διερεύνηση των θεμάτων ή θά χρησιμεύουν σάν άφετηρία για τή διδασκαλία της ένότητας.

Έτσι: Στη Γ ε ω γ ρ α φ ί α θά παρουσιάζονται θέματα σχετικά με τό δίδστημα, τό πλανητικό σύστημα, τόν ήλιο, τή σελήνη,

τούς δορυφόρους, τὰ διαστημόπλοια. "Αλλα θέματα θά είναι ή συνολική εικόνα τής Έλλάδας, μέ τὰ γεωγραφικά της στοιχεία. Τά γεωγραφικά διαμερίσματα τής Έλλάδας, μέ περισσότερες λεπτομέρειες, πόλεις, μεγάλα τεχνικά έργα, ιδιαίτερα γνωρίσματα, αξιοθέατα. Επίσης, ό,τι είναι δυνατόν από τήν Εύρώπη και τίς άλλες ήπειρους. Κατ' αυτό τόν τρόπο, τό μάθημα θά γίνεται έποπτικό, ζωντανό, ένδιαφέρον και δέ θά μένει στά λόγια.

Στήν **Ιστορία**: Μετά τή διδασκαλία τών σχετικών έννοτήτων, θά παρουσιάζονται ιστορικοί τόποι, πεδία μαχών, κάστρα (γιά τήν άρχαία Έλλάδα). Οί Θερμοπύλες, ή Σαλαμίνα, οί πλαταιές, ό Μαραθώνας κλπ. (γιά τούς Περσικούς πολέμους). Τά σχετικό μέ τή Βυζαντινή Ιστορία, κάστρα, οί τοποθεσίες, οί περιοχές, ή Πόλη. Καί τέλος γιά τή νεώτερη Ιστορία, ή Άγία Λαύρα, Τρίπολη, Σάλονα Γραβιά, Άλαμάνα, Μεσολόγγι, Χίος, Ψαρά, Ύδρα, Γιάννενα, Σούλι κλπ. Όπωςδήποτε θά παρουσιάζονται και τά σπουδαιότερα σχετικά έκθέματα τών μουσείων.

Στά **Θησκευτικά**: "Αγιοι τόποι, Άγιο όρος, μοναστήρια, είδη ναών, κατακόμβες, Πατριαρχεία, λείψανα, έκθέματα, εικόνες, άμφια, πορείες Άποστόλου, τελετές μυστηρίων κ.δ.

Στή **Φυσική Ιστορία**: Φυτά και ζώα τής Πατρίδας μας και των Ξένων χωρών, κτηνοτροφικές και γεωργικές επιχειρήσεις, άλιεία, μελισσοκομία, Ζωγκλες, θάλασσες και θαλάσσιος κόσμος, όρυχεία, ανθρώπινο σώμα κ.δ.

Στήν **Άγωγή Πολίτου**: Βουλή, Κυβέρνηση, δημοτικά και κοινοτικά καταστήματα, κοινωφελή έργα, έργα εύεργετών, ιδρύματα, κοινοτικές έκδηλώσεις, έκλογές, Ε.Ε.Σ. κ.δ.

Στή **Φυσική Πειραματική**: Επιστημονικά όργανα και πειράματα, εργαστήρια, οί τελευταίες ανακαλύψεις, φυσικά φαινόμενα σχετικά μέ τό νερό και τόν άέρα, θέματα ηλεκτρισμού, ραδιενέργεια και ειρηνικές εφαρμογές της, εργοστάσια κ.δ.

Στή **Χημεία**: Χημικά στοιχεία, εργαστήρια, νέες ανακαλύψεις, πειράματα, χημι-

κά προϊόντα, ρύπανση του περιβάλλοντος, ύφαινες ύλες, φάρμακα, άνθρακορυχεία και πετρέλαιο, εφαρμογές κ.δ.

Διάφορα θέματα: Η ζωή και ή όργάνωση έλληνικών και Ξένων σχολείων, σχολικά μουσεία και χειροτεχνικές έκθέσεις μαθητών, δραστηριότητες σχολείων, πρωτοβουλίες και καλές πράξεις μαθητών, γυμναστικές ασκήσεις και άγωνίσματα, παιδικά τραγούδια, παρουσίαση έργων μαθητών, άνάγνωση έκθέσεων κ.δ.

Ξέχωρη θέση στην Ε.Τ. πρέπει νά έχει και τό διδακτικό και ψυχαγωγικό παιδικό θέατρο.

Όπως ήδη άναφέραμε, οί ώφέλειες από τήν Έκπαιδευτική ή μάλλον Σχολική Τηλεόραση αυτού του είδους θά είναι πολλές. Θά μπορούσαμε νά προσθέσουμε ακόμη και τά έξής: Μέ τή Σχολική τηλεόραση ξεπερνιούνται οί δυσκολίες του σχολικού κινηματογράφου, ό όποιος είναι τόσο χρήσιμος, αλλά απαιτεί μηχανές, ειδικές αίθουσες και κυρίως ταινίες γιά όλα τά σχολεία, πράγμα δύσκολο. Έέ άλλου και οί ύπάρχουσες διδακτικές κινηματογραφικές ταινίες ή οί μηχανές προβολής δέν είναι όμιλοϋσες.

Επίσης, επιτυγχάνεται ψυχική ένότητα άνάμεσα στά έλληνόπουλα, άφού θά γνωρίζουν πώς βλέπουν και άκούνε τά ίδια πράγματα. Θά φρονηματοίζονται όμοιόμορφα μέ τά λίγα, προσεγμένα, μεστά και ύποβλητικά λόγια του έκφωνητή.

Άλλά μήπως και ένας πολύ μεγάλος όριθμός ένηλίκων δέν θά παρακολουθεί τά διδακτικά αυτά προγράμματα, μέ εύεργετικά άποτελέσματα στην πνευματική άνοδο του Λαού;

Μέ τήν πλούσια ύλη, λοιπόν, τών σχολικών τηλεοπτικών προγραμμάτων, όχι μόνο δέν θά ζημιώνεται τό κύρος του έκπαιδευτικού, αλλά, αντίθετα, θά ένισχύεται ή διδασκαλία του, τό σχολείο, ή έκπαίδευση.

Άθήνα - Σεπτέμβριος 1976

Σημείωση: Σέ όρισμένα σημεία τής εργασίας μας αυτής άναφέρονται γνώμες ειδικών, πού άσχολήθηκαν μέ τήν έλληνική τηλεόραση στις έφημερίδες «Καθημερινή» και «Βήμα», τόν Αύγουστο του 1976.

Γ. ΜΑΝΑΓΛΙΩΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΜΑΘΗΣΕΩΣ

ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ

Γ. Π. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Διάσπαρτες και άσυστηματοποίητες νύξεις ως τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι νέες αντιλήψεις για την ανθρώπινη συμπεριφορά διαμορφώθηκαν σε τεκμηριωμένη γνώση στη δεκαετία του 1960-70. (1), (2), (3).

Σύμφωνα με τά πρόσφατα δεδομένα, οι ανώτερες και σύνθετες μορφές συμπεριφοράς δέν προκαλούνται βασικά από την έμπειρία του ατόμου ή τη στιγμήα δράση τών έρεθισμάτων, αλλά από την ιδέα του μέλλοντος πού έκδηλώνεται μέ τη μορφή προθέσεων για την έκτέλεση κάποιου έργου. (3)

Κοινωνικές στην προέλευσή τους, οι προθέσεις έχουν τη δυνατότητα να δραστηριοποιούν αρκετά πολυσύνθετους νευροφυσιολογικούς μηχανισμούς και ψυχολογικές διαδικασίες: Τίς ανώτερες (έξελιγμένες) περιοχές του έγκέφαλου, τη συλλογή, επεξεργασία και καταγραφή τών πληροφοριών τόν προγραμματισμό και τόν έλεγχο τών πράξεων.

Η τελική διαμόρφωση της προθέσεως - πού πραγματοποιείται μέ τη βοήθεια του φωναχτού ή σιωπηρού λόγου - έχει ως επακόλουθο την άποσαφήνιση του στόχου. Για να γίνει όμως η πρόθεση αποτελεσματικό κίνητρο συμπεριφοράς, θά πρέπει τό άτομο να όλο-

κληρώσει τη νοητική σύλληψη πού έχει άφετηρία την πρόθεση και άπόληξη τό στόχο, παρεμβάλλοντας ανάμεσά τους τό σχέδιο δράσεως και τό πρόγραμμα ενέργειας.

Ός ψυχολογική διαδικασία, η σύλληψη του σχεδίου δράσεως δέν είναι μόνο ήπιό πολυσύνθετη αλλά και ή επικρατέστερη. Αποτελεί τόν παράγοντα πού έντείνει τη δραστηριότητα του έγκεφαλικού φλοιού, τίς διαδικασίες για τη συλλογή, επεξεργασία και έγγραφη τών πληροφοριών, άποτελεί επίσης τόν παράγοντα πού όρίζει τό πρόγραμμα τών ιδιαίτερων πράξεων πού θά χρειαστεί να έκτελέσει τό άτομο για να όδηγηθεί στό στόχο του. Συνοπτικά, μέ τό σχέδιο δράσεως ή πρόθεση ενεργοποιεί και ρυθμίζει νευροφυσιολογικούς μηχανισμούς, ψυχολογικές διαδικασίες και κινητικές δραστηριότητες πού θά συμβάλουν στην επίτευξη του μελλοντικού στόχου.

Χωρίς να άποτελεί ή σύλληψη του σχεδίου δράσεως τό μοναδικό αίτιο πού δραστηριοποιεί τόν έγκεφαλικό φλοιό - παρόμοιο περίπου έργο έκτελούν οι διεργασίες μεταβολισμού και ή εισροή πληροφοριών από τόν έξω κόσμο - είναι ώστόσο άπόλυτα αναγκαία για τίς σύνθετες μορφές συμπεριφοράς. Συστηματικές και μακροχρόνιες έρευνες απέδειξαν ότι ή σύλληψη του σχεδίου δράσεως πραγματοποιείται στην κοκκώδη π ε-

ριοχή τῶν μετωπικῶν λοβῶν. Οἱ μετωπικοί λοβοί, ὅπως καί ὅλες οἱ ἀνώτερες περιοχές τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ, βρίσκονται σέ διπλή σύνδεση μέ τό δικτυωτό σχηματισμό· ἓνα εἰδικό μηχανισμό ἀπό νεῦρα πού ἐκτείνεται στό στέλεχος τοῦ ἐγκέφαλου. Μέ τή σύνδεση πού πραγματοποιοῦν οἱ ἀνερχόμενες δέσμες ἰνῶν, ὁ δικτυωτός σχηματισμός κατορθώνει νά διεγείρει βαθμιαία τίς ἐγκεφαλικές περιοχές. Ἀντίθετα, μέ τίς κατερχόμενες δέσμες ἰνῶν πρὸς τό δικτυωτό σχηματισμό, οἱ μετωπικοί λοβοί ἔχουν τή δυνατότητα νά ἐπιστρατεύουν τό δικτυωτό σχηματισμό καί νά δεσμεύουν τήν ἐνέργεια πού ἐκπηγάζει ἀπό αὐτόν, δημιουργώντας ἔτσι τίς προϋποθέσεις γιά τή ρύθμιση τῆς συμπεριφορᾶς σύμφωνα μέ τήν πρόθεση καί τό σχέδιο δράσεως. Ἀπότοκο καί συντελεστής ταυτόχρονα τῆς ἔντονης δραστηριοποίησης τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ, τό σχέδιο δράσεως εἶναι ἀπόλυτα συνυφασμένο μέ τίς ἀνώτερες μορφές τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς.

ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ

Ἀπό τίς ψυχολογικές διαδικασίες πού ἐνεργοποιεῖ καί θέτει στήν ὑπηρεσία του τό σχέδιο δράσεως αὐτές πού συμβάλλουν στή συλλογή, ἐπεξεργασία καί ἐγγραφή (διατήρηση) τῶν πληροφοριῶν χαρακτηρίζονται ἰδιαίτερα ὡς διαδικασίες μάθησεως. Μέ ἄλλα λόγια, εἶναι διαδικασίες μάθησεως οἱ ψυχολογικές διαδικασίες πού ἐμπλέκονται στίς διάφορες μεταμορφώσεις πού παθαίνουν οἱ πληροφορίες ἀπό τή στιγμή τῆς «εἰσόδου» τους (περιφερικά ὄργανα λήψεως) στόν ὁργανισμό. (4).

Τό ἄτομο ἀντλεῖ στήν καθημερινή του ζωή πληροφορίες ἀπό ποικίλες πηγές (ἀντικείμενα, πρόσωπα, καταστάσεις, ἀπεικονίσεις σέ διάφορες μορφές κ.λπ.), οἱ ψυχολόγοι ὅμως μελέτησαν μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τίς μεταμορ-

φώσεις τῶν πληροφοριῶν σέ σχέση μέ τὰ γλωσσικά σύμβολα. Ἡ ἐξήγηση εἶναι εὐκολονόητη: Ἡ γλώσσα δέν ἀποτελεῖ μόνο τό σπουδαιότερο μέσο γιά τή μεταβίβαση πληροφοριῶν, ἀλλά καί ὑπαισέρχεται σ' ὅλες τίς δραστηριότητες τοῦ ἀτόμου (κινητικές, γνωστικές καί νοητικές)· ἡ κατανόηση, ἐπομένως, τῶν διαδικασιῶν τῆς μαθήσεως πού ἐμπλέκονται στίς μεταμορφώσεις τῶν πληροφοριῶν πού προέρχονται ἀπό γλωσσικό ὕλικό, θά διαλευκάνει ἀναμφισβήτητα τόν τρόπο πού ἐργάζονται οἱ ἴδιες διαδικασίες, ὅταν ἡ πηγή τῶν πληροφοριῶν δέν εἶναι καθαρά γλωσσική.

Στήν πορεία γιά τήν ἀντληση καί τήν ἐπεξεργασία τῶν πληροφοριῶν ἀπό τό γραπτό λόγο, (5) πρώτη ἐνεργοποιεῖται ἡ διαδικασία μαθήσεως πού εἶναι γνωστή ὡς συστηματική διερeύνηση. Κατευθυνόμενη πάντοτε ἀπό τό σχέδιο δράσεως, ἡ συστηματική διερεύνηση πραγματοποιεῖται σέ τρία ἐπίπεδα: στό ἐπίπεδο τῶν ἐρεθισμάτων ἀπό τήν ἐντυπη λέξη, στό ἐπίπεδο τῆς ὁπτικῆς εἰκόνας τῆς καί στό ἐπίπεδο τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ.

Ἡ διερεύνηση τῆς ἐντυπῆς λέξεως ἔχει ὡς ἀντικείμενο τή μορφολογία τῆς λέξεως καί σκοπό τή συλλογή πληροφοριῶν σχετικά μέ τό σχῆμα καί τή θέση τῶν γραμμάτων πού τή συνθέτουν.

Ἀμέσως κατόπιν ἡ διερεύνηση στρέφεται στήν ὁπτική εἰκόνα τῆς λέξεως πού σχηματίζεται στό μάτι, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἐκεῖ γιά πολύ λίγο χρόνο, ἀκόμη καί ὅταν παύσει νά δρᾷ τό ἐξωτερικό ἐρέθισμα (ἀπουσία ἐρεθίσματος ἢ μετακίνηση τῶν ματιῶν).

Ἡ Συνομοτόπη «ἐγγραφή» τῆς ὁπτικῆς εἰκόνας στό μάτι παρέχει τή δυνατότητα στόν ἐγκέφαλο - πού μέ τό σχέδιο δράσεως ἐνεργά συμμετέχει σέ ὅλες τίς διαδικασίες - νά ἀρχίσει σχεδόν ταυτόχρονη διερεύνηση σέ ὁρισμένες περιοχές του: τήν ὁπτική, τήν ἀκουστική καί τή μνημονική.

Τριπλό φαίνεται νά εἶναι τό ἀποτέ-

λεσµα τῆς συστηµατικῆς διερευνήσεως σ' αὐτὴ τὴ φάση: νὰ ἀναζωπυρωθοῦν ἀπὸ τίς ὑπάρχουσες στὴ μνήμη πληροφορίες ἐκεῖνες πού εἶναι σχετικές µέ αὐτές ἀπὸ τὴν ὀπτική εἰκόνα, νὰ ἀλληλοσυσχετισθοῦν καί, τέλος, νὰ ἐξακριβωθεῖ ἡ πραγµατική «ταυτότητα» τῆς λέξεως.

Εἶναι γεγονός ὅτι οἱ εἰδικοί δέν ἔχουν κατορθώσει μέχρι σήμερα νὰ καθορίσουν µέ ἀκρίβεια τὴ φύση τῆς διερευνήσεως πού γίνεται στίς φλοιώδεις περιοχές. Οἱ περισσότεροι, πάντως, συμφωνοῦν ὅτι ἀποτελεῖ ἐκδήλωση τῆς δραστηριότητος τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ ὁποία ἔχει τὴ μορφή κυµάτων πού διατρέχουν διάφορες περιοχές του. (6) Συμφωνοῦν ἐπίσης οἱ εἰδικοί καί σέ ἕνα ἄλλο βασικό σημεῖο: "Ὅτι ἀρχικά ἡ συστηµακὴ διερεύνηση ἔχει ἀποτελέσµα τὴν παρὰ πέρα κωδικοποίηση τῆς ὀπτικῆς εἰκόνας καί ὕστερα τὴν εἰσοδὸ τῆς στὴ βραχύχρονη μνήμη.

Ἡ κωδικοποίηση, πού ἀποτελεῖ βασικότερη λειτουργία τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήµατος, στὴ συγκεκριµένη περίπτωση σημαίνει μετατροπὴ τῆς εἰκόνας τῆς λέξεως ἀπὸ ὀπτική (ἀντίληψη γραµµάτων) σέ ἀκουστική (φωνοῦµενη λέξη). Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ πληροφορίες ἀπὸ τὴ λέξη δέν εἶναι πιά οὔτε τὰ ὀπτικά ἐρεθίσµατα ἀπὸ τὰ γράµµατα πού τὴ συνθέτουν (γ, ἀ, τ, α) οὔτε ἡ εἰκόνα τῆς στά µάτια, ἀλλὰ τὸ ὄνοµά της: «γ ἀ τ α». Ἡ μετατροπὴ ὁµως τῆς ὀπτικῆς μορφῆς σέ ἀκουστική ἀποτελεῖ τὴν τρίτη, σέ σειρά, µεταµόρφωση τῶν πληροφοριῶν πού ἔχουν πηγὴ τὴ λέξη· πρώτη ἦταν ἡ µεταµόρφωση τῶν πληροφοριῶν ἀπὸ τὰ ὀπτικά ἐρεθίσµατα σέ νευρική ὥση καί δεύτερη ἡ µεταµόρφωση τῶν νευρικῶν ὤσεων σέ ὀπτικὴ εἰκόνα.

Ἡ μνήμη - µιά ἀπὸ τίς διαδικασίες µαθήσεως - διακρίνεται ἀπὸ τοὺς σύγχρονους εἰδικούς σέ δύο εἶδη: στὴ βραχύχρονη καί στὴ μακροχρόνια. Δεδοµένα ἀπὸ πολλές πειραµατικές ἐρευνες θεήθησαν τοὺς ἐρευνητές νὰ ἐπισηµά-

νουν τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς βραχύχρονης μνήμης: Σ' αὐτὴν ἐγγράφονται ἀµέσως οἱ νέες πληροφορίες, πού διατηροῦνται γιὰ πολὺ λίγο χρόνο. (7) Ἡ διατήρησή τους ὁµως παρατείνεται γιὰ κάμποσα λεπτά, ἂν γίνουν ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγγραφή προσπάθειες γιὰ προφορικὴ ἐπανάληψη τῶν πληροφοριῶν. Στὴ βραχύχρονη μνήμη, πάντως, τὸ ἄτομο µπορεῖ νὰ συγκρατήσει µεµιάς 5-9 μονάδες.

Ἡ διατήρηση τῶν πληροφοριῶν στὴ βραχύχρονη μνήμη ἐπὶ περισσότερο χρόνο, ὕστερα ἀπὸ τὴ σκόπιμη ἐπανάληψή τους, δίνει στὸ ἄτομο τὴ δυνατότητα νὰ τίς ἀνακωδικοποιήσει. Π.χ. σειρά ἀπὸ γράµµατα µπορεῖ νὰ µεταµορφωθεῖ σέ ἀκρόνυµο καί νὰ ἀντιµετωπιστεῖ ὡς λέξη.

Ἡ µεταφορά τῶν πληροφοριῶν (μνημονικοῦ ὕλικου) ἀπὸ τὴ βραχύχρονη στὴ μακροχρόνια μνήμη συνοδεύεται ἀπὸ µιά ἀκόµη µεταµόρφωσή τους: οἱ πληροφορίες ἀνακωδικοποιοῦνται µέ θα ση τὸ σημασιολογικὸ κώδικα. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ πληροφορίες ἀπὸ τὴ λέξη «γάτα» δέν ἐγγράφονται στὴ μακροχρόνια μνήμη µέ τὴν ἀκουστικὴ τους μορφή (ὄνομα), ἀλλὰ σύµφωνα µέ τὴ σημασία τῆς λέξεως.

Τὸ πῶς ἀποκτοῦν σημασία οἱ νέες πληροφορίες πού φθάνουν στὴ μακροχρόνια μνήμη, συνδέεται πολὺ στενά µέ τὸν τρόπο πού ἔχουν ἐγγραφεῖ στὸν ἐγκέφαλο οἱ παλαιότερες πληροφορίες. Σύμφωνα µέ τοὺς περισσότερους εἰδικούς ἡ ἐγγραφή αὐτὴ ἔχει ἕνα κύριο χαρακτηριστικό: ὅτι οἱ πληροφορίες ἔχουν ὁργανωθεῖ σέ γνωστικές κατηγορίες πού εἶναι ἱεραρχηµένες. (8)

Ἡ δημιουργία τῶν κατηγοριῶν βασίζεται στὰ κοινὰ οὐσιώδη χαρακτηριστικά πού παρουσιάζουν ὁρισµένα ἀντικείμενα, πρόσωπα, ζῶα, γεγονότα καί καταστάσεις. Ἐπειδὴ, πάλι, οἱ κατηγορίες συνδέονται µεταξύ τους, ὁ ὁργανισµὸς προχωρεῖ στὴν ἱεράρχησή τους· στὴ δημιουργία δηλαδὴ συστηµάτων ἀπὸ κατηγορίες.

Ἡ ικανότητα τοῦ ὁργανισμοῦ γιὰ τὴ σύσταση ἱεραρχημένων κατηγοριῶν τὸν βοηθεῖ σὲ δύο περιπτώσεις: Νὰ ἀντιλαμβάνεται, ἀπλοποιημένο ἔναν ἀρκετὰ πολυσύνθετο κόσμο (οἱ ὁργανισμοὶ ἀντιδροῦν μὲ ὅμοιο τρόπο σὲ ὅμοια ἐρεθίσματα), ὅπως καὶ νὰ προχωρεῖ εὐκολότερα στὴν ἐπεξεργασία (μεταμορφώσεις) τῶν νέων πληροφοριῶν.

Στὴν προσπάθεια γιὰ ἀνακωδικοποίηση τῶν πληροφοριῶν μὲ θάση τὸ σημασιολογικὸ κώδικα συμβάλλουν κυρίως τρεῖς διαδικασίες: ἡ σύγκριση τῶν νέων πληροφοριῶν μὲ ὀρισμένες κατηγορίες (οἱ τελευταῖες ἐπιλέγονται ἀπὸ τὸ σχέδιο δράσεως), ἡ ἀνεύρεση ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν μεταξύ τους καὶ τελικὰ ἡ κατάληξη στὴν ἀπόφαση γιὰ τὴν ἔνταξη ἢ ὄχι τῶν νέων πληροφοριῶν σὲ κάποια ἀπὸ τίς κατηγορίες. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἔνταξη (ἀφομοίωση) τῶν νέων πληροφοριῶν στίς παλιές εἶναι πού προσδίδει στίς πρῶτες τὴν ἴσχυρα ἢ θῆτα σημασία. (8)

Ἡ λήψη ἀποφάσεως γιὰ ἔνταξη ἢ ὄχι τῶν πληροφοριῶν σὲ κάποια κατηγορία - καὶ ἐπομένως ἡ διαδικασία γιὰ τὴν ἀπόδοση σημασίας στὴ λέξη - σὲ πολλές περιπτώσεις παρουσιάζεται ἀρκετὰ πολυσύνθετη. Ἐρχεται δηλαδὴ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς συγκρίσεως πού πραγματοποιεῖται ἀνάμεσα στίς νέες λέξεις καὶ στίς ὑπάρχουσες κατηγορίες. Τῶν τελευταίων, μάλιστα, ἐπειδὴ εἶναι ἱεραρχημένες, ἡ σύγκριση μὲ τίς νέες λέξεις (πληροφορίες) γίνεται σὲ διάφορα ἐπίπεδα ἀφαιρέσεως. (9), (10)

Γιὰ τὴ λέξη «γάτα» λ.χ. οἱ κατηγορίες καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο εἶναι ἱεραρχημένες ἀποδίδονται σχηματικὰ στὴν παρακάτω εἰκόνα.

ζωντανά θντα

ζῶα

θηλαστικά

Γάτα

Εἶναι γεγονὸς ὅτι στὰ πειράματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχονται τὰ παραπάνω δεδομένα (ἢ οἱ ἐπιστ)κὲς ὑποθέσεις), οἱ λέξεις δὲν δίνονταν μεμονωμένες ἀλλὰ μέσα σὲ μικρές προτάσεις. Π.χ. «Εἶναι ἡ γάτα ζῶο;». «Τὸ καναρίνι εἶναι πουλί» κ.ἄ. Καὶ μόνη τῆς ὁμῶς ὅταν δοθεῖ μιὰ λέξη - μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ἀπομνημονευθεῖ μαζί μὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἄλλες ξεχωριστὲς λέξεις - εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολο νὰ δεχτεῖ κανεὶς ὅτι τὸ ἄτομο δὲν θὰ ἐγγράφει στὴ μνημονικὴ περιοχὴ τὴ λέξη μὲ θάση καὶ τὴ σημασία της. Πολυάριθμα πειραματικὰ δεδομένα ἐπιβεβαιώνουν αὐτὸν τὸν ἰσχυρισμό (ἀπομνημόνευση γραμμάτων, λέξεων χωρὶς σημασία κ.ἄ.)

Κατὰ τὴν ἀνοδικὴ πορεία στὴν κλίμακα μὲ τίς ἱεραρχημένες κατηγορίες (θηλαστικά, ζῶα, ζωντανά θντα), τὸ ἄτομο δὲν ἀνευρίσκει σὲ αὐτές ὅλες τίς ἀπαραίτητες γνώσεις γιὰ νὰ καθορίσει ἐπακριβῶς τὴ σημασία τῆς λέξεως. Πολλές ἀπὸ αὐτές θὰ πρέπει νὰ τίς συπεράνει. Ὅτι τὰ ζῶα π.χ. ἀναπνέουν, τρέφονται, πολλαπλασιάζονται κ.ἄ. Οὐτε καὶ ἐξαντλεῖ κάθε φορά τὸ ἄτομο ὅλη τὴν κλίμακα τῶν κατηγοριῶν, στὴν προσπάθειά του νὰ ἀποδώσει σημασία στίς νέες πληροφορίες, μὲ τὴν κατάλληλη ἔνταξή τους στὴν ἀνάλογη κατηγορία. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πρόθεση καὶ τὸ σχέδιο δράσεως, πού μὲ τὴ σειρά τους καὶ αὐτὰ ὀρίζονται ἀπὸ τὸ ἔργο πού ἔχει ἀναλάβει (ἢ τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ) νὰ ἐκτελέσει τὸ ἴσχυρα. Ἐν σχετίζονται π.χ. οἱ πληροφορίες μὲ τὴ γάτα - θηλαστικὸ ἢ ἀναζήτησι θὰ εἶναι συντομότερη παρὰ ἂν σχετίζονται μὲ τὴ γάτα - ζωντανὸς ὁργανισμός (θλ. σχῆμα).

Συμπερασματικὰ, τρεῖς εἶναι οἱ θ σικὲς διαδικασίες μαθήσεως: α) ἡ ἀντίληψη (συστηματικὴ διερεύνηση) πού ἐνεργὰ συλλέγει τίς ἀντίστοιχες πληροφορίες, β) ἡ μνήμη, πού τίς ἐπεξεργάζεται (ἐρεθίσματα, ὁπτικὴ εἰκόνα, ταξινομήσι σὲ κάποια κατηγορία), γ) ἡ προσοχή, πού κατευθύνει σὲ κάθε

στιγμή τή δραστηριότητα τοῦ ἐγκεφάλου (πρόθεση, σχέδιο δράσεως) καί τέλος, ὁ λόγος (ἐσωτερικός σιωπηρός ἢ φωναχτός), πού ἀποτελεῖ τό ὕλικό στήριγμα γιά κάθε κεντρική διαδικασία.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Ἡ συμβολή ἀπό ἄλλες ἐπιστημονικές θεωρίες ἢ συστήματα στή διαμόρφωση τῆς νέας ἀντιλήψεως γιά τό πῶς μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος - πού παρουσιάσῃ της ἔγινε σέ πολύ γενικές γραμμές στίς προηγούμενες σελίδες εἶναι πρόδηλη.

Εὐκόλα π.χ. ἐπιστημαίνονται:

1ο. Ἡ ἐπίδραση πού ἄσκησε ἡ «Θεωρία τῆς πληροφόρησης» μέ μιά ἀπό τίς βασικότερες συλλήψεις τῶν δημιουργῶν της, τήν ἔννοια τῆς πληροφορίας. Ἀφοῦ ἀγνόησε τόν ἀρχικό ρόλο πού εἶχαν ἀποδώσει ἀρχικά στήν πληροφορία - ἀπλό πληροφοριακό περιεχόμενο σέ συστήματα μεταβιβάσεως, ἐνσηματικό ἢ ὄχι - ἡ ψυχολογία μαθήσεως σύνδεσε ἀπόλυτα τήν ἔννοια τῆς πληροφορίας μέ τό σημασιολογικό περιεχόμενό της. Γιά νά τό ἐπιτύχει ὁμοῦς αὐτό, βοηθήθηκε ἀπό μιά ἄλλη περιοχή: Τήν τεχνολογία τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, ἀπ' ὅπου δανείστηκε τήν ἰδέα τῆς ἐπεξεργασίας, τῶν πληροφοριῶν. (11) Ὅπως ἔγινε μέ τή «Θεωρία τῆς πληροφόρησης ἀπό τήν ὁποία οἱ εἰδικοί τῆς ψυχ. μαθήσεως δανείστηκαν ἀπλῶς ἐννοιολογικά σχήματα καί τήν σχετική ὀρολογία, ἔτσι καί μέ τούς ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές: Ἡ ἀρχική ἰδέα τῆς ἐπεξεργασίας τῶν πληροφοριῶν πού περιέχονται στά προγράμματα γιά ὑπολογιστές, χρησίμευσε στούς θεωρητικούς τῆς Ψυχολογίας μαθήσεως ὡς ὀπτική γωνία ἀπό τήν ὁποία ἀντιμετώπισαν τό θέμα τῆς ἐπεξεργασίας τῶν πληροφοριῶν: διαδοχικές μεταμορφώσεις στά αἰσθητηριακά δεδομένα πού προκαλοῦνται ἀπό τίς κεντρικές διαδικασίες. Τίς διαδικασίες δηλαδή πού παρεμβάλλονται ἀνάμεσα στά ἐρεθίσματα

καί τίς ἀντιδράσεις καί πού εἶναι γνωστές ὡς γνωστικές διαδικασίες. Ἔτσι ἡ μεταμόρφωση τῶν αἰσθητηριακῶν δεδομένων π.χ. ἀπό τήν ἐντυπη λέξη σέ νευρική ὥση, ἡ μεταμόρφωση τῆς ὥσεως σέ ὀπτική εἰκόνα, ἡ μεταμόρφωση τῆς ὀπτικῆς σέ ἀκουστική εἰκόνα καί, τέλος, ἡ μεταμόρφωση (ἀνακωδικοποίησης) μέ θάση τῆς σημασίας τῆς λέξεως ἀποτελοῦν περιπτώσεις διαδοχικῆς ἐπεξεργασίας τῶν πληροφοριῶν (μέ ἀφετηρία τά αἰσθητηριακά δεδομένα), πού κάθε φορά μεταβιβάζουν καί ἀνάλογο μήνυμα στό ἄτομο.

2ο. Οἱ ἐπιπτώσεις ἀπό τίς ἀπόψεις πού ἔχουν υἱοθετήσει θεωρητικοί τῆς Γνωστικῆς Ψυχολογίας, ὅπως οἱ K. Lashley, P. O. Hebb, K. Pribram, I. Paulou, A. Luria, R. Sperry κ. ἄ. Οἱ πρωτοπόροι τῆς Γνωστικῆς Ψυχολογίας, ἀφοῦ ἀπέδειξαν ἀρκετά πειστικά ὅτι ἡ θεωρητική σύλληψη ΕΑ (Ἐρέθισμα, δεσμός, Ἀντίδραση) ἐλάχιστα προσφέρεται γιά τήν ἐρμηνεία τοῦ τρόπου πού μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος, κατόρθωσαν νά ἀποδείξουν μέ τήν ἴδια πειστικότητα ὅτι ἡ ἀνθρώπινη μάθηση εἶναι βασικά ὑπόθεση τῶν κεντρικῶν διαδικασιῶν καί τοῦ λόγου. Συλλήψεις ὅπως πρόθεση, σχέδιο δράσεως, προγραμματισμός ἐνεργειῶν, κωδικοποίηση καί ἀνακωδικοποίηση κ.ἄ. ἐξετάζονται ἀπό τούς σύγχρονους θεωρητικούς τῆς Ψυχολογίας μαθήσεως, χωρίς κανένα φόβο νά κατηγορηθοῦν γιά ἔλλειψη ἀντικειμενικότητας καί ἐπιστημονικοῦ τρόπου σκέψεως.

3ο. Ἡ ἐπιρροή ἀπό ἐργασίες ἐρευνητῶν ὅπως τῶν K. Lashley, D. O. Hebb, K. Pribram κ. ἄ. πού προσπάθησαν νά θεμελιώσουν τίς ψυχολογικές διαδικασίες σέ ἀνάλογες νευροφυσιολογικές ἢ νευροψυχολογικές διαδικασίες. (12).

Ἔτσι τά δεδομένα πού προέκυψαν ἀπό τίς μακροχρόνιες ἐρευνες στόν τομέα τῆς νευροφυσιολογίας καί τῆς νευροψυχολογίας, παρέχουν τή δυνατότητα στούς σύγχρονους θεωρητικούς τῆς

Ψυχολογίας μαθήσεως νά αναφέρονται μέ άρκετή θεβαιότητα στό ρόλο πού παίζει π.χ. ό δικτυωτός σχηματισμός στην έγρήγορη τοῦ έγκεφάλου, στή συμβολή πο ύπροσφέρουν οί μετωπικοί λοβοί στόν προγραμματισμό τών δραστηριοτήτων, στή σημασία πού έχουν τά έγκεφαλικά κύματα για την κωδι-

κοποίηση τών πληροφοριών ή για τη μνημονική έγγραφή τους κ.ά.

Συνοπτικά, ή σύγχρονη αντίληψη για την ανθρώπινη μάθηση θεμελιώνεται σέ τρεις θεωρητικές συλλήψεις. Η πρώτη αναφέρεται στην έννοια της πληροφορίας, ή δεύτερη στην ιδέα της επεξεργασίας τών πληροφοριών και ή τρίτη στό ρόλο τών γνωστικών διαδικασιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Miller, G. A., Galanter, E., and Pribram, K. H. (1960). Plans and the Structure of Behaviour. H. Rinehart and Winston, N. Y.
2. Bernstein, N. (1967). The Coordination and Regulation of Movements. Pergamon Press, London.
3. Luria, A. R. (1973). The Working Brain. An Introduction to Neuropsychology. Penguin Books.
4. Gagne, M. R. (1974). Essentials of Learning for Instruction. Dryden Press, Hinsdale Ill.
5. Haber, R. N. (1971). How we Remember what we See. Scientific American, Stanford Univ.
6. Berlyne, E. D. (1965). Structure and Direction in thinking. J. Willey, N. Y.
7. Hubbard, I. J. (1975). The Biological Basis of Mental Activity. Addison-Wesley p. c., Reading Mass.
8. Norman, A. D. and Rumelhart, D. E. (1975). Explorations in Cognition W. H. Freeman, S. Francisco.
9. Gregg, V. (1975). Human Memory. Methuen, (London).
10. Loftus, G. R. and Loftus, F. E. (1976). Human Memory. The Processing of Information, J. Willey, N. Y.
11. Snelbecker, G. E. (1974). Learning Theory, Instructional Theory and Psychoeducational Design. McGraw-Hill, N. Y.
12. Hergenhahn, B. R. (1976). Theories of Learning. Prentice-Hall, N. Y.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ, Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

ΑΝΤ. Γ. ΚΑΛΥΒΑ

Δ) τῇ Σχολείῳ

«Ὅπως οἱ θάτραχοι γύρω ἀπὸ τὸ νερό, εἶναι οἱ Ἕλληνες στὰ νησιά καὶ στὶς ἀκρογιαλιές αὐτῆς τῆς θάλασσας», λέει ὁ Πλάτων.

Μέ τὸν ὅρο: «θάλασσα», ὁ Πλάτων ἀναφέρεται στὸ σύνολο τοῦ γαλανοῦ ὕγρου, ἱεροῦ χώρου μας, ἀλλὰ κυρίως ἐννοεῖ τὸ Ἀρχιπέλαγος, τὸ Αἰγαῖο, τὴν Ἀσπρὴ θάλασσα, ὅπως τὴ λέει ὁ λαός μας, «..... Πού εἶναι τῆς φυλῆς μου ἡ μοῖρα τοῦ Πελάγου αὐτοῦ ἡ ἀρμύρα...» ὅπως γράφει καὶ ὁ ποιητής.

Ἕνας ἄλλος ξένος ἱστορικός, ὁ ἀμερικανὸς Ντουράντ, γράφει: «Οἱ Ἕλληνες μέ τὸ ἀνήσυχτο ἐπιχειρηματικό πνεῦμα τους, συγκλόνισαν τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, τὰ Δαρδανέλια, τὴ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, τὴ Μαύρη θάλασσα, τὰ παράλια τῆς Συρίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Σικελίας καὶ Ν. Ἰταλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς, ἦταν ἀπλῶς ἓνα μέρος τοῦ Ἀρχαίου ἐλληνικοῦ κόσμου».

Γίνεται φανερό ὅτι τὰ σημερινὰ κρατικά σύνορά μας, δέν ἔχουν σχέση μέ τὸν χώρο πού ἐδράσε τὸ ἐλληνικὸ δαίμόνιο. Καὶ συνεχίζει ὁ ἴδιος ἱστορικός: «Ὅταν ταξιδεύει κανεὶς στὸ Αἰγαῖο, ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ, γιατί οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν κατοικήσει τίς παραλίες καὶ τὰ νησιά αὐτά τὰ ἀγάπησαν σχεδὸν περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ τους, καὶ πίστεψαν ὅπως ὁ Σωκράτης, ὅτι ἡ

ἐξορία εἶναι πικρότερη καὶ ἀπὸ τὸ θάνατο».

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ θάλασσα μέ τὰ βραχώδη μεγάλα ἢ μικρά νησιά, τίς βραχονησίδες καὶ τὰ τριγύρω ἄγωνα καὶ πετρωτὰ παράλια, ξεφύτρωσε, ἀναπτύχθηκε καὶ καρποφόρησε ἓνας μεγάλος πολιτισμός, πολιτισμός πού ἔχει τὸ προνόμιο νὰ εἶναι μοναδικός στὸν κόσμο, εἶναι ὁ μόνος θαλάσσιος πολιτισμός, πολιτισμός δηλ. πού ἔχει ὑπόβαθρο τὴ θάλασσα καὶ τὸν μέσα της ἄγωνα καὶ φτωχὸ (νησιώτικο), ἀλλὰ καὶ τὸν ὀλόγυρά της ὅμοιο (χερσαῖο) χώρο ὅλη ἡ νοστιμάδα αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀναβλύζει μέσα ἀπὸ τὴν ἀρμύρα αὐτῆς τῆς θάλασσας.

Ὁ ἐλληνικὸς αὐτὸς θαλάσσιος πολιτισμός εἶναι γνωστός καὶ ἔχει καθιερωθῇ διεθνῶς ὡς «Ὁ Αἰγαιϊκός» ἢ «Αἰγαιακὸς πολιτισμός», ἢ ὡς «Πολιτισμός τοῦ Αἰγαίου».

Ἀναπτύχθηκαν καὶ ἄλλοι πολιτισμοὶ σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ μετὰ ἄλλα καὶ πρὸ τοῦ Αἰγαιακοῦ πολιτισμοῦ ὡς π.χ. ἡ πρώτη ομάδα τῶν ἱστορικῶν πολιτισμῶν τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ἀλλὰ οἱ πολιτισμοὶ αὐτοὶ εἶχαν ὑπόβαθρο τὰ πλούσια καὶ παραγωγικά ἐδάφη γύρω ἀπὸ τίς δαχθεὶς τοῦ Τίγρη, τοῦ Εὐφράτη καὶ τοῦ Νείλου.

Ὁ ἐλληνικὸς θαλάσσιος Αἰγαιακὸς πολιτισμός, ἐκδηλώθηκε μέ τέσσερες κεφαλές: 1) Ὁ Μινωικὸς πολιτισμός μέ κέντρο τὴν Κρήτη, 2) Ὁ Κυκλαδικὸς πολιτισμός μέ κέντρο

τά νησιά του Αιγαίου και περισσότερο τις Κυκλάδες, 3) 'Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός με κέντρο τὸ Μυκῆνες καὶ τὴν Πύλο καὶ 4) 'Ο Κλασσικός πολιτισμός με κέντρο τις Μυκῆνες ὁποῖος ἔδωσε τὴν «Παιδεία», σ' ὅλο τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος πού περιλαμβάνει αὐτός ὁ ὅρος καὶ ἡ ὁποία κληροδοτήθηκε στὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἡ μεγάλη προσφορά, προσφορά μητρική τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴ «γηραιά» Ἠπειρο.

Εἶναι ἐκεῖνο πού ὑποχρέωσε τὸν Πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ὅταν ἦρθε στὴν Ἀθήνα νά πῇ: «Προσέρχομαι ὡς φίλος, προσέρχομαι καὶ ὡς μαθητής».

Τὸ Αἰγαῖο, εὐρισκόμενο στὸ κέντρο τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἔδωσε ὅ,τι δέν μπορούσε νά δώσῃ ἡ στεριά στίς ἐπικοινωνίες. Ἡ Κρήτη, μεγάλος μῶλος στὰ νότια δένει τὸν ἑλληνικό χώρο, συνδέοντας τὸ Αἰγαῖο μέ τὴν Κύπρο καὶ τὰ Συριακά καὶ βορειοαφρικανικά παράλια. Τέλος ἡ Κύπρος ἀπομονωμένη στὸ βάθος θά μείνῃ ἡ ἀκραία ἑλληνική παρουσία στὴν ἀνατολική λεκάνη τῆς Μεσογείου.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς πρώιμης χαλκοκρατίας, οἱ κυκλαδίτες, ἔμπειροι καὶ τολμηροὶ θαλασσινοί, ὥργωναν μέ τὰ πρωτόγονα σκαφίδια τους τίς γύρω θάλασσες, δημιούργησαν τὸν πρωτοκυκλαδικό πολιτισμό, ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους πολιτισμούς τῆς Εὐρώπης. Τὰ μικρὰ εὐκίνητα κυκλαδίτικα πλοίαρῖα θά ξεθαρέψουν καὶ θά βγοῦν σιγά-σιγά καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο, πρὸς τὸν Εὐξεινο Πόντο καὶ τὴν Ἀδριατική ἢ τίς Βαλεαρίδες.

Οἱ Κρήτες θά προχωρήσουν ἐπειτα πρὸς τὴν Κύπρο, τὴ Συρία καὶ τὴν Ἀφρική. Κρητικά πλοία εἶχαν ἀναλάβει τὴ μεταφορὰ ξυλείας κέδρου ἀπὸ τὸ Λίβανο στὴν Αἴγυπτο.

Ἡ πολιτικὴ διοίκηση ἀπλώσε τὴν εὐεργετική της δράση, ἔξω ἀπὸ τὴ νῆσο, ἐξασφαλίζοντας μέ τὴν ὀργάνωση τῆς θαλασσοκρατίας τὴν ἐλευθέρᾳ ἐπικοινωνία μέ τὸν ἔξω κόσμο. Φυσικό ἐπακόλουθο ἦταν ἡ τόνωση τοῦ ἐμπορίου, τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων μέ τὸν νησιώτικο καὶ τὸν ἡπειρωτικό κόσμο τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ πιο πέρα μέ τὸν πολιτισμένο κόσμο τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Γενικὴ ἦταν ἡ ἀναγνώριση τῆς ὑπεροχῆς τῆς Κρήτης στὸν κόσμο τῆς θαλάσσης καὶ ἡ δυναμὴ της ἀποδείχτηκε περισσότερο ἐξυπηρετική καὶ εὐεργετική παρὰ ἐπικίνδυνη γιὰ τοὺς λαοὺς πού τὴν περιστοίχιζαν. Ἔτσι ἡ Κρήτη ἀναγνωρίστηκε ὡς μία ἀπὸ τίς μεγαλύτερες δυνάμεις τῆς ἐποχῆς καὶ συγκέντρωνε τὸ θαυμασμό καὶ τὴν ἐκτίμηση τῶν μεγάλων κρατῶν. Ἡ μινωικὴ πρωτεύουσα μαζὶ μέ τὸν πληθυσμό τῆς λιμενικῆς περιοχῆς ξεπερνοῦσε τίς 100.000 ψυχές. Ἦταν τὸ μεγαλύτερο ἀστικό κέντρο τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Τὰ θέατρα Κνωσοῦ καὶ Φαιστοῦ μέ θέσεις γιὰ 400-500 ἄτομα εἶναι ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα, ἀπὸ ὅσα γνωρίζουμε, στὸν κόσμο.

Ἡ σκυτάλη περνάει στοὺς μυκηναίους. Τὸν ἐκρηκτικό ἐπεκτατισμό τοῦ μυκηναϊκοῦ κόσμου ἔξω ἀπὸ τὸν ἡπειρωτικό κορμό τῆς ἀχαϊκῆς ἡγεμονίας, πραγματοποιοῦν τὰ «β α τ ρ ά χ ι α», κατὰ τὸν Πλάτωνα, μέ πύκνωση ἐγκαταστάσεων τῶν Ἀχαιῶν στὰ Δωδεκάνησα, στὴ Μ. Ἀσία δημιουργοῦν ἀνθοῦσες ἀποικίες καὶ στὴν Κύπρο ἐγκαθιστοῦν ὀργανωμένους ἐμπορικοὺς σταθμούς. Οἱ μυκηναϊκές ἐπιδράσεις καὶ ἐμπορικές σχέσεις φθάνουν ὡς τὴ Ν. Ἰταλία, τίς Συροπαλαιστινιακές ἀκτές

και την Αίγυπτο. Τα μυκηναϊκά πλοία εξασφάλιζαν την επικοινωνία της Ελλάδος με ολόκληρη την τότε γνωστή Μεσόγειο. Οι τολμηρότεροι θαλασσοπόροι δέν δισταζαν να εξερευνήσουν μακρυνότερους τόπους. Την ανάμνηση των εξερευνητικών αυτών αποστολών και περιπετειών, έχει διαφυλάξει ο μύθος της Αργοναυτικής εκστρατείας.

Μετά τον τρωικό πόλεμο οι Έλληνες τραγουδούσαν τους ήρωές τους. Τα κύματα του Αιγαίου μετέφεραν τραγούδια και ποιήματα από πλοίο σε λιμάνι και από τα λιμάνια στα πλοία και πάλι στα λιμάνια, επί αιώνες αιώνων.

Τό Αιγαίο με τα άσπρα του κύματα έφερε στην Ελλάδα τό φοινικικό αλφάβητο και τό Αιγαίο τό παρέλαβε και πάλι τελειοποιημένο από τό ελληνικό δαιμόνιο και τό σκόρπισε σ' όλο τον τότε κόσμο ως τη μεγαλύτερη κληρονομιά και προσφορά που έγινε ποτέ προς τον ευρωπαϊκό κόσμο. Όλοι οι θησαυροί της επιστήμης και της τέχνης του δυτικού κόσμου, έχουν γραφή με αλφάβητα που αποτελούν ελάχιστα παραλλαγμένες μορφές του ελληνικού αλφαβήτου. Τα λατινικά, και ολαβικά αλφάβητα είναι τέκνα του ελληνικού μητρικού αλφαβήτου.

Η Κύπρος απέχει από τις τουρκικές ακτές 68 χλμ., από τη Συρία 121, από την Αίγυπτο 422 χλμ. Από την Αθήνα 800 χλμ. Είναι φανερό ότι ανήκει γεωγραφικώς στην Ανατολή, κάτω από τα βλέματα και την επιτήρηση των γειτόνων της. Δέν είναι παράδοξο τό ότι ανέκαθεν διατηρούσε έμπορικές σχέσεις με τους γείτονές της. Τό παράδοξο είναι ότι κατώρθωσε να ξεπεράση τους γεωγραφικούς νόμους και φραγμούς, δημιουργώντας δεσμούς άρρήκτους με τον ελληνικό χώρο, ώστε να γίνει πολιτιστικό κομμάτι του ως τις ημέρες μας και πέρα α-

πό αυτό να αποτελεί τό πιό άκμαίο τμήμα του ελληνισμού στην μακρινή μεσογειακή Ανατολή, χαράζοντας τη μοίρα της μέχρι σήμερα.

Πώς έρμηνεύεται αυτό τό παράδοξο;

Είναι ή δύναμη του Αιγαίου. Είναι ή κεντρική, ή καρδιακή αρτηρία του ελληνισμού. Είναι ή άκοφτη άλυσίδα με τους δυνατούς και χρυσούς κρίκους - τά Αιγαιοπελαγήτικα νησιά - που έσπασε τό φράγμα της αποστάσεως, είναι ο Αιγαιακός δυνατός μαγνήτης που έξουδετέρωσε όλα τά αντίθετα μαγνητικά πεδία. Να τί θα πη Αιγαίο.

Πολυσήμαντη φάση της Ιστορίας του ελληνικού κόσμου, είναι ή κατά τον 8ον π.Χ. αιώνα αναγέννηση του έμπορίου και του άποικισμού. Άποικισμός με άλλα λόγια είναι ή μετανάστευση, ή μέχρι και σήμερα μοίρα του ελληνισμού.

Μόνο ή φαντασία μπορεί να δραματισθι τις δυσκολίες που είχε να άντιμετωπίση και να υπερπηδήση ή τότε μετανάστευση. Ήταν πολύ τολμηρή περιπέτεια να έγκαταλείψη κανείς τη γη των προγόνων του, που την φύλαγαν οι πατροπαράδοτοι θεοί και να μεταθι σε ξένους τόπους που δέν προστάτευαν οι θεοί της Ελλάδος. Τόν ξεριζωμό και την αναζήτηση νέας πατρίδας δοήθησε, προστάτευσε και ευλόγησε τό Αιγαίο και οι άλλες Έλληνικές θάλασσες κυρίως όμως ή άσπρη θάλασσα με τά άγιασμένα νερά της.

Οι άποικοι έφερναν μαζί τους μία χούφτα χώμα της πατρίδας των και φωτιά από τό δημόσιο θωμό της πόλεως των - μάς θυμίζει Όλυμπιακή φλόγα - για να ανάψουν την έστία του νέου σπιτικού των. Ή τοποθεσία που διάλεγαν τά «βατράχια», ήταν συνήθως κοντά στην παραλία όπου τά πλοία - τά πλοία κατά τον Ντουράντ ήταν ή δεύτερη πατρίδα για τους μισούς Έλληνες - μπορούσαν

νά χρησιμεύσουν ως καταφύγιο σέ περίπτωση επιθέσεως από ξηράς.

Τά αποικιακά κέντρα πολυάριθμα καί πολυάσχολα σάν τίς κυψέλες σέ ένα απέραντο μελισσομάντρι από τό Γιβραλτάρ ως τή Συρία καί από τόν Καύκασο ως τό Σουδάν, οί Έλληνες, πολύβουες καί δεικίνητες μέλισσες, μέ τή ζωτικότητα τους καί τήν εὐφυΐα τους, διέδοσαν σέ ὅλο τόν τότε γνωστό κόσμο τό σπόρο τῆς λεπτῆς, ἐπισφαλοῦς καί πολυτελοῦς ἐκείνης «γύρεως» πού ὀνομάζεται πολιτισμός καί πού δίκως αὐτήν ἡ ζωή δέν θά ἦταν ὥραία καί ἡ Ἱστορία δέν θά εἶχε νόημα.

Συνεπῶς. Ὁ ἀποικισμός ὑπῆρξε μιά κορυφαία περίοδος τῆς ἐλληνικῆς Ἱστορίας καί δικαίως θεωρεῖται μεγάλο θῆμα στήν εξέλιξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Εἶναι βέβαιο ὅτι τά πρῶτα νομίσματα ἐμφανίστηκαν ἀνατολικά τοῦ Αἰγαίου καί τό πιθανώτερο ἡ ἐμφάνισή τους ἐγίνε σέ ἰωνικό περιβάλλον. Τό ἐμπόριο πρό τῆς χρήσεως τοῦ νομίσματος εἶχε τήν μορφή πρωτογόνου κληρικῆς. Εὐνότητῃ ἡ δυσκαμψία του. Τό νόμισμα ἐλευθέρωσε τό ἐμπόριο ἀπό τά δεσμά του καί τοῦ ἀνοιξε τά φτερά του.

Οἱ ἐλληνικές ἀποικίες τῆς Σικελίας καί τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἡ Μεγάλη Ἑλλάδα (Μάγκνα Γκρέκι α κατὰ τοὺς ρωμαίους) δημιούργησαν δικούς τους τύπους νομισμάτων, πού θεωροῦνται ἀπό τά ὡραιότερα τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου.

Τό Αἰγαῖο καί ὁ ἐλληνικός οὐρανός δέν γονιμοποίησαν καί δικό τους τέκνο δέν εἶναι ἡ ἀεροπλοΐα μέ τόν Δαίδαλο καί τόν Ἴκαρο;

Ἀργότερα, στά κλασσικά χρόνια, μέ τίς λαμπρές νίκες κατὰ τῶν Περσῶν εἰσβολέων πού ἐπέτρεψαν στό ἔθνος μας νά περάσῃ ἀπό τήν ἐφηδική ἡλικία στήν ὠριμότητα, ἀπό

τῇ θάλασσᾳ ἦρθε ἡ μεγάλη ἀστραπή μέ τή νίκη τῆς Σαλαμίνας.

Ἡ Ἀθηναϊκή ἡγεμονία κρατοῦσε, ὅσο κρατοῦσε τήν ἐξουσία τοῦ Αἰγαίου μέ τό ἰσχυρό της ναυτικό, καί ἀργότερα ἡ Σπάρτη (κατὰ τόν Πελοποννησιακό πόλεμο) πέτυχε νά ἐπιβληθῇ στήν Ἀθήνα μόνο ὅταν δημιούργησε ναυτική δύναμη ἰκανή νά ἐπιβληθῇ καί νά κυριαρχήσῃ στό Αἰγαῖο.

Καί λίγο ἀργότερα τό Αἰγαῖο καί τά ἐλληνικά πλεούμενα εἶναι καί πάλι οἱ φλέβες ἀπό τίς ὁποῖες διοχετεύεται μέ τόν Ἀλέξανδρο στήν Ἀσία καί τήν Ἀφρική ὁ ἐλληνικός πολιτισμός.

«Εἶχαν γνῶσιν οἱ φύλακες» γιά τή σημασία τῆς θαλάσσιας κυριαρχίας καί ἡ πρώτη φροντίδα καί δουλειά τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦταν νά ξεριζώσῃ ἀπό ὅλη τή μασέλλα τοῦ ἐχθροῦ (ἀπό τόν Εὐξεινο ὡς τήν Ἀλεξάνδρεια), ὅλες τίς ναυτικές βάσεις του. Οὔτε ρούπι δέν ἔκαμε πρὸς τό ἐσωτερικό πρὶν πετάξῃ καί τό τελευταῖο λιμενικό δόντι ἐπὶ τῆς Μεσογείου.

Χωρίς αὐτό τό προηγούμενο δέν θά μπορούσε νά δημιουργήσῃ «Οἰκουμένη ζύμη» μέ μ α γ ι á τό ἐλληνικό δαιμόνιο. Καί πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι παρά τήν ὑπαρξὴ ἀποικιῶν καί Πόλεων - Κρατῶν σέ Ἀνατολή καί Δύση, εἶναι ἀμφίβολο ἐάν θά εἶχαμε Ἑλληνισμό χωρίς τόν Ἀλέξανδρο.

Μόνο μέ ἐλεύθερες τίς πλάτες του στή θάλασσα μᾶς ἔδωσε τήν πρώτην στό κόσμο «Οἰκουμένην», τή δική του τήν «Ἑλληνική Οἰκουμένην». Τήν πρώτη αὐτὴ ἀκολούθησε ἡ δεύτερη, ἡ «Ρωμαϊκή Οἰκουμένην» - γνωστή καί ὡς «Ἑλληνορρωμαϊκή» - πού περπάτησε πάνω στ' ἀχνάρια τῆς πρώτης. Μέσα ἀπὸ αὐτές τίς δύο, ξεφύτρωσε καί καρποφόρησε ἡ τρίτη στή σειρά «Χριστιανική Οἰκουμένην» ἡ ὁποία πέρασε ἀπὸ τή λεωφόρο

πού άνοιξε ό Άλέξανδρος.

Ή σημασία, αλλά και ή ουσία είναι μία. Ό Άλέξανδρος είναι ό πρώτος πού, καί σ υ ν ε ι δ η τ ο π ο ί η σ ε ό τι πρέπει νά λήξη ή «Οίκουμενική άγρανάπαυση», αλλά και ξ ε χ έ ρ σ ω σ ε μέ τή ρωμαλαιότητά του τή πνευματική και ψυχική τό «Οίκουμενικό άγρόκτημα». Έκαμε δηλ. τήν άρχή. Καί «ή άρχή είναι τό ήμιου του παντός».

Καί όταν ό Θεός Λόγος γεννήθηκε στην Ίουδαία, στό Αίγαίο έλαχε ό κλῆρος, ή πρώτη και μεγάλη τιμή νά τόν μεταφέρει στην άγκαλιά του, διά του Άποστόλου Παύλου. Λυδία λέγεται ή πρώτη στην Εύρώπη χριστιανή. Τεκμήριο τούτου ό ναός πού έγινε πρός τιμή της κοντά στην Καβάλα.

Συνεπώς, τό Αίγαίο είναι «Ή ώρα ία Πύλη» του Πανευρωπαϊκού χριστιανισμού.

Καί για τό Βυζάντιο τό Αίγαίο είναι ή δύναμή του, ή ψυχή του και ή άναπνοή του. Τό Αίγαίο είναι τό νευρικό και τό κυκλοφοριακό σύστημα της Αυτοκρατορίας.

Ή ζωή, αλλά και ή παράδοση συνεχίζεται, δέν έσθησε (και δέν πρέπει νά σθήση). Χάρις σ' αυτές τίς ρίζες, σήμερα τά χέρια της Έλλάδος είναι πολλά και δυνατά. Είναι και μακριά και περιζώνουν όλο τό κόσμο, γιατί αυτή τή στιγμή δέν υπάρχει λιμάνι στό κόσμο πού νά μήν είναι άραγμένο ένα τουλάχιστον ελληνικό καράβι. Δέν υπάρχει Όκεανός, θάλασσα, πέλαγος πού νά μήν αύλακώνεται από πολυάριθμα ελληνικά καράβια, πού όλα μαζί αποτελούν τήν πρώτη στό κόσμο έμπορική ναυτιλία. Μέ τήν έμπορική της ναυτιλία ή Έλλάδα χείρες. Τά χέρια της περισφύγγουν τήν Οίκουμένη.

Μας λένε, αλλά και μείς λέμε πολλές φορές ότι είμαστε χώρα μικρή.

Και όμως δέν είμαστε. Είμαστε χώρα μεγάλη. Τό μήκος της παραλίας της Έλλάδος χάρις στον πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό της, άθροισμένο μέ τό μήκος της παραλίας των νησιών της, των νησιδων της και των βραχονησιδων της πού είναι άρκετές χιλιάδες, είναι ίσο μέ τό μισό μήκος της παραλίας της Άφρικῆς. Αυτή είναι ή Έλλάδα! Ή εύλογία της θάλασσας της δίνει τό δικαίωμα νά συγκριθῇ μέ τήν Άφρική.

Ό Άνταίος έπερνε δύναμη όταν πατούσε τή γῆ. Ή Έλλάδα παίρνει δύναμη από τή θάλασσα. Δέν άναπνέει μέ τή στεριά τά πνευμόνια της είναι ή θάλασσα.

Ή θάλασσα της έδωσε τίς έξη (6) τεράστιες, παγκόσμιες διαστάσεις:

α) Τόν πολιτισμό του Αιγαίου μέ τίς 4 του κεφαλές (Κυκλαδικό, Μινωικό, Μυκηναϊκό και

β) Τόν κλασσικό πολιτισμό, τήν Παιδεία της Εύρώπης.

γ) Τούς Άλεξανδρινούς, Έλληνιστικούς χρόνους ως τά βάθη της Άσίας.

δ) Τή δύναμη της Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας.

ε) Τήν και σήμερα μεγάλη Έμπορική μας ναυτιλία, και

στ) Τό μήκος της παραλίας της ίσο μέ τό μήκος της μισῆς Άφρικῆς.

Άφού λοιπόν ή θάλασσά της είναι τό πνευμόνι της, τυχόν διχοτόμηση του, σημαίνει ότι ή Έλλάδα στό έξῆς θά υποχρεωθῇ νά ζῇ μέ μισό πνευμόνι, νά ζῇ μέ πνευμοθώρακα! Πώς νά τό δεχτῇ;

Συμπέρασμα: Οι Έλληνες τή θάλασσα δέν τήν διαπλέουμε, τήν έχουμε στερεοποιήσει και μέ τήν Εύλογία του Χριστού τήν περπατάμε όπως τήν περπάτησε και ό ίδιος. Ή άρμύρα της κυκλοφορεῖ στό αίμα μας και χωρίς αίμα μπορούμε νά ζήσουμε;

ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΤΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ ΣΤΟΝ ΝΙΚ. ΖΗΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Ἡ Διοίκηση τῆς Δ.Ο.Ε. ἀφιερώνει τίς σελίδες τοῦτες - ἀντί μνημοσύνου - στόν ἀληθινό ἄνθρωπο, τό μεγάλο δάσκαλο καί τό θαρραλέο ἀγωνιστή ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΖΗΣΗ. Πού χάθηκε τόσο ξαφνικά, ἀφήνοντας τήν τελευταία του πνοή στά ἀπόκρημνα βράχια τοῦ Σαραντάπορου.

Ἀναδ/σιεύει ἀπό τήν ἐφημερίδα

«Χριστιανική» τῆς 5.9.1973 τό ἄρθρο του «Ἐκπαιδευτικοί καί προπαγάνδα». Ἦταν - μέσα στή σιωπή καί τό σκοτάδι τῆς ἐπταετίας - ἡ θαρραλέα φωνή, πού ἔδωσε κουράγιο καί ζύπνησε συνειδήσεις, γιά νάρθει λίγο ἀργότερα τό ἔπος τοῦ Πολυτεχνείου καί τό λευτέρωμα τῶν σκλάβων.

«Ὁ Σωκράτης καί κατὰ τή δημοκρατική διακυβέρνηση τῶν Ἀθηνῶν, ὅταν ἦταν στήν Ἐκκλησία τοῦ Δήμου Ἐπόπτης δέν ἐπέτρεψε στό λαό τήν ψήφιση παρανόμων διαταγμάτων καί χρησιμοποιώντας τούς νόμους, ἦρθε σέ σύγκρουση μέ τό Δῆμο (τό λαό) μέ τέτοια μαχητικότητα, πού νομίζω κανένας ἄλλος δέν μποροῦσε νά ἀνθέξει...

Καί ὅταν οἱ Τριάκοντα Τύραννοι τόν διέτασσαν νά ἐκτελῇ παράνομες διαταγές δέν πειθαρχοῦσε - καί ὅταν πῆρε διαταγή ὁ Σωκράτης καί μερικοί ἄλλοι πολῖτες νά ἐκτελέσουν κάποιον, ΜΟΝΟΣ αὐτός δέν ἐφάρμοσε τήν διαταγή».
(Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα 4 4, 3-)

Ἡ «Διδασκαλική Ὁμοσπονδία Ἑλλάδος» εἶναι ἡ μεγαλύτερη δημοσιοὑπαλληλική ὀργάνωση. Ἀριθμεῖ σχεδόν 30.000 ἐκπαιδευτικούς, νηπιαγωγούς καί δασκάλους τῆς πρωτοβαθμίου ἐκπαιδεύσεως. Ἡ νέα διοίκηση πού ἐξελέγη τόν περασμένο Ἰούλιο προέβη σέ μιά φιλοκυβερνητική δήλωση πού ἀποτελεῖ κατάφωρη καταπάτηση τῶν βασικότερων κανόνων τῆς παιδαγωγικῆς δεοντολογίας, προκαλεῖ τήν ἀγανάκτηση τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ἐντίμων καί ἐναρέτων πολιτῶν.

Καμμία διαμαρτυρία δέν ἀκούστηκε οὔτε ἀπό τούς προϊσταμένους των, ἐπιθεωρητάς, ἐκπαιδευτικούς συμβούλους, οὔτε ἀπό διαφωνοῦντες συνδικαλιστές. Ὁ δάσκαλος εἶναι λαοπαιδευτής. Δέν ὑπηρετεῖ κόμματα. Παιδεῖα σημαίνει ἡμέρωση ψυχῶν, ἀγιότητα, ἀνθρωπιά, ἐλευθερία, δημιουργική δράση.

Μετά τό πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 οἱ διωρισμένες διοικήσεις τῶν Ἐκπαιδευτικῶν καί οἱ ἐφημερίδες πού ἐκδίδουν, ὕμνουσαν αὐτοστολα τήν στρατιωτική κυβέρνηση. Οὐδέποτε διοικήσεις συνδικαλιστικές μέ ὑψηλό φρόνημα, οὔτε στήν χώρα μας οὔτε στό ἐξωτερικό

ταυτίστηκαν μέ τούς κρατοῦντες, μέ ἓνα πολιτικό κόμμα. Τό 1968, λίγους μῆνες πρό τοῦ δημοψηφίσματος, οἱ ἐκπαιδευτικοί ὅλων τῶν βαθμίδων πιεζόμενοι ἀπό τούς νομάρχες ἐγίναν «ἰνατρούχτορες», «διαφωτιστές» γιά νά πεισθῇ ὁ λαός ὅτι οἱ κρατοῦντες εἶναι φορεῖς ἀναγεννήσεως καί οἱ κυβερνήτες τοῦ παρελθόντος ἦταν φαυλοκράτες. Ἰδεῶδες οὐσῆμα διακυβερνήσεως εἶναι ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία. Ὁποῖος θά τολμοῦσε νά τό ὑπονομεύσῃ θά τοῦ ἐπιβάλλετο ἡ ἐσχάτη τῶν ποινῶν. Ἀπό τόν γερασμένο Ἰούλιο οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, χωρίς κανένα ἠθικό ἐνδοιασμό, προβληματισμό καί τύψη, ὀργώνουν τήν χώρα μας, προπαγανδίζοντας τά ἀνεπίτρεπτα καί γιά ἀμαθείς ἀκόμη ἀνθρώπους πού ἔχουν στοιχειώδη ἀξιοπρέπεια, ὅτι ἡ Ἑλλάδα πού ὑπῆρξε τό λίκνον τῆς παιδείας καί τῆς Δημοκρατίας, πρέπει νά κυβερνιέται ἀπό μία ἀντιδραστική στρατοκρατία! «Ο ΤΕΜΠΟΡΑ Ο ΜΟΡΕΣ», «Ἐφ' ἡμεῖς, ὦ ἦθη!» Τί ἀπαράμιλλη ἀντίσταση παρουσιάζει στήν ἠθική σήψη τοῦ καιροῦ του ἓνας «εἰδωλολάτρης» σοφός, ὁ Σωκράτης, καί τί ἐπαίσχυντη δειλία ἐπιδεικνύουν χιλιάδες διανοούμενοι πού γίνονται, σήμερα, φερέφωνα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας!

Ἡ «Διδασκαλική Ὁμοσπονδία», οἱ βιομήχανοι καί οἱ ἐφοπλιστές συνδοιοπόροι!! Ἡ Κυβέρνηση τῆς ἐκτροπῆς ἀπό τό Νόμο νά ὑμνῆται ἀπό τούς Ἐκπαιδευτικούς - πού χρέος ἔχουν νά διδάσκουν εὐσέβεια, ἀλήθεια, δικαιοσύνη, ἀδελφωσύνη καί νά ἀπεχθάνωνται τήν κολακεία.

Βαθύτατη πικρία καί ἀγανάκτηση νοιώσαμε ὅταν καί αὐτά τά θρησκευτικά περιοδικά ἀνέχτηκαν ἡ ὑμνησαν τή στρατιωτική Κυβέρνηση. Ἐνα ἀπ' αὐτά, τό δημοσιογραφικό ὄργανο τῆς «Ἐνώσεως Χριστιανῶν Ἐκπαιδευτικῶν» σέ κύριο ἄρθρο μέ τίτλο: «Ἡ φωνή τοῦ ἔθνους» πρόβαλε τόν κ. Παπαδόπουλο σάν μεγάλο ἡγέτη. Ἦταν ἀκριβῶς οἱ πρῶτοι μῆνες τῆς καταλύσεως τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν καί τῶν χιλιάδων ἀπανθρώπων συλλήψεων. Γιατί τόσο ἀναλγησία; Γιατί τόσο ἀναλγησία;

Ἀναντίρρητα ὁ πολιτισμός μας περνάει μιά βαθύτατη κρίση. Ἀνώτατοι ἐκπαιδευτικοί Λειτουργοί καί δημοσιογράφοι φιλοκυβερνητικοί σέ ὁμιλίες καί ἄρθρα τους ὑβρίζουν τούς πολιτικούς ἡγέτες τῶν ὁποίων ὁπαδοί ἦσαν πρό τοῦ 1967. Μιλοῦν γιά φαυλοκρατία τῆς χθές. Ὅμως ξεχνοῦν ὅτι οἱ στρατιωτικοί μᾶς κυβέρνησαν ὅσο καμμία ἄλλη τάξη. Ἄρα καί αὐτοί ἀνήκουν στή χρεωκοπία. (Πάγκαλος, Μεταξᾶς, Παπάγος). Θεωροῦμε προσβλητικό γιά τήν γενιά μας ὅλες οἱ ἀνώτατες ὑπηρεσίες νά ἐπανδρώνωνται ἀπό στρατιωτικούς. Τότε δέν μένει παρά νά κλείσουμε ὅλα τά Ἀνώτατα Πνευματικά Ἰδρύματα ἐκτός ἀπό τίς Στρατιωτικές Σχολές.

Στρατιωτικός εἶναι ὁ Πρόεδρος τῶν ΗΠΑ Ἄϊζενχάουερ πού τόνισε τόν ὀλεθρο πού ἐγκυμονεῖ τό «στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα». Ὁ πλοῦτος καί ἡ ἀνεξέλεγκτη δύναμη εἶναι μεγάλοι καί ἐπικίνδυνοι πειρασμοί.

Ἡ νέα παιδαγωγική ἔχει σάν ἀξονά της τή δημιουργία ἐλευθέρου κλίματος γιά τήν εὐτεδικοῦσιν τῆς προσωπικότητος. Καταδικάζει τήν ἐπιβολή ἀπόψεων. Ἡ δικτατορία, ἡ μονοκρατία, δημιουργεῖ ἀντιπαιδαγωγικό κλίμα. Κάνει τούς ἀνθρώπους στεῖρους, κόλακες. Πολῖτες μέ ραγιαζισμό χωρίς πνευματικούς ὁραματισμούς.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Στήν ψυχή κάθε εύσυνειδητου ανθρώπου ανακύπτουν ήθικά διλήμματα, όταν συγκρούονται δύο καθήκοντα. Νά ένα παράδειγμα: Οι άνθρωποι της «καλής κοινωνίας» έχουν έπαύλεις - οι οίκείoi σου θέλουν νά τούς μιμηθής. Ξέρεις όμως ότι 5.000.000 συνάνθρωποί μας ΛΙΜΟΚΤΟΝΟΥΝ! Θά γίνης κοινωνός τών προβλημάτων ενός έκ τών «ελαχίστων αδελφών» του Κυρίου ή θά ικανοποιήσης τίς έπιθυμίες τών δικών σου; Θά άκούσης τό Χριστό ή τόν κόσμο;

Η δικτατορία δημιουργεί ένα τρομερό ήθικό δίλημμα στους πολίτες μέ ήθικό χαρακτήρα - αλλά ιδιαίτερα στόν εκπαιδευτικό. Μιά άσημαντη μειςψφία καταλαμβάνει άντιουνταγματικά τήν Άρχή, σφετερίζεται τό κράτος πού είναι ιδιοκτησία τών πολιτών καί τό χειρότερο χρησιμοποιεί τούς δημοσίους ύπαλλήλους σάν όργανα προπαγάνδας. Τά πράγματα γίνονται πιο περίπλοκα μέ τήν καπηλεία τών ιερών («Έλλάς Έλλήνων Χριστιανών») καί όταν βλέπης σεβαστές σου μορφές νά εύθυγραμμίζονται μέ τούς ισχυρούς τής ήμέρας. Τό δίλημμα είναι επώδυνο. Μέσα στήν ψυχή του εκπαιδευτικού συγκρούονται δύο έπιταγές, από τό ένα μέρος ή μία άπορρέει από τήν Ισχύν του Δικαίου καί ή άλλη από τό δίκαιο τής Ισχύος, του τυράννου - του Κρέοντος - Άριστοτεχνικά όποθανάτισε τήν έσωτερική αύτή πάλη ό Σοφοκλής στό έργο του Άντιγόνη.

Τά ήθικά διλήμματα προϋποθέτουν ήθος, άρετή, αδιάσειστο μεταφυσικό προσανατολισμό - πίστη στό Θεό. Οι θεμελιωτές τής Παιδείας ήταν θεοκεντρικοί. Ό Σωκράτης, οι Πατέρες τής Έκκλησίας, ό Πεσταλόται ό Κομένιος, ό φαίστερ δέν ύπηρετήσαν τούς ισχυρούς τής ήμέρας. Διώχθηκαν, έξωρίστηκαν δέν έγιναν φερέφωνα τών κρατούντων. Ό φαίστερ έναντιώθηκε μέ παρησία στό χιτлерικό καθεστώς. Έχασε τήν θέση του καί φυλακίστηκε.

ΠΑΧΥΛΗ ΑΜΑΘΕΙΑ

Μέ έρώτησε άκόλουθος ξένης πρεσβείας «πώς σοϋ φάνηκε ό λόγος του κ. Παπαδοπούλου στους εκπαιδευτικούς;. «Γιά σκεφθήτε, άπάντησα, ένας γιατρός, ένας δικηγόρος νά είχε τήν ιδέα νά κάμη μία διάλεξη στους άνωτάτους στρατιωτικούς τής χώρας μας καί στρατιωτικούς άκολούθους τών άλλων χωρών μέ θέμα: Τά σύγχρονα έπιτεύγματα τής στρατηγικής καί ή διοργάνωση τών βορείων συνόρων γιά τήν άπόκρουση τυχόν έχθρικής εισβολής». Γέλασε. Καί συνέχισα: «Άν έπιτρέπετο συζήτηση καί ρωτούσα: «Πώς τό άτομο οικειοποιείται τίς ύπερβατικές άξίες καί καθίσταται προσωπικότητα», ό κ. Παπαδόπουλος θά άντιμετώπιζε τήν ίδια άμηχανία, όπως καί ό μηχανικός πού θά επειχειρούσε στό τέλος τής διαλέξεως νά άπαντήσει σέ έρωτήσεις τών έπιτελών του Στρατού. Δυστυχώς τό Ύπουργείο Παιδείας επανδρώνεται από ανθρώπους πού έχουν άγνοια τών προβλημάτων του. Μας λείπει ή αύτογνωσία. Η τυφλή ύποταγή στους έκάστοτε επικρατούντες, προδίδει έλλειψη ούσιαστικής πνευματικής καλλιέργειας. Οι προπαγαντιστές του Μεταξά έγιναν οι «Ινοτρούχτορες» του ΕΑΜ, ή «ταγματσοφα-

λίτες» πού συνεργάστηκαν μέ τούς Γερμανούς. Μπαινόβγαιναν στά γραφεία τοῦ Παπάγου, Παπανδρέου καί οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι οἱ χθεσinoὶ βασιλόφρονες καί διώκτες τῶν δημοκρατικῶν σέ σχολεῖα, δημοσίους καί κοινωνικούς χώρους, «διαφωτίζουν» τόν λαό γιά τήν προεδρική δημοκρατία! Ἡ αἰτία τῆς φρικτῆς τραγωδίας εἶναι πρόβλημα παιδείας. Γέμισε ὁ τόπος ἀπό ὁπαδούς τῆς θεωρίας τοῦ Ο.Φ.Α. (ὅπου φυσάει ὁ ἄνεμος). Ὁ ὀρθολογισμός (σοφιστές) ὕλισμός καί φαρισαϊσμός ἔχουν ἀποσθάρῳσι τόν πυρῆνα τῆς προσωπικότητας. «Ἡ ἐλευθερία, τό πνεῦμα ἀντιστάσεως στήν προπαγάνδα τῶν καιροσκοπῶν, ἔχει ἀνάγκη ἀπό γνώση τοῦ σκοποῦ καί τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς». «Τό οὐδεὶς ἐκὼν κακός» τοῦ Σωκράτους πλησιάζει κάπως πρὸς τόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου: «Γινώσασθε τὴν ἀλήθειαν ἡ δὲ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Δέν κάνομε σωστή ἱεράρχηση τῶν ἀξιών. Δέν ἔχομε πίστη στή Θεία Προστασία. Ἄν οἱ Γερμανοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καί ἀνώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ ἤξεραν τί θά πῇ Χριστιανισμός, ὠπλισμένοι μέ τό «ὁ Κύριος τό Πνεῦμα καί ὅπου τό Πνεῦμα ἐκεῖ ἐλευθερία» ἔτσι θά εἶχαν ὑπερνικήσει τό φόβο. Ὅμως οἱ δειλοὶ πάντα προβάλλουν: «ἔχουμε παιδιά Τί νά κάνωμε;». Τί ἐγίνε ὁμως; Πῶς πλήρωσαν τήν προπαγάνδα τους; Ἐθαψαν τά παιδιά τους, τήν Πατρίδα τους, τήν Εὐρώπη. Οἱ σημερινοὶ «ἀπάνθρωποι καιροὶ» μέ τήν «τερατογέννησή» τους εἶναι συνέχεια ἐκείνης τῆς φιλοσοφίας.

ΠΛΗΘΕΙΟΙ

Ἡ «Διδασκαλική Ὁμοσπονδία» πρέπει νά ἀντιληφθῇ τό τρομερό της ὀλίσθημα. Καταντήσαμε οἱ πληθεῖοι τῆς δημοσιοπαλληλικῆς τάξεως καί διδάσκομε στά παιδιά τῶν Πληθειῶν. Λαοπαιδευτὴ ὠραματίστηκαν νά κάνουν τό δάσκαλο τῆς πρωτοβαθμίου ἐκπαιδεύσεως οἱ θεμελιωτές τοῦ Λαϊκοῦ Σχολείου. Τό κύρος συνεχῶς ὑποβαθμίζεται. Πολλά τά αἰτία. Φταίμε καί μεῖς καί οἱ παράγοντες τῆς Πολιτείας. Μᾶς θέλουν προπαγανδιστές, φρουρούς τοῦ κατεστημένου. Ἐνῶ φύσει καί θέσει ἐκπηγάζομε ἀπὸ τήν μεγάλη δεξαμενὴ τοῦ Λαοῦ, μᾶς στενοχωρεῖ ἡ καταγωγή μας. Ἐνῶ γονεῖς μας, ἀδελφία μας, συνάδελφοί μας, μαθητές μας λιμοκτονοῦν (οἱ ἀγρότες παίρνουν 30 δραχμές σύνταξη, ὑπάρχουν συνάδελφοι ἀδιόριστοι, τά ὀρφανά καί οἱ κῆρες εἶναι ἀπροστάτευτοι) ἐμεῖς μιλάμε γιά «Ἀπριλιανὴ ἀναγέννηση». Γιατί;

Ἀπὸ δειλία, φόβο, ὕλισμό καί ἀστική νοοτροπία. Σπουδάζομε γιά νά ἀποφύγῳμε τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία. Θέλουμε μεγάλες ἀνέσεις, δούλους - κομφορ. Τὴν ἠθικὴ μας ἐξουθένωση τὴν ἐπέτυχαν μέ τίς ἀπάνθρωπες ἀπολύσεις δημοκρατικῶν ἐκπαιδευτικῶν, μέ τὴν συνενοχὴ κορυφαίων ἡγετικῶν στοιχείων τοῦ κλάδου καί ἀφ' ἑτέρου μέ τούς ἡγεμονικούς μισθοὺς πού παρέχονται στά ὄργανα τῆς ἐποπτείας (15-20 χιλιάδες δραχμές τὸν μῆνα). Ἐκαμψαν τό ἀγωνιστικὸ φρόνημα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ. Ἀπελύθησαν ἀναπολόγητοι ὑπάλληλοι δημοκρατικοὶ γιατί ἐξέφρασαν τίς ἀντιλήψεις τους ἔξω ἀπὸ τό Σχολεῖο - ἀπὸ προϊσταμένους πού γιά νά ἐπιτύχουν τὴν ἀνεπιάρρηκτο σέ μεγάλες θέσεις ἀπετόλμησαν νά παραλληλίσουν τὴν ζωὴ τῶν εὐθαρσῶν καί λιτῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μέ τὴ δράση τῶν 3 τοῦ πυρῆνα τῆς σημερινῆς

στρατιωτικῆς Κυβερνήσεως πού διαχειρίζονται θίαια καί άνεξέλεγκτα τούς πνευματικούς καί υλικούς μας θησαυρούς.

Γίναμε πληθείοι γιατί ἡ πολιτεία μέ τήν άνιση μεταχείριση τῶν δημοσίων ύπαλλήλων παρεμποδίζει τό σωστό έπαγγελματικό προσανατολισμό τῶν νέων. Άπόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου μέ άρίστη επίδοση δέν γίνονται εκπαιδευτικοί. Εὐτυχῶς υπάρχουν καί έξαιρέσεις.

Σέ πολλές δημοκρατικές πολιτείες τῶν ΗΠΑ οί εκπαιδευτικοί όλων τῶν βαθμίδων (νηπιαγωγοί, δάσκαλοι, στοιχειώδους, μέσης, άνωτάτης παιδείας) εκπαιδεύονται στά Πανεπιστήμια. Οί άπόφοιτοι δέ Άνωτάτων Σχολῶν έχουν τούς ίδιους μισθούς. Τό ίδιο συμβαίνει καί στίς κομμουνιστικές χῶρες. Στήν «Ιδεαλιστική» Ελλάδα μας οί τεχνικοί έχουν τό προβάδισμα. Ο έπιστήμων μέ γερή κατάρτιση είναι λιγώτερο εὐάλωτος από τήν προπαγάνδα καί δυσκολώτερα ὁ ίδιος γίνεται προπαγονδιστής. Μας άρέσουν οί μεγάλες λέξεις. Μιλούσαμε γιά «μεταρρύθμιση». Οί περισσότεροι έπιτελεῖς τῆς μεταρρυθμίσεως ἤ σιωποῦν ἤ κάνουν προπαγάνδα καί μιλοῦν γιά τό χάος τῆς «μεταρρυθμίσεως»! "Όταν τόνισα τό 1970 τήν ανακολουθία σέ έπιτελή τῆς «μεταρρυθμίσεως» τοῦ Παπανδρέου, άπάντησε: «Μας κάνανε πλύση έγκεφάλου»!

Οί διοικήσεις τῶν Έκπαιδευτικῶν καί οί άνώτατοι εκπαιδευτικοί αντί νά γίνωνται μαριονέττες τῶν νομαρχῶν έπρεπε νά συμπήξουν μία ένιαία εκπαιδευτική ὀργάνωση τῶν δασκάλων όλων τῶν βαθμίδων (Νηπιαγωγεῖον - Πανεπιστήμιον). Ένωμένοι θά συντελοῦσαν στή δημιουργία τῶν ὁρων γιά μία ριζοτόμον εκπαιδευτική αναγέννηση. Ένας από τούς κυριωτέρους στόχους θά είναι: Ἡ ίδρυση δεκαχρόνου Έθνικοῦ Σχολείου πού θά συνεκπαιδεύωνται τά παιδιά όλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Όσο ὑψηλότερο είναι τό μορφωτικό επίπεδο ενός λαοῦ τόσο εὐχερέστερη είναι ἡ διάκριση τῆς Άληθείας από τήν προπαγάνδα. Τά σημερινά δημόσια σχολεῖα είναι γιά τούς πληθείους (εργάτες, αγρότες). Λειτουργοῦν μέσα στό θόρυβο τῶν πόλεων καί τίς ὀργανικές καί ἠθικές αναθυμιάσεις. Κοντά στό σχολεῖο μου ὑπῆρχε οἶκος άνοχῆς!! Τά ιδιωτικά είναι τά εκπαιδευτήρια τῶν πατρικίων, τῶν πλουσίων καί τῶν ονόμπ. «Έλληνορθόδοξοι» άνέχονται τήν ὑπαρξη τῆς ταξικῆς αὐτῆς παιδείας τῶν διακρίσεων. Ο Ἄριστοτέλης, ὁ πρόδρομος αὐτός τοῦ σοσιαλισμοῦ, είναι ὑπέρμαχος τοῦ Ένιαίου Σχολείου. Ἡ αδιάλειπτη μελέτη τῆς σοφίας καί τῆς έπιστήμης καθιστά μία χριστοκεντρική προσωπικότητα πιό γόνιμη. Ὑπέροχοι οί θησαυροί τῆς Έλληνικῆς Παιδείας. Ἐτσι αντί νά λιθανίζωμε καί παραπαίωμε ἢ φυγομαχοῦμε καί νά γινώμαστε καταγέλαστοι, μέ τιμιότητα καί θάρρος θά τονίζαμε στούς κυβερνήτες μας καί τό γεγονός ὅτι ἡ Ἰδιωτική Έκπαίδευση έγινε ὁ κισός πού τείνει νά πνίξη τό Δημόσιο Σχολεῖο. Ἐν οί βουλευτές μας έστελναν τά παιδιά τους στά ίδια εκπαιδευτήρια μέ τούς ψηφοφόρους των τότε θά είχαν προσωπική αντίληψη τῆς άθλιας καταστάσεως πολλῶν σχολείων.

Ἄλλά ἡ γενναία Ἄλλαγή καί στόν τομέα τῆς παιδείας προϋποθέτει ριζοσπάστες πολιτικούς.

ΕΞΟΡΓΙΣΤΙΚΟ

Προδίδει άφάνταστη άνελγηση ἡ προπαγάνδα πού άσκεῖται από τούς εκπαιδευτικούς καί τά περιοδικά τους. Ἡ άδιαφορία γιά τά βασανι-

στήρια, διωγμούς, τίς παράνομες συλλήψεις, απολύσεις, εξορίες, τήν ἀδικία, ἐκμετάλλευση, τήν πείνα καί τόν δεσποτισμό, εἶναι ἐξοργιστική. Προοδευτικές καί συντηρητικές ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ γράφουν ταπεινωτικά σχόλια γιά τήν χώρα μας. Ἡ ὑπόθεση τοῦ Ντρέϋφους συνεκλόνησε ὁλόκληρη τήν Γαλλία. Ὁ ἀδικος διωγμός ἐνός ἀνθρώπου ἐδίχασε τό ἔθνος. Πῶς ἐμᾶς τοὺς ἐκπαιδευτικούς τό φρικτό δρᾶμα τοῦ λαοῦ μας μᾶς ἀφήνει ἀσυγκίνητους; Ὁ πολιτισμός θρίσκειται στήν δύσ-
σι του. Καί οἱ χριστιανοί ἐκπαιδευτικοί ξέχασαν τό χρέος τους;

Καταντήσαμε δάρβαρο ἔθνος; Δέν υπάρχουν οὔτε ἅγιοι οὔτε πατριῶτες στόν τόπο μας; Πότε θά παραπεμφθοῦν οἱ ἀπολυθέντες ὑπάλληλοι σέ δίκη γιά νά ἀποδείξουν ποιοί εἶναι νομιμόφρονες καί ποιοί ἐπίορκοι; Ἐάν μετανοήσωμε, ἐάν ἀσκήσωμε ἐνδελεχή αὐτοέλεγχο, Κλῆρος καί Λαός θά μεγαλουργήσωμε.

Ἐκχριστιανισμός σημαίνει ζωή, χαρά, λύτρωση καί δημιουργία. «Θεοί ἐστέ».

«ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ» **(ΚΟΝΚΟΡΔΑΝΤΕΙΑ)**

Ἔργον - κλειδί. Τό τελειότερον εἰς τόν κόσμον εἰδικόν λεξικόν καί ἀλφαθητικόν εὔρετήριον ὧν τῶν λέξεων καί ὧν τῶν ρητῶν (ἀπολύτως ὧν) τῆς Ἀγίας Γραφῆς, μέ τό ὁποῖον πληροφоруόμεθα τί λέγει ἡ Ἀγ. Γραφή διά κάθε ζήτημα, ἐκδίδεται τώρα καί εἰς τήν Ἑλλάδα μέ διαφοράν τιμῆς 190%! Δύο τόμοι διά τήν Π. Διαθήκην σχήματος περίπου τηλεφωνικοῦ καταλόγου ἀπό 4.000 ΜΟΝΟΝ 700 δρχ. ἕκαστος, ἀποκλειστικῶς διά τοὺς προεγγραφομένους ἀγοραστάς (προκαταβολή 700 δρχ.) καί ἕνας τόμος διά τήν Κ. Διαθήκην, 1040 σελίδων, 500 δρχ. Ἡ προεγγραφή ἐπιβάλλεται νά γίνη τό νοηγορώτερον, διότι ἤρχισεν ἤδη ἡ ἐκτύπωσις. Διά τοὺς μὴ προεγγραφέντας θά ἰσχύσῃ ὑποχρεωτικῶς ἵαν πύξη-μένη τιμή, δάσει εἰδικῆς δεσμευτικῆς συμφωνίας μέ τά διθλο-
πωλεῖα ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἐπραγματοποίησαν προαγοράς τοῦ ἔργου. Ζητήσατε καί κατατοπιστικόν ἐντυπον. Μελετητῆς τῆς Ἀγίας Γραφῆς χωρίς τό ἔργον τοῦτο, τό ὁποῖον ὀλίγοι κατέ-
χουν, εἶναι ὅπως ὁ νομικός χωρίς κώδικα τῆς νομοθεσίας.

Ἐκδόσεις «ΦΩΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ», Παρισίων 5 (ΠΛ. Ὁμο-
νοίας) Α' ὁροφος, τηλ. 52.43.400 - Ἀθῆναι (101)

Υπεύθυνος: Ἱερεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΩΤΗΣ, Ἐφημέριος Ἱ.
Ναοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν.

ΤΟ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΚΩΣΤΗ Ι. ΤΣΟΥΧΛΟΥ
Διδασκάλου - Λογοτέχνη

«Ἀρχοντος δ' ἔστιν οὐκ αὐτόν
μόνον ἀγαθόν εἶναι, ἀλλὰ καί
τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι ὅ-
πως ὥς θέλτιστοι ἔσονται».

Ξενοφῶν

Ἕνα πρόβλημα, πού ἀπασχολεῖ
καί ταλαιπωρεῖ τόν κλάδο μας ἀνέ-
καθεν, εἶναι τό ἐπιθεωρητικό. Καί
δικαιολογημένα, γιατί, ἀπό τούς ἄ-
ξιους καί ἱκανούς ἐπιθεωρητές, ἐ-
ξαρτᾶται ἡ εὐρυθμὴ λειτουργία τῶν
σχολείων, ἡ ἀνοδος τῆς παιδείας
μας καί ἡ προκοπή τοῦ ἔθνους μας.

Τώρα δέ, μέ τὴν πρόσφατη ἐπιλο-
γή, γιὰ τὴν ὁποία τόσα λέγονται καί
κυκλοφοροῦν, τό θέμα εἶναι καί ἐ-
πίκαιρο καί συζητήσιμο.

Δύο εἶναι τὰ σκέλη τοῦ προβλή-
ματος:

α) Νά κριθοῦν οἱ ἱκανοί καί οἱ ἄ-
ξιοι καί

β) Μέ ποιό τρόπο θά κριθοῦν αὐ-
τοί, ὥστε καί νά εἶναι τέτοιοι καί νά
περιοριστοῦν οἱ ψιθυρισμοί καί τὰ
παράπονα (γιατί δέν μποροῦν νά
λείψουν).

Κατὰ καιροῦς, μέ δύο τρόπους γί-
νεται ἡ κρίση:

α) Μέ ἐπιλογή καί

β) Μέ διαγωνισμό (ἔστω κι ἂν ὑ-
πάρχουν καί ἐπαίσχυντοι διαγωνισ-
μοί, γιὰ νά νομιμοποιοῦν μιὰ παρα-
νομία). Καί οἱ δύο τρόποι ἔχουν ὑ-
ποστηρικτές καί ἐπικριτές, πλεονε-
κτῆματα καί μειονεκτήματα. Μέ τὴν
ἐπιλογή κρίνονται τὰ γενικά προ-
σόντα, γίνονται κρίσεις, συγκρίσεις
κι ἐπικρίσεις καί ὑπάρχει τό μέσον
τῆς προσφυγῆς στό Συμβούλιο τῆς
Ἐπικρατείας, λένε οἱ ὑποστηρικτές.

Ὁχι, λένε οἱ ἐπικριτές. Ἐπιλογή

θά εἰπῇ μέσον. Οἱ κρατοῦντες ἐπι-
λέγουν πρόσωπα τῆς ἀρεσκείας
τους καί παραμερίζονται οἱ ἱκανοί.
Ἡ ἱκανότητα φαίνεται στό διαγωνισ-
μό. Μέ τό διαγωνισμό, λένε, φαίνε-
ται ἡ ἀξία. Ἡ κόλλα εἶναι καθρέ-
φτης. Οἱ ἄξιοι καί ἱκανοί δικαιώνον-
ται.

Οἱ ἐπικριτές τούς ἀπαντοῦν: Καί
ποιός ἐγγυᾶται τό ἀδιάβλητο τοῦ
διαγωνισμοῦ; Δέν ἔχουμε πικρὴ
πεῖρα ἀπὸ πρόσφατο παρελθόν;

Ὁ διαγωνισμός εἶναι ἄψυχο πράγ-
μα καί δείχνει τίς γνώσεις κι ὄχι τὴν
προσωπικότητα, μέ τὰ ἡγετικά καί
διοικητικά προσόντα, τό ἥθος καί
τὴν ἀρετή. Ἡ κοινωνία μας, λένε,
δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ σοφούς, ἀλλὰ
ἀπὸ ἐντιμούς καί ἐνάρετους ἡγέ-
τες. Ὁ διαγωνισμός μειώνει τό δάσ-
καλο, γιατί σέ κανένα ἄλλον κλά-
δο δέ γίνεται. Καί τέλος, ἀφαιρεῖ
τό ὄπλο τῆς προσφυγῆς γιὰ δικαίω-
ση.

Ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα εἶναι ἰσχυ-
ρά καί βάσιμα. Μήπως ἓνας συνδυα-
σμός τῶν δύο αὐτῶν τρόπων εἶναι
ὁ καλύτερος;

Νά πῶς ἔχουμε πιᾶσει ἐμεῖς τό
θέμα:

Ὁ ἐπιθεωρητής πρέπει νά συνδυ-
άζει πνευματικά, ψυχικά καί σωμα-
τικά προσόντα (ὕγεια, ἀρτιμέλεια,
γενικὴ ἐμφάνιση). Νά εἶναι ἐντιμος,
ἐνάρετος, κοινωνικός, συνετός, σε-
μνός, νά ἔχει ἀγάπη γιὰ τό συνάν-
θρωπο, πίστη στίς ἀξίες, νά θεωρεῖ
τό θῶκο του σὰν ἀποστολή, σταυρὸ
μαρτυρίου κι ὄχι μέσο γιὰ κοινωνικὴ
προβολή καί ἱκανοποίηση κατώτε-
ρων ἐπιδιώξεων (φιλοδοξία, εὐμά-
ρεια), κοντολογίᾳ νά εἶναι προσω-
πικότητα.

Πώς θα γίνει η κρίση, για να βρεθούν οι προσωπικότητες αυτές:

Πρώτα, θα πρέπει ο ενδιαφερόμενος να υποβάλει αίτηση συμμετοχής.

Η «συλλήδων και έρημν» επιλογή είναι αντιδημοκρατική.

Μπορεί να υπάρχει κάποιος «τάχα υπάρχει», που να μή θέλει να γίνει επιθεωρητής. Πώς, εσύ, κυρά Πολιτεία, τον επιλέγεις έτοιμωτικά;

Δικαίωμα συμμετοχής θα έχουν όλοι οι διδάσκαλοι (μετεκπαιδευμένοι και όχι) που βρίσκονται στο κλίμακιο 6 και έχουν 15ετή υπηρεσία.

Έτσι θα σταματήσει ο διχασμός του κλάδου, που έντεχνα μάς συντηρούν. Η αίτηση θα συνοδεύεται από έκθεση - εισήγηση του επιθεωρητή, που θα θεμελιώνει και τεκμηριώνει τη γνώμη του. Ειδική επιτροπή θα μελετήσει την εισήγηση του επιθεωρητή και θα εξετάσει το φάκελλο του υποψηφίου σέ δάθος και πλάτος και θα προκρίνει ή όχι αυτόν. Η απόφασή της θα κοινοποιηθεί στον υποψήφιο σύντομα, ώστε, σέ αρνητική περίπτωση να μπορεί να κάνει ένσταση.

Όσοι προκριθούν τελικά παίρνουν τά εξής μόρια για τά έτη υπηρεσίας 15-20 έτη 2 μόρια, 20 έτη συμπληρωμένα - 25, 4 μόρια, 25 έτη συμπληρωμένα - 30, 6 μόρια. Πάνω από 30 έτη αποκλείονται, γιατί ατενίζουν πιά τη σύνταξη.

Ακολουθεί η Συνέντευξη. Τριμελής επιτροπή, από ψυχολόγο, παιδαγωγό και καθηγητή πανεπιστημίου της νεοελληνικής φιλολογίας, δέχεται ομάδα 3-5 υποψηφίων, σέ φιλική και εγκάρδια ατμόσφαιρα και συζητεί αρκετή ώρα θέματα έπιστημονικά, λογοτεχνικά, φιλολογικά, κοινωνιολογικά, πολιτικά, οικονομικά κλπ. και αξιολογεί τά εξής: γνώσεις, έτοιμότητα, γενικό τάκτ, κριτική σκέψη, ευφράδεια λεκτική, διλογική ικανότητα. Η βαθμολογία

είναι 1-20 μόρια. Ο Μ.Ο. των τριών κριτών αποτελεί τό τελικό αποτέλεσμα.

Ακολουθεί η γραπτή δοκιμασία στά εξής μαθήματα:

α) νεοελληνική γραμματεία, β) έκθεση ιδεών ή ανάπτυξη ελεύθερου θέματος, γ) ψυχολογία του παιδιού, δ) διδακτική, ε) παιδαγωγική.

Παραλείπουμε τη νομοθεσία, γιατί δέν είναι υποχρεωμένος να την ξέρει ο δάσκαλος,, δέν είναι κάτι τό σταθερό και μόνιμο και υπάρχει άνιση μεταχείριση μέ τούς βοηθούς των Γραφείων Έπιθεωρήσεων.

Τη νομοθεσία θα την μάθουν στο σεμινάριο και ιστήν πράξη. Αφού υπάρχουν νομικοί σύμβουλοι και στό ύπουργείο κι αυτοί διαφωνούν σέ πολλά θέματα. Η κλίμακα των γραπτών να είναι 1-20 μόρια για κάθε μάθημα.

Θα εκτιμηθούν και τά λοιπά προσόντα.

1) Πτυχία: α) Μετεκπαίδευση έσωτερικού 10 μόρια, β) Μάστερ έξωτερικού 8 μόρια, γ) Ντοκτορά 10 μόρια, δ) καθηγητικής σχολής 8 μόρια, ε) άλλης ανώτατης 5 μόρια.

2) Συγγραφική δράση αποδεδειγμένα 1-10 μόρια.

3) Γλώσσα αποδεδειγμένη μέ πτυχία (μία γλώσσα 5 μόρια, δύο 10 μόρια).

4) Βραβεία, έπαινοι, ήθικές άμοιβές 1-10 μόρια. Όχι του παπα, του Γεωργικού Συνεταιρισμού κλπ. αλλά της Άκαδημίας, Έπουργείου, Άριστείου Γραμμάτων να λαμβάνονται υπόψη.

5) Εύδοκιμότητα: Ο Μ. όρος όλων των εκθέσεων από τό διορισμό ως τώρα. Έτσι, δέ θ' αποκλείεται κανένας και δέ θα υπάρχει η «Δαμόκλειος σπάθη» των 47 μορίων, που αναγκάζει τό δάσκαλο να συμπεριφέρεται δουλικά στον προϊστάμενό του για να κερδίσει την πρόκριση. Τό σύνολο όλων των κατά περίπτωση

ση μορίων αποτελεί την τελική επιτυχία. Μέ βάση αυτό, καταρτίζεται πίνακας, με Ισχύ 2-3 ετών. Όσοι πρέπει να καταλάβουν θέση τώρα ή το τρέχον έτος, καλούνται να περάσουν ένα 2/μηνο σεμινάριο στο Κ.Ε.Μ.Ε. Εκεί θα διδαχτούν νομοθεσία, τα προβλήματα του σχολείου και της αντικειμενικής και ομοιοβαθμης, κατά το δυνατόν, αξιολόγησης, με παρακολούθηση διδασκαλιών και σύνταξη δοκιμαστικών εκθέσεων και γενική συζήτηση πάνω σ' αυτές.

Μετά το σεμινάριο να τοποθετούνται 1 μήνα σέ επιθεωρήσεις με παλαιούς επιθεωρητές για πρακτική εξάσκηση.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ:

Α' ΤΡΟΠΟΣ ΚΡΙΣΗΣ:

- 1) Αίτηση συμμετοχής
- 2) Αυστηρή πρόκριση
- 3) Συνέντευξη
- 4) Γραπτή δοκιμασία
 - α) νεοελληνική γραμματεία
 - β) ανάπτυξη θέματος
 - γ) ψυχολογία
 - δ) Διδακτική
 - ε) παιδαγωγική.
- 5) Λοιπά προσόντα
 - α) πτυχία

β) γλώσσα

γ) συγγραφική δράση

δ) βραβεία, αμοιβές.

6) Πίνακας επιτυχίας

7) Σεμινάριο 2/μηνο

7) Πρακτική εξάσκηση 1 μήνα

Β' ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ:

1) Αρχαιότητα (2, 4, 6 μόρια)

2) Εύδοκιμότητα (Μ.Ο. όλων των εκθέσεων,

3) Σύνολο γραπτής βαθμολογίας

5) Πτυχία:

α) μετεκπαίδευση έσωτερικού (10 μόρια)

β) Μάστερ (8 μόρια)

γ) Ντοκτορά (10 μόρια)

δ) καθηγητ. σχολή (8 μόρ.)

ε) άλλων ανώτατων σχολών (5 μόρια)

6) Γλώσσα (5 μόρια κατά γλώσ.)

7) Συγγραφική δράση (1-10 μόρ.)

8) Άμοιβές, βραβεία (1-10 μόρ.)

Μ' αυτό το ξεκοσκίνισμα ποιός θα παραπονεθεί και θα ψιθυρίσει; Δέ θα αναδειχτούν οι άξιοι και ικανοί; Δέ θα πάψουν να αναρριχώνται «οι επιτήδαιοι γυμνοσάλιαγκες» και οι σπεσιαλίστες έρριθίστες; Δέ θα σταματήσουν να προωθούνται «οι αλεξιπτωτιστές» της πολιτικής και του μέσου;

Τό εύχόμαστε.

ΣΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

ΛΥΚΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

Δ'ντοῦ 57ου Δημ. Σχ. Ἀθηνῶν

Χίλια ἑξακόσια ὁλόκληρα χρόνια ἔχουν περάσει, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἐζησαν καὶ ἔδρασαν οἱ ἐορταζόμενοι θεῖοι τρεῖς Ἱεράρχες, κί ὁ χρόνος - σὲ φθοροποιό του πέρσασμα - δὲ κατάφερε νὰ ἀποχρωματίσῃ τὴν μορφὴ τους, νὰ ἀλλοιώσῃ τὸ ἔργο τους ἢ νὰ ξεπερῶσῃ τὴ σοφία καὶ τίς ὑποθήκες τους.

Σ' αὐτοὺς τοὺς 16 αἰῶνες πού διέρρευσαν, ἀπὸ τὸν 4ον μ.Χ. αἰῶνα μέχρι σήμερα λαοὶ καὶ χώρες ἐζήσαν κί ἐξαφανίστηκαν, Αὐτοκρατορίες ἐμεσουράνησαν καὶ διαλύθηκαν, κοσμοθεωρίες καὶ συστήματα κοινωνικά διαλύθηκαν κί ἐσβήσαν, μεγάλοι ἄνδρες ἐβαλαν τὴν σφραγίδα τους στὴν ἐποχὴ τους καὶ χάθηκαν κατόπιν, ὅπως ἓνας ἀστέρας διόπτων, λάμπει γιὰ μιά στιγμὴ κί ὕστερα χάνεται στὴν ἀπεραντωσύνῃ τοῦ ἀπείρου.

Στοὺς 16 αὐτοὺς αἰῶνες, ἡ γνῶσις πλήθυνε κί ἡ τέχνη γιγαντῶθηκε κί ὁ ἄνθρωπος ἐγίνετο ἰκανὸς νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐλξη τοῦ μικροσκοπικοῦ πλανήτη μας νὰ ἐξουδετερῶσῃ τὸ ὕλικο του θάρος καὶ νὰ πλανιέται σὲ διάστημα, ἀνήσυχος ἐρευνητὴς τοῦ μυστηρίου τοῦ Σύμπαντος.

Μὰ ἡ γῆ στὰ πόδια του στενάζει. Δέν ἔλειψε ἀπὸ τὴ γῆ ὁ πόνος καὶ ἡ δυστυχία. Δέν εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἡ ζωὴ τραγοῦδι ἁρμονικό, μέ μελωδίες κεντημένο, πού νὰ γλυκαίνει τὴν ψυχὴ καὶ νὰ ἡρεμῇ τὸν νοῦ, σάν κείνον τὸν οὐράνιον ὕμνο, πού ἀκούστηκε στὴ βηθλεέμ, τὴν νύχτα τὴν κοσμοσωτηρία. Μὰ εἶναι θύελλα καὶ καταιγίδα καὶ σεισμός. Κί ὅταν κοπάζει ἡ θύελλα, κί ὅταν λουφάζει ἡ καταιγίδα κί ὅταν βουβαίνεται ὁ σεισμός, γυρνᾷ ὁ ἄνθρωπος, σάν ἐντρομο ἐρπετό, νὰ βρῇ σκεπὴ καὶ καταφύγιο, νὰ βρῇ τὴ λύτρωση, νὰ βρῇ τὴ σωτηρία. Καὶ ψάχνει κί ἐρευνᾷ τὴν κληρονομία πού τ' ἔφησαν οἱ αἰῶνες κί ἀπὸ τὰ βάθη τῆς αἰωνιότητος, ἀνασύρει ἀναρίθμητα ράκη κί ἐρείπια καὶ φθορά.

Μέσ' τὸν ἐρειπῶνα τοῦ παρελθόντος, δυὸ μόνον στοιχεῖα μένουν ὀφθαλτά, λαμπρά καὶ στίλβοντα. Ἡ Ἑλλάδα κί ὁ Χριστιανισμός. Ὁ νοῦς ἐδῶ - ἡ καρδιά ἐκεῖ. Τὰ δυὸ στοιχεῖα συνταιριασμένα, κάνουν μιά σύνθεση ἀδιαίρετη καὶ τὸ φῶς τους, ἀνέσπερο καὶ ἐκτυφλωτικό, σκορπιέται καὶ φωτίζει τὴν τροχιά τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν, σ' ὅλο τους τὸ ἀπροσμέτρητο μήκος τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Μόνον ἐδῶ καταλαγιάζει κί ἡρεμεῖ ὁ ἄνθρωπος, μέ

τὸν Νοῦ τοῦ φωτισμένο ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Καρδιά τοῦ ζεσταμένη ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὰ δυὸ στοιχεῖα, δέν φάνηκαν ταυτόχρονα στὴ γῆ. Ὁ Νοῦς - τὸ Πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος - καλλιεργήθηκε κί ἀπλώθηκε νωρίτερα, γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν καρδιά καὶ νὰ τὴν κἀνῃ ἰκανὴ νὰ δεχθῇ τὰ νάματα τοῦ οὐρανοῦ, τὸν ὕμνο τῶν ἀγγέλων, τὸ κήρυγμα τοῦ Ναζωραίου. - Καὶ ὅταν τὰ δυὸ στοιχεῖα συναντήθηκαν μιά σύγκρουση, θανάσιμη κί αἱματηρὴ ἀνάμεσά τους ἐπιλύθηκε, σάν νάταν ἀσυμταίριαστα, σάν νάταν ἀσυμβίβαστα.

Τὴν τύχη τοῦ κόσμου τότε, κυβερνοῦσε ὁ Ρωμαιοὺς δυνάστης, ποῦχε γιὰ Σύμβολό του τὴ δύναμη καὶ τὴ βία. Μὰ ἀπὸ τὴν πάλιν τῶν δύο κόσμων, γεννιέται ἄλλη Αὐτοκρατορία, ἡ Βυζαντινὴ, πού θεμέλιά της ἔχει τὸν Παρθενῶνα καὶ τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ. Ποιὸς ὅμως θὰ γεφυρώσῃ τὴν ἀπόσταση πού χωρίζει τὰ δυὸ ταῦτα Σύμβολα; Ποιὸς θὰ γεμίσῃ τὸ χάσμα, πού ἀπλώνεται ἀδιάβατο, ἀνάμεσα στίς δύο ἐποχές; Ποιὸς θὰ συνδέσῃ καὶ θὰ συνθέσῃ τίς δύο κοσμοθεωρίες σὲ μιά πίστη; Ποιὸς θὰ δείξῃ πῶς κυβερνιέται ὁ Νοῦς ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ πῶς ἡ καρδιά φωτίζεται ἀπὸ τὸ Νοῦ; Ποιὸς θάνατο ὁ πλάστης τοῦ καινούργιου κόσμου, αὐτοῦ τοῦ κόσμου πού ὀνειρεῖται κί ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος;

Μέγα τὸ πρόβλημα καὶ Μέγας θάνατο ἔκείνος πού θὰ μπορέσῃ νὰ στήσῃ σ' αὐτό τὴ λύση πού περιμένει. Σ' αὐτὴν τὴν κρίσιμη, σ' αὐτό τὸ σταυροδρόμι τῶν αἰώνων, πού ὀδηγοῦσε στὸν ὀλεθρο ἢ εἰς τὴν σωτηρία, σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς σύγκρουσης καὶ τῆς κακοδοξίας ἤλθαν θεόσταλτοι καὶ θεόπνευστοι, οἱ τρεῖς Ἱεράρχες.

Εἶναι τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς» μέ τὸ ὁποῖο οἱ ἀντιμαχόμενοι κόσμοι θὰ φωτιστοῦν κί ἀπὸ ἀντίπαλοι, θὰ γίνουν σύμμαχοι, ὀδηγητὲς καὶ πλάστες τοῦ νέου κόσμου. Εἶναι οἱ ἀστέρες οἱ τηλαγείς, πού μέ τὴ λάμψη τῆς Σοφίας καὶ μέ τὴν μαρμαρυγὴ τῆς δραστικότητος τους, φωτίσαν τὴ σκοτεινιά τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι ὁ τρίλαμπρος ἀστερισμός, πού στάθηκε οὐράνιο μετέωρο καὶ φωτίσε, καὶ φωτίζει ἔκτοτε, τὰ δῆματα τῆς ἀνθρωπότητος πού τρικλίζει ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὴν σύγχυση. Εἶναι οἱ Πλάστες καὶ οἱ ἐνσαρκωτές τοῦ καινούργιου ἰδανικοῦ, τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ἱ-

δανικοῦ. Γι' αὐτό τό μέγα ἔργον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι:

Ὁ συγκερασμός, τό συνταίριασμα, ἡ σύνθεσις, ἡ συνένωσις τῶν δύο κόσμων, εἰς ἓνα νέον κόσμον, τόν Ἑλληνοχριστιανικό, πού τό ἰδεώδες του εἶναι σήμερα πανανθρώπινο καί ἀναλλοίωτο.

Ἐδῶ πρέπει ἀκριβῶς νά σταθοῦμε καί νά σταθμίσωμε τό κοσμογονικό ἔργο τῶν μελλομένων ποταμῶν τῆς σοφίας. Διότι εἴμεθα καί Ἕλληνες καί Χριστιανοί, κληρονόμοι δηλαδή τῶν δύο μεγάλων ρευμάτων μέ τά ὁποῖα ἀρδεύεται καί κυβερνιέται ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς. Καί δέν εἶναι τυχαῖον, ὅτι ἡ Ἑλλάς διαφυλάττει ἀμειγρή καί ὀρθόδοξον τή χριστιανική πίστιν, ὅπως ἐδιδάχθη ἀπό τά χεῖλη τοῦ θεανθρώπου. Οἱ χώρες στίς ὁποῖες διαδόθηκε πρῶτα ὁ Χριστιανισμός, ἦσαν χώρες Ἑλληνικές ἢ Ἑλληνιστικές, φωτισμένες μέ τό Πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος. Καί δέν μπορούσε, οἱ Ἕλληνες νά μήν εἶναι χριστιανοί, οὔτε οἱ χριστιανοί, νά μήν εἶναι Ἕλληνες.

Καί οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, εἶναι τέκνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς - τῆς κοιτίδας τοῦ Χριστιανισμοῦ καί πνευματικά τέκνα τῶν Ἀθηνῶν, τῆς κοιτίδας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι καί ἡ Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, «Συριάδαι Ἀθῆναι» ἐκαλοῦντο.

Εἶναι καί οἱ τρεῖς, καρποὶ Ἑλληνικῆς παιδείας καί Χριστιανικῆς ἀνατροφῆς. Ἡ πρώτη, διδάσκει τή γνώση τῆς Ἀρετῆς, ἡ δεύτερη διδάσκει τήν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς. Καί Ἀρετή εἶναι ἡ γνώση τοῦ καλοῦ καί ἡ πράξις τοῦ καλοῦ. Καί οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, ἐνσαρκώνουν αὐτό τό ἰδεώδες: τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τῆς πράξεως τοῦ καλοῦ. Καί γι' αὐτό γίνονται οἱ ἡγήτορες, τοῦ κόσμου τῆς ἐποχῆς τῶν καί οἱ ὁδηγητές τοῦ κόσμου πού θαρθεῖ κατόπιν τους.

Γιατί, αὐτός εἶναι ὁ πόθος τῆς ἀνθρωπότητος. Νά βασιλεύσῃ τό καλὸ πάνω στή γῆ. Κι' ἐκεῖνος πού ἔχει τή δύναμιν νά νοιώσῃ αὐτόν τόν πόθο καί νά τόν κἀνῃ διδάγμα καί πράξι, αὐτός εἶναι ὁ ἡγέτορας.

Ὁπλισμένοι λοιπόν, οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, μέ τήν Ἑλληνική Σοφία καί θωρακισμένοι μέ τήν Χριστιανική ἀρετή, φτιάχνουν τό πρότυπο, πού πάνω του μπορεῖ νά θεμελιωθῇ ὁ βίος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπαρνοῦνται τόν ἑαυτὸν τους, ἐνῶ μπορούσαν ν' ἀνεβοῦν στήν κορυφή τῆς καθιερωμένης τότε κοινωνικῆς πυραμίδας. Διαθέτουν τίς μεγάλες πειρυσίες πού κληρονόμησαν, σέ ἀγαθοεργούς σκοπούς ἐνῶ μπορούσαν νά ζήσουν σέ χλιδὴ καί ὄνειρον. Ρίχνουν ὅλοι τήν ἀκατα-

πόνητη δραστηριότητά τους πρὶν ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλησίου, ἐνῶ μπορούσαν νά τήν διαθέσουν γιὰ τόν ἑαυτὸν τους.

Ἀγωνίζονται γιὰ τήν ἀλήθεια, ἀδιαφορώντας γιὰ τίς θασανιστικές συνέπειες πού θάχαν ἐνῶ μπορούσαν εὐκόλα νά συμβιβασθοῦν καί νά μείνουν ἀνενόητοι.

Καταπολεμοῦν τήν ἀδικίαν, ἀπ' ὅπου κι' ἂν προέρχεται, ἐνῶ μπορούσαν νά σιωπᾶσουν, χωρὶς νά ζημιώσουν. Μάχονται ἀκόμη ὀφθαλμοί, ἐναντίον Αὐτοκρατόρων καί Βασιλισσῶν, ὅταν νομίζουν ὅτι ἡ διαγωγή τῶν δέν εἶναι σύμφωνη μέ τό ἀξίωμα τῶν καί ἀγαποῦν. Ἀγαποῦν τόν πένητα, τόν ἀσθενῆ, τόν ἀνάπηρον, τόν δυστυχῆ, τόν ἀδικημένον, ἀγαποῦν τόν πλησίον, τόν κάθε πλησίον, ἀγαποῦν τόν κόσμον ὁλόκληρον, ἀγαποῦν τό Σύμπαν. Ἀγάπην πρὸς τόν πλησίον κήρυξαν οἱ φιλόσοφοι. Ἀγάπην πρὸς τόν πλησίον ὡς ἑαυτόν καί ἀγάπην πρὸς τόν ἐχθρόν κήρυξαν ὁ Θεάνθρωπος τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἀγάπην ἀπέραντον, ἀπεριόριστον, ἀπροσμέτρητον, ἐδίδαξαν καί ἐφήρμοσαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, σάν μοναδικό κανόνα καί γνώμονα τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

Πόση δύναμιν τοῦ Νοῦ καί τῆς ψυχῆς χρειάζεται γιὰ νά μπορέσῃ ὁ ἄνθρωπος νά κατακτήσῃ τήν Ἀρετή; Καί πόσος σκληρὸς καί διαρκὴς ἀγώνας; Τά ὅπλα στόν ἀγώνα αὐτόν θά τά βροῦμε στό ὀπλοστάσιον πού μᾶς ἐκληροδότησαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες: στήν σοφίαν τῆς Ἑλλάδος καί στήν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

Τήν Ἑλληνοχριστιανική αὐτὴ σύνθεσις σφυρηλάτησαν σέ ἀπραγὴ ἐνότητα οἱ ἐορταζόμενοι Ἱεράρχες.

Καί ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, ἡ Ζωή καί τό ἔργο τῶν, ἡ διδασκαλία καί οἱ συνθήκες τῶν, ἔχουν χαρακτῆρα ὀχι μόνον Ἑλληνοχριστιανικόν, ἀλλὰ πανανθρώπινο. Γιατί ἡ ἀνθρωπότης, ὅσο κι' ἂν προσδέσῃ τεχνικά καμμιὰ ἠθικὴ πρόοδο δέν θά σημειώσῃ, ἂν δέν σκύψῃ μέ εὐλάβειαν στίς πηγὰς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ἰδεώδους καί δέν ἀντλήσῃ ἀπὸ κεῖ τά νάματα τῆς σωτηρίας τῆς.

Ἡ Ἑλλάδα, θεματοφύλακας αὐτοῦ τοῦ ἰδανικοῦ, νά σταθῇ καί πάλιν πρωτοπορεῖα τῶν ἐθνῶν.

Καί τά Ἑλληνόπουλα, φορεῖς τῆς μεγάλης αὐτῆς κληρονομίας θά εἶναι οἱ νέοι σκυταλοδρόμοι, πού θά φέρουν τήν σκυτάλη τοῦ φωτός καί τῆς ἀλήθειας σ' ὅλον τόν κόσμον.

Εἴθε ἡ χάρις τῶν τριῶν μεγίστων φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας μας, νά εἶναι ὁδηγὸς τῶν.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΤΟ ΣΟΥΗΔΙΚΟ ΒΑΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο θεσμός του βασικού σχολείου εγκαινιάστηκε τό 1962. Τό σχολείο είναι έννεατάξιο καί σ' αυτό πρέπει νά φοιτοῦν ὅλα τὰ παιδιά πού ζουν στή Σουηδία. Ἡ φοίτηση σ' αυτό ἀρχίζει κατὰ κανόνα ὅταν τό παιδί εἶναι 7 ἐτῶν καί τελειώνει ὅταν τό παιδί συμπληρώνει τὰ 16.

Τό βασικό σχολείο χωρίζεται σέ 3 στάδια. Οἱ μικροί μαθητές παρακολουθοῦν τό κατώτερο στάδιο ἐπὶ τρία χρόνια. Ἡ 4η, ἡ 5η καί ἡ 6η τάξη ὀνομάζονται μεσαῖο στάδιο καί οἱ ὑπόλοιπες τρεῖς τάξεις ἀνώτερο στάδιο. Στό κατώτερο καί στό μεσαῖο στάδιο ὅλοι οἱ μαθητές παρακολουθοῦν τὰ ἴδια μαθήματα. Ὑπάρχει γενικά ἓνας δάσκαλος, ὁ λεγόμενος δάσκαλος τῆς τάξης, πού διδάσκει ὅλα σχεδόν τὰ μαθήματα.

Στό ἀνώτερο στάδιο, τὰ περισσότερα μαθήματα εἶναι ἐπίσης τὰ ἴδια γιά ὅλους τούς μαθητές καί τοῦτο, σύμφωνα μέ τό νέο πρόγραμμα διδασκαλίας. Οἱ μαθητές ὅμως μποροῦν σέ συνεννόηση μέ τούς γονεῖς νά διαλέξουν οἱ ἴδιοι ὀρισμένα μαθήματα καί κούρ. Τώρα σέ κάθε τάξη ὑπάρχουν περισσότεροι δάσκαλοι, οἱ λεγόμενοι δάσκαλοι εἰδικότητων, πού διδάσκουν ἓνα ἢ περισσότερα μαθήματα.

Ἡ διδασκαλία στό σχολεῖο γίνεται πέντε μέρες τήν ἐβδομάδα ἀπό Δευτέρα μέχρι Παρασκευή. Τό πρῶτο ἐξάμηνο ἀρχίζει στά τέλη Αὐγούστου καί τελειώνει κανονικά γύρω στίς παραμονές τῶν Χριστουγέννων. Τό δεύτερο ἐξάμηνο ἀρχίζει τόν Ἰανουάριο καί τελειώνει στά μέσα Ἰουνίου.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τάξη	ῶρες
Ἀνώτερο 9η: 29 ῶρες (3 Ἀγγλ.) 4 μάθ. προτίμησης, 2 ἐλεύθ. ἐκλογῆς.	
στάδιο 8η: 30 ῶρες (3 Ἀγγλ.) 3 μάθ. προτίμησης, 2 ἐλεύθ. ἐκλογῆς.	
7η: 29 ῶρες (3 Ἀγγλ.) 4 μάθ. προτίμησης, 2 ἐλεύθ. ἐκλογῆς.	
Μεσαῖο 6η: 35 ῶρες (4 Ἀγγλ.)	
στάδιο 5η: 35 ῶρες (4 Ἀγγλ.)	
4η: 34 ῶρες (2 Ἀγγλ.)	
Κατώτε- 3η: 30 ῶρες (2 Ἀγγλ.)	
ρο στάδ. 2α: 24 ῶρες	
1η: 20 ῶρες	

Ἀπό τήν 3η τάξη κι ὅλας ἀρχίζει ἡ διδασκαλία τῆς ἀγγλικῆς καί ἡ γλώσσα αὐτή θά εἶναι ὑποχρεωτικό μάθημα γιά ὅλες τίς ὑπόλοιπες τάξεις τοῦ βασικοῦ σχολείου.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ

1. Οἰκονομία. Στό μάθημα αὐτό, διδάσκεται τό πῶς μπορούμε μέ τόν καλύτερο τρόπο νά χρησιμοποιήσουμε τά εἰσοδήματά μας. Τοῦτο ἰσχύει τόσο γιά τήν οἰκονομία τῆς κοινωνίας ὅσο καί τῆς οἰκογενείας.

2. Τέχνη. Σ' αὐτό τό μάθημα δίνεται ἡ δυνατότητα στόν μαθητή νά δουλεύει μέ διάφορους τρόπους ἐκφρασης. Ἀνάλογα μέ τά ἐνδιαφέροντά του μπορεῖ κανένας ν' ἀσχοληθῇ π.χ. μέ τή δραματική τέχνη, τή μουσική, τό σχέδιο, τή φωτογραφία, τόν κινηματογράφο.

3. Τεχνική. Σ' αὐτό τό μάθημα ἀσχολεῖται κανένας στό νά προσπαθεῖ νά καταλαβαίνει ὅλα τά τεχνικά μέσα πού ὑπάρχουν. Μετά τίς θεωρητικές σπουδές ὁ μαθητής κάνει πρακτική ἐξάσκηση στό συνεργεῖο τοῦ σχολείου.

4. Γενικό καί εἰδικό κούρ. Εἰδικό (δυσκολότερο) κούρ στά ἀγγλικά καθώς καί εἰδικό κούρ στά μαθηματικά εἶναι προϋπόθεση γιά ὀρισμένες κατευθύνσεις γυμνασιακῶν σπουδῶν. Γενικά (εὐκολότερο) καί εἰδικό κούρ σπουδῶν ὑπάρχουν στά ἀγγλικά, στή δεύτερη ξένη γλώσσα καί στά μαθηματικά.

5. Χειροτεχνία. Τόσο τά ἀγόρια ὅσο καί τά κορίτσια μπορούν νά διαλέγουν κάθε χρόνο μάθημα χειροτεχνίας ξύλου, μετάλλου, ἢ ὑφαντουργικῆς.

Ἀπασχόληση ἐλεύθερης ἐκλογῆς. Οἱ μαθητές μπορούν νά συμμετέχουν καί νά ἀποφασίζουν γιά ἀπασχόληση ἐλεύθερης ἐκλογῆς 2 ὥρῶν τήν ἐβδομάδα.

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

Τό λεγόμενο ἀναλογικό σύστημα βαθμολογίας πού χρησιμοποιεῖται στά σχολεῖα τῆς Σουηδίας, δημιουργοῦσε πολλά ἐρωτηματικά καί παρεξηγήσεις. Μέ τό σύστημα αὐτό φαίνεται τό επίπεδο τοῦ μαθητῆ σέ σύγκριση μέ τό επίπεδο τῶν μαθητῶν τῆς ἴδιας τάξης σέ ὅλη τή χώρα. Ὁ ἀνώτατος βαθμός εἶναι τό 5 καί ὁ κατώτατος τό 1. Ὁ βαθμός ἐνός κανονικοῦ μαθητῆ εἶναι 3.

Ἐνδεικτικά. Βαθμοί δίνονται στούς μαθητές τῆς 3ης, τῆς 6ης καί τῆς 7ης τάξης μόνο στό δεύτερο ἐξάμηνο. Οἱ μαθητές τῆς 8ης καί τῆς 9ης βαθμολογοῦνται τόσο στό πρῶτο ὅσο καί στό δεύτερο ἐξάμηνο. Στήν 1η, 2η καί 5η τάξη δέν δίνονται καθόλου βαθμοί.

Σκοπός αὐτοῦ τοῦ συστήματος εἶναι οἱ διάφορων μορφῶν προσωπι-

κές έπαφές μεταξύ τών δασκάλων καί τών γονέων τών μαθητών νά αντικαταστήσουν ή νά συμπληρώσουν τή βαθμολογία. Στίς έπαφές αυτές θά γίνεται κατατόπιση τών γονέων μεταξύ άλλων γιά τίς γνώσεις του μαθητή, τόν τρόπο εργασίας του, τίς κοινωνικές του σχέσεις καί τά ειδικά του προσόντα.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Όλοι οί μαθητές του άνώτερου στάδιου του βασικού σχολείου συμμετέχουν στό μάθημα του πρακτικού -επαγγελματικού προσανατολισμού. Τό μάθημα αυτό στήν 8η τάξη είναι τρεις έπισκέψεις σέ διάφορους τύπους εργασίας. Στήν 9η τάξη καί μέσα στό πρώτο εξάμηνο οί μαθητές πιάνουν κάπου δουλειά επί δύο εβδομάδες καί μέ μισθό. Οί μαθητές διαλέγουν μόνοι τους σέ συνεννόηση μέ τούς γονείς τους τόν τόπο πού θά κάνουν αυτήν τήν πρακτική εξάσκηση. Μέ τό μάθημα αυτό, τό σχολείο θέλει νά πάρουν οί μαθητές:

α) Μιά ιδέα του τόπου καί του είδους εργασίας στό επάγγελμα ή τόν κλάδο πού εξασκούνται.

β) Νά δοκιμάσουν άν κάνουν γιά τό επάγγελμα μέ τίς διάφορες απαιτήσεις του καί νά μάθουν πώς γίνεται ή εκπαίδευση σ' αυτό.

γ) Νά μάθουν αρκετά γιά τό πώς προφυλάγεται κανείς στή δουλειά.

δ) Νά μάθουν πώς λειτουργούν οί συνδικαλιστικές οργανώσεις στον τόπο εργασίας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η εκπαίδευση είναι δωρεάν στό βασικό σχολείο. Παίρνουν δωρεάν τά διδακτικά βιβλία καί τήν γραφική ύλη. Επίσης, παρέχεται δωρεάν κυσσίτιο.

Γιά παιδιά κάτω τών 16 ετών οί γονείς εισπράττουν παιδικό επίδομα. Η πληρωμή γίνεται 4 φορές τό χρόνο καί τά χρήματα στέλνονται κατά κανόνα στή μητέρα.

Εκτός αυτού, άν ή απόσταση από τό σπίτι του μαθητή ως τό σχολείο υπερβαίνει τά 6 χιλόμετρα, πληρώνεται επίδομα ναύλων.

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Στό πρώτο εξάμηνο τά παιδιά είναι ελεύθερα τήν γιορτή άγίων Πάντων πού έδω στή Σουηδία γιορτάζεται τέλη Όκτωβρίου ή άρχές Νοεμβρίου. Οί παύσεις τών Χριστουγέννων διαρκούν τρεις εβδομάδες. Μέσα στό δεύτερο εξάμηνο τά σχολεία έχουν δύο μεγάλες διακοπές. Μία εβδομάδα τό Φεβρουάριο ή τό Μάρτιο καί μία εβδομάδα τό Πάσχα.

ΑΘΑΝ. ΗΛΙΑΔΗΣ, Διδάσκαλος Παιονίας

Άποσπασμένος στό Έλλ. Δημ. Σχ.

Helsinki Σουηδίας

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Αφιερώνουμε τη στήλη αυτή στους συναδέλφους - λογοτέχνες που επιθυμούν να παρουσιάσουν τό λογοτεχνικό καί φιλολογικό τους ταλέντο. Γνωρίζουμε πολύ καλά, πώς μέσα στο κλάδο μας υπάρχουν πάρα πολλοί συνάδελφοι, που έχουν παρουσιάσει αξιόλογα λογοτεχνικά έργα. Τό Ε.Β. θά είναι οτή διάθεσή τους!

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Σάν τόν Φειδία δάσκαλε παίρνεις μιά άμορφη μάζα
καί μέ τήν σμύλη τοῦ μυαλιοῦ τῆς δίνεις σύ μορφή
στό πνεῦμα, στή συνείδηση, στό κάθε τι πού πρέπει
κι ὅμως δέν σ' ἔστησαν ποτέ ἐκεῖνοι πού μπορούσαν
στό βάθος τ' ἀψηλότερο ποιός εἶσαι νά φανῇ.

Στίς δυσκολίες πάντοτε καί στίς μεγάλες μπόρες
νά φτιάξης τό κρυφό σχολειό ν' ἀναπτερώση τό ἠθικό
τότε θέ νά σέ θυμηθοῦν γιατί τά δίνεις ὅλα σου
στίς δύσκολες τίς ὥρες.

Στό πιό ἀπόμερο χωριό φτιάχνεις "Ἕλληνες κι ἀνθρώπους
ἀπλοϊκός μ' ἀπλοϊκούς μέ τούς ἀγρότες τούς ἀπλοῦς
κύρης καί μάννα στά παιδιά, ἀκούραστος στή
κούραση δέ λογαριάζεις κόπους

Σύ φτιάχνεις τ' ἀτσάλινα θεμέλια τῆς πατρίδας
Σύ 'σαι πού δείχνεις στά παιδιά τόν φωτεινό τό δρόμο
ποτέ σου δέν θαρυγκομας μέ τόν σταυρό στόν ὄμο
γιά τήν πατρίδα ἀστείρευτη πηγή κάθε ἐλπίδας.

Σύ τούς μαθαίνεις γράμματα τόν κόσμο νά γνωρίσουν
Σύ τούς μαθαίνεις τήν ζωή νά δίνουν στήν πατρίδα
Σύ τούς μαθαίνεις τόν Θεό μέ πίστη νά ὑμνήσουν
Σύ τούς μαθαίνεις τούς γονιούς κι' ἀνθρώπους ν' ἀγαπήσουν.

Σέ σένα ὁ πρῶτος δάσκαλος ἔδωσε τ' ὄνομά του
γιαυτό καί στέκεσαι ψηλά καί μέσ τήν ἀγκαλιά σου
σάν μάννα πανανθρώπινη περίσσια τ' ἀγαπᾷς
λές κι εἶναι ὅλα παιδιά σου.

Αὐτός εἶναι ὁ δάσκαλος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Βαχός - Βιάννου

Ἡράκλειον Κρήτης

ΟΜΟΝΟΗΣΕΤΕ, ΠΑΙΔΙΑ!

Ζωγραφάκη - Πολίτου 'Ιωάννα
Διδ(λ)ισσα θου Δημ. Σχ. Καλύμνου

Στήν Κύπρο, τ' όμορφο νησί,
φρίκη, πένθος, προσφυγιά έπικρατεί
δάκρυα, πόνοι, βόγγοι, στεναγμοί,
νιόσκαφοι τάφοι γέμισαν τή γή,
ποδοπατείται ή ήθική.

Τής Κύπρου μας ό σπαραγμός,
ή σφαγή κι' ό άγριος κατατρεγμός,
είναι ή σάλπιγγα, πού μās καλεί
καί μονιασμένους πρέπει νά μās βρῇ,
είναι υπέρτατη όφειλή.

'Ομονοήσετε, παιδιά!
Είστε "Ελληνες από τρανή Γενιά"
ίδιο αίμα κι' ίδια Παναγιά,
διώχτε τά μίση, τά κομματικά,
κάντε τά χέρια αγκαλιά.

'Αδελφωμένοι, δυνατοί,
έμπρός! στή μαχη, την ιερή κι ιστορική:
'Η αδελφή μας ή μαρτυρική
ή Κύπρος μας, νά μείνη έλληνική,
έμπρός! παιδιά, με μιά ψυχή.

ΣΥΣΤΕ ΣΤΕ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ Α, Β & Γ τάξεων ΤΟ ΝΕΟ

ΑΡΙΘΜΗΤΗΡΙΟ ΓΕΡΟΥ

ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΑΣ ΠΟΛΥ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟ

αίσθητοποιεί άκεραίους, δεκαδικούς και κλασματικούς,
όλες τίς αριθμ. πράξεις, λύνει προβλήματα. Δρ. 95.

ΞΕΧΑΣΤΕ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΥΣ

Λύστε όποιοδήποτε πρόβλημα αριθμητικής Δ, Ε, ΣΤ τά-
ξεων με τή βοήθεια του όρθογωνίου σχήματος. Δρ.50

Στέλνονται και ταχυδρομικώς με άντικαταβολή

Γ. Γέρου, Βαλτινών 24, 'Αθήνα, τηλ. 6466201

'Απόδ. 195

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ

Χριστούγεννα οι καμπάνες χαρμόσυνα σημαίνουν,
στην εκκλησιά δλόχαροι οι χριστιανοί πηγαίνουν.
Λαμπροφώρα ημέρα και άγια ξημερώματα,
δλων τών ανθρώπων τόν λυτρωμό φανερώνει.

Έκει στό δρόμο περιμένει σέ μιά γωνιά,
παιδί φτωχό κι όρφανό νά τρέμη άπ' τή παγωνιά.
Αυτό τό θράδυ ό Χριστός γεννιέται,
καί τ' όρφανό παιδάκι σ' αυτόν προσευχίεται.

Τ' αδύνατα χέρια στόν ούρανό ύψώνει,
τ' άθώα του μάτια τό δάκρυ τά θολώνει.
Τρέμουν τά χείλη του, χλωμιάζει ή μορφή του,
μόλις άκούεται ή παιδική φωνή του.

Λίγο ψωμί, λίγη στοργή δώστε στ' όρφανό,
είμαι παιδάκι έρημο στόν κόσμο μοναχό.
Τή φτώχια έχω συντροφιά, τόν πόνο νύχτα-μέρα,
καί τήν όρφάνια σπιτικό, τόν ούρανό πατέρα.

Έσύ Χριστέ μου πού γεννιέσαι άπόψε,
έλα καί τή θλίψη άπ' τή ψυχή μου διώξε.
Φέρνε τή μαννούλα μου συχνά στά δνειρά μου,
Έσύ όδήγει στή ζωή πάντα τά θήματά μου.

Άγαπη καί Ειρήνη στόν κόσμο νά χαρίζεις
καλωσύνη στίς καρδιές τών ανθρώπων νά δωρίζεις.
Τό δέντρο τής κακίας νά μαράνεις,
κι όλον τόν κόσμο καλόν νά κάνεις.

Στά λόγια τοῦ παιδιοῦ δακρύζουν οι περαστικοί,
καί δίνουν όλοι κάτι, μά καί οι θιαστικοί.
Μά τό παιδί προσεύχεται, δίχως νά σταματά,
σάν άγγελος επί τής γῆς ψάλλει τό όσαννά.

Γεωργία Άρθανίτη
Διδ)σσα

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΙΝ ΤΗΝ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΝ

Δημήτριος Γ. Ἀναγνωστόπουλος
Πτυχιούχος Παιδ. Ἀκαδημίας - ΠΑΣΠΕ
Τμήμ/τος Δημοσίας Διοικήσεως ΠΑΣΠΕ
Τμημ./ρχης Κ.Υ. Ὑπ. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

Ποινικὴ - Πειθαρχικὴ Ἑξουσία

Πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τῶν εἰς τὸν χώρον τοῦ πειθαρχικοῦ δικαίου διαλαμβανομένων θα ἐπιχειρήσωμεν μίαν συνοπτικὴν διὰκρισιν τῆς Ποινικῆς ἐκ τῆς Πειθαρχικῆς ἑξουσίας.

Ὡς γνωστὸν αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ παράβασις τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπισφύρει τὴν ποινικὴν ἢ ἀστικὴν τοῦτου εὐθύνην εἶναι ἐξαιρετικά. Αἱ πλεῖσται τῶν παραβάσεων οὔτε τὰ στοιχεῖα ποινικοῦ τινος ἀδικήματος περιέχουν, οὔτε συνεπάγονται ἄμεσον ζημίαν τοῦ δημοσίου, δυναμένην νὰ ἀποτιμηθῇ εἰς χρήμα.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις ἀστικῆς ἢ ποινικῆς διώξεως πάλιν τὸ, δι' αὐτῶν ἐπιτυγχανόμενον, ἀποτέλεσμα δέν προστατεύει πάντοτε ἐπαρκῶς τὰ ὑπηρεσιακὰ συμφέροντα τῆς Διοικήσεως. Διότι καὶ ἡ ποινικὴ καὶ ἡ ἀστικὴ δικαιοσύνη τὴν κρίσιν τῆς στηρίζει ἐπὶ τῶν πραγματικῶν συνεπειῶν τῆς πράξεως καὶ τοῦ ἐν δεδομένη στιγμῇ πτασματος τοῦ ὑπαιτέρου. Ἡ Διοίκησις, ὅμως, τὴν ἐν γένει εὐθύνην τῶν ὀργάνων αὐτῆς στηρίζει εἰς τὴν ὅλην αὐτῶν διαγωγὴν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ ποινικῆς ἢ ἀστικῆς ἀπόψεως παραβάσεις τῶν ὑπαλληλικῶν καθηκόντων, συνδιαζόμεναι πρὸς τὸν ὑπηρεσιακὸν καὶ ἰδιωτικὸν βίον τοῦ ἐνεχομένου ὑπαλλήλου, δυνατόν νὰ προσλάβουν τοιαύτην σπουδαιότητα, ὥστε νὰ δικαιολογήσουν καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ σὺνηθες ἔρα καὶ κύριον μέσον, δι' οὗ τὸ κράτος ἐξασφαλίζει τὴν τήρησιν εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας τῆς ἀπαιτουμένης τάξεως καὶ εὐκοσμίας κεῖται ἐκτὸς τοῦ χώρου τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης καὶ ἐντοπίζεται εἰς τὸν χώρον τοῦ πειθαρχικοῦ δικαίου.

Μεταξὺ Ποινικῆς καὶ Πειθαρχικῆς ἑξουσίας ὑπάρχει διαφορὰ κατὰ τὴν πρῶτην πηγὴν, τὴν ἔκτασιν, τὰ μέσα καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Διέπονται δὲ ὑπὸ διαφόρων, ἑκατέρω, ἀξιωματικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰς ἀκυροῖς κατηγορηματικῶς τὸ ἡμέτερον θετικὸν δίκαιον. Αὗται συνοφείζονται ὡς ἀκολουθῶς:

1) Μόνη πηγή του ποινικού δικαίου είναι ο Νόμος, ενώ του Πειθ. δικαίου δυνατόν να είναι και το Διάταγμα.

2) Ἡ Ποινική ἐξουσία τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας εἶναι ἀπόλυτος ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς μόνον ἐπικρατείας, ἐνῶ ἡ πειθαρχικὴ τοιαύτη ἀσκεῖται κατὰ παντός, ἀνεξαιρέτως, δημοσίου ὑπαλλήλου, όπουδῆποτε καὶ ἂν διεκράχθη τὸ πειθαρχικὸν ἄδίκημα καὶ οἰονόηποτε ἂν ἦτο τὸ εἶδος ἢ τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

3) Τὸ ποινικὸν δίκαιον δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ὀλικὴν ἀπλῶς ζημίαν τοῦ πταίσματος, ἀλλὰ προβάλλει καὶ περαιτέρω εἰς τὴν προσωρινὴν ἢ διαρκὴ στέρησιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ πταίσαντος ἀτόμου, ἢ καὶ ἀκόμη εἰς τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἐνῶ εἰς τὸ πειθαρχικὸν δίκαιον ἡ βαρυτέρα ποινὴ εἶναι ἡ τῆς ὀριστικῆς καθσεως.

4) Ἡ ποινικὴ δίκωξις ἐπιβάλλεται ὡς ὑποχρέωσις εἰς τὴν ἀρμοδίον Ἀρχὴν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, καθ' ἣν βεβαιούται ἡ τέλεσις ἀξιολογίου τινὸς πράξεως. Τοῦναντίον ἡ πειθαρχικὴ δίκωξις ἀπόκειται εἰς τὴν διακριτικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρμοδίου ὀργάνου.

5) Σκοπὸς τοῦ μὲν Ποινικοῦ δικαίου εἶναι ἡ ἐξασφάλις τῆς ἐννόμου τάξεως, τοῦ δὲ πειθαρχικοῦ δικαίου ὁ ἐξαναγκασμὸς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ἐπαγγελματικῶν, πρὸς τὸ Κράτος, ὑποχρεώσεων αὐτοῦ.

6) Οὐδὲν ποινικὸν ἄδίκημα ὑφίσταται ἄνευ Νόμου καθορίζοντος ἐπακριβῶς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐνδέχεται ὁ δημόσιος ὑπάλληλος νὰ προσβάλῃ τὴν ὑπηρεσιακὴν τάξιν, δὲν εἶναι δυνατόν, ὡς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐννόμου τῶν πειθαρχικῶν παραβάσεων, νὰ προσδιορισθοῦν καὶ ἀπαριθμηθοῦν ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἐκ τῶν προτέρων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαριθμηθοῦν καὶ τὰ πειθαρχικά παραπτώματα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εἰς τινες Νόμους ἐπιχειρηθεῖσα ἀπαρίθμησις τῶν πειθαρχικῶν παραβάσεων ἔχει ἀπλῶς ἐνδεικτικὴν σημασίαν.

7) Οὐδεὶς καταδίδωκεται διὰ πράξεις τελεσθεῖσας πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν ποινὴν Νόμου, ἐνῶ ἀντιθέτως αἱ ὑπαλληλικαὶ παραβάσεις τιμωροῦνται πειθαρχικῶς καὶ ἂν ἐτιδιεκράχθησαν πρὶν ρυθμισθοῦν τὰ τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας.

8) Τέλος ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία τοῦ Κράτους συγγεννᾶται καὶ συνεκλείπει μετὰ τῆς δημοσιοϋπαλληλικῆς σχέσεως ἐνῶ ἡ Ποινικὴ δίκωξις κατὰ ὑπαλλήλου ὀδύναται νὰ κινήθῃ ἔστω καὶ ἂν οὗτος ἀποβάλῃ τὴν δημοσιοϋπαλληλικὴν ἰδιότητα, ἢ ἂν οὗτος ἐξέλθῃ τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας.

Πειθαρχικὰ ἄδίκηματα

Ἐννοία Πειθαρχικοῦ ἁδικήματος - ὁκαιτιότης

Πειθαρχικὸν ἄδίκημα, κατὰ τὸν ὑπαλληλικὸν Κώδικα καὶ τὰ μεταγενέστερα διατάγματα περὶ πειθαρχικοῦ δικαίου τῶν δημοσίων διοικη-

τικῶν ὑπαλλήλων, εἶναι "πᾶσα δι' ὑπαιτίου πράξεως ἢ παραλείψεως παρά-
βασις ὑπαλληλικοῦ καθήκοντος, δυναμένη νὰ καταλογισθῇ". Ἐπειδὴ βά-
σις τοῦ ὁρισμοῦ τοῦτου εἶναι τὸ ὑπαλληλικὸν καθήκον, ὁ Νόμος δίδει
ἐν συνεχείᾳ καὶ τὸν ὁρισμὸν αὐτοῦ: "Τὸ ὑπαλληλικὸν καθήκον προσδιο-
ρίζεται ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν πειμμένων διατάξεων, διαταγῶν καὶ ὁδηγιῶν ἐπι-
βαλλομένων τῷ ὑπαλλήλῳ ὑποχρεώσεων, καθὼς καὶ ἐκ τῆς καθόλου ἐντός
καὶ ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας τηρητέας διαγωγῆς.

Ἀπαράτητα, οὕτω, στοιχεῖα διὰ τὴν στοιχειοθέτησιν τοῦ πει-
θαρχικοῦ ἀδικήματος εἶναι: ἡ ὑπαλληλικὴ ἰδιότης, ἡ ὑπαιτιότης καὶ
τὸ καταλογιστόν. Κατ' ἀκολουθίαν, ὡς ἔχει δεχθῇ καὶ τὸ Σ.τ.Ε. (Τμ. Α
ἀποφ. 121/1972) ἵνα πᾶσις τις ἢ παραλείψῃς τοῦ ὑπαλλήλου ἥτις χαρα-
κτηρίζεται ὡς παράβασις τοῦ ὑπαλληλικοῦ καθήκοντος, καταλογισθῇ,
δεῖον τὸ μὲν αὕτη νὰ ἐμφανίζεται, θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς, ἐξηρητημένη ἐκ
τῆς βουλήσεως, τὸ δὲ νὰ ὀφίσταται κατ' αὐτῇ ψυχικῇ κατάστασις ἐπιτοέ-
κουσα τὸν καταλογισμὸν.

Ἡ Πειθαρχικὴ, οὕτω, εὐθὺνὴ συγγεννᾶται καὶ συνεκλείπει μετὰ τῆς
δημοσίας ὑπαλληλικῆς ἰδιότητος. Ὁ Νόμος 1811/51 εἰσήγαγε τρεῖς
ἐξαιρέσεις τοῦ προορηθέντος κανόνος, αἵτινες διετηρήθησαν καὶ μετ-
έπειτα (Ν.Δ. 750/70, Ν.Δ. 1112/72 καὶ Β.Δ. 285/72).

1) Εὐθύνεται ὁ ὑπάλληλος διὰ πράξεις τελεσθεύσας, καθ' ὅν χρό-
νον διετέλει ὑπάλληλος εἰς ἄλλην θέσιν τοῦ Κράτους ἢ ὀργανισμοῦ
τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ Ν.Π.Α.Δ. ὑπὸ τὰς ἐξῆς προϋποθέσεις: α) νὰ
πρόκειται περὶ ἀδικήματος, δυνάμενον νὰ ἐπισύρῃ τὴν ποινὴν τῆς ὀρι-
στικῆς καύσεως καὶ β) νὰ μὴν ἔχῃ παρέλθῃ ἡ πενταετία, ἥτις ἔπιτετε-
ται διὰ τὴν παραγραφὴν του.

2) Εὐθύνεται ὁ ὑπάλληλος διὰ τὴν χρῆσιν βίας ἢ ὀδλου ἢ ὀωροδο-
κίας, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὀρισμοῦ του. Διὰ τὸ πειθαρχικὸν τοῦτο ἀδί-
κημα ὀδνεται νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ἡ ποινὴ τῆς ὀριστικῆς καύσεως. Βεβαίως
καὶ εἰς τὴν περικτῶσιν ταύτην ἰσχύει ἡ πενταετὴς παραγραφὴ. Διὰ τὸ
εἰρημένον ἀδίκημα ὀδνεται νὰ ἀνακληθῇ ὁ ὀρισμὸς, ἀνευ χρονικοῦ
περιορισμοῦ. Ἐὰν ὀμως λάβῃ χώραν ἀνάκλησις τοῦ ὀρισμοῦ ἕνεκα τῶν
πράξεων τοῦτων, ὀέν χωρεῖ κατ' αὐτοῦ πειθαρχικὴ ὀλώξις.

3) Συνεχίζεται ἡ κατὰ τοῦ ὑπαλλήλου πειθαρχικὴ ὀλώξις καὶ μετὰ
τὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἔξοδόν του, ἐφ' ὅσον ἤρξατο αὕτη καθ' ὅν χρόνον
οὗτος ἦτο ἐν ὑπηρεσίᾳ. Ἐννοεῖται ὅτι, ἐὰν ἡ συνεχιζομένη πειθαρχικὴ
ὀίκη ἀπολήξῃ εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν, αὕτη ὀέν ἐκτελεῖται, καθ' ὅσον
ὁ καταδικασθεὶς ὀένφέρει τὴν δημοσιοὀπαλληλικὴν ἰδιότητα.
Πᾶσα συνέχισις πειθαρχικῆς ὀίκης ἀποκλείεται, ἐὰν ἡ ὀπαλληλικὴ σχέ-
σις λυθῇ διὰ θανάτου.

Ἡ κατὰ νόμον ἀσκησις προσφυγῆς οὐσίας ἐνώπιον τοῦ Σ.τ.Ε. κατὰ τῶν
ἀποφάσεων τῶν πειθαρχικῶν ὀργάνων ἀποτελεῖ τὸν τελευταῖον βαθμὸν τῆς
πειθαρχικῆς διαδικασίας καὶ συνεπῶς, ἀσκηθείσης τοιαύτης προσφυγῆς

ή διαρκούσης της προς άσκησιν τοιαύτης προθεσμίας, αί ύποκειμενάς εἰς προσφυγήν ένώπιον τοῦ Σ.τ.Ε. άποφάσεις τῶν πειθαρχικῶν ὀργάνων δέν εἶναι έκτελεστά (Σ.τ.Ε. 2212/1963 Τμημ. Α). Οὕτω ή παρά χείρας τοῦ ὑπαλλήλου δήλωσις περί συνεχίσεως τῆς δέκνης ένώπιον τοῦ Σ.τ.Ε. εἶναι άπορριπτέα, διότι ἐξέλιπεν τό ὑποκειμενον τῆς δέκνης, ήτις εἶναι ἐνεκα τοῦτου καταργητέα.

Ἀπαρτίσεις τῶν πειθαρχικῶν ἀδικημάτων

Ἐκ τῶν μεγαλυτέρων προβλημάτων τοῦ πειθαρχικοῦ δικαίου εἶναι ὁ καθορισμός τῶν πειθαρχικῶν ἀδικημάτων. Ἐνεκα τοῦτου ή ὑπό τοῦ Νόμου 1811/51 καί τῶν μετέπειτα Διαταγμάτων άπαρτίσεις τῶν πειθαρχικῶν ἀδικημάτων θεωρεῖται, ὡς καί άνωτέρω ἐλέχθη, ένδεικτική. Παρέχεται, οὕτω, εὐχερεία εἰς τόν πειθαρχικόν δικαστήν, νά χαρακτηρίσῃ ὡς πειθαρχικά ἀδικήματα καί ἑτέρας πράξεις ή παραλείψεις, μή μνημονευόμενας εἰδικῶς ἐν τῷ Νόμῳ. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ άρθρου 132 τοῦ Ν. 1811/51, άρθρ. 1 τοῦ Ν.δ. 750/70 καί Β.δ. 285/72, ἐνθα γίνεται μέν άπαρτίσεις τριάκοντα ἐν βλψ πειθαρχικῶν ἀδικημάτων, πλην ρητῶς, ἐν ἀρχῇ, ἀναγράφεται ὅτι "...μεταξύ τῶν πειθαρχικῶν ἀδικημάτων καταλέγονται ἰδίως...." Ἐκ τῆς διατυπώσεως ταύτης σαφῶς προκύπτει ὅτι ὑπάρχουν καί ἄλλα, μή μνημονευόμενα.

Κατά τήν Νομολογίαν τοῦ Σ.τ.Ε. καί τοῦ Ε.Σ.Δ.Υ. πειθαρχικά ἀδικήματα εἶναι:

1) Αἱ παρά δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπικρίσεις τῶν ἐπιστημονικῶν προσόντων καί ἔργων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καί συναδέλφων του δι' ἐκφράσεων άμετροεπῶν, συνιστωσῶν συμπεριφορῶν ἀπάδουσας πρὸς τήν ἰδιότητα τοῦ δημοσίου ὀργάνου (197/1963).

2) Ἡ άσκησης δημοσίᾳ κριτικῆς τῶν πράξεων τῆς Κυβερνήσεως ή τῶν προϋποβλεπόμενων ἀρχῶν κατά τρόπον προσδίδοντα ἑλλειψιν ἀντικειμενικότητος διὰ σκοπέμου χρήσεως ἀβασίμων ἐπιχειρημάτων ή τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ δοθέντος ὅτι τό τοιοῦτον ἀπαγορεύεται (βλ. διατάξεις άρθρ. 48 παρ. I Ν. 1811/51). Ἐκ τῶν διατάξεων τούτων προκύπτει ὅτι τά ὑπό τούτων προβλεπόμενα πειθαρχικά παραπτώματα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ή τῶν ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. ἀντιστοιχοῦν εἰς παραβάσεις ὀπηρεσιακῶν ὀποχρεώσεων. Αὗται κατεκολουθοῦν τοῖς ὑπαλλήλους καί εἰς τόν τομέα τῆς συνδικαλιστικῆς τούτων ὀράσεως (Τμημ. Α' 244/1948).

3) Ἡ ἔρρησις τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου, τοῦ ὑπευθύνου διὰ τήν τήρησιν τῶν ἀτομικῶν ὀπηρεσιακῶν φακέλων τῶν ὑπαλλήλων νά χορηγήσῃ εἰς ἐνῆλοφρόμενον βεβαίωσιν ή πιστοποιητικόν περιέχον ἀναγκαῖα στοιχεῖα ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ ὑπαλληλικοῦ καθήκοντος ἰδίως ὅταν τά στοιχεῖα ταῦτα πρόκειται νά χρησιμοποιοῦν ἐκ δικαστηρίων ἐκ τῷ

τέλει της ανακαλύψεως της αληθείας και της εκδόσεως όρθης δικαστικής αποφάσεως. Βεβαίως έχει υποχρέωσιν να τηρήσῃ ἐχεμύθειαν καὶ νὰ ἀρνηθῇ νὰ χορηγήσῃ τὰ αἰτούμενα στοιχεῖα, όταν ταῦτα φέρουν χαρακτήρα ἀπορρήτων. Ὡς ἀπορρήτον χαρακτηρίζεται εἴτε ἐκ τοῦ Νόμου, ἀρθρ. 248-252 Ποιν.Κώδικος ἀρθρ. 19 Α.Ν. 1839/1951, ἀρθρ. 46 παρ. 2 τοῦ Ν. 1811/51 εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, τοῦ νόμου ἐπιρρίπτοντος τὴν εὐθύνην εἰς τὸν ἀρμόδιον ὑπάλληλον νὰ κρίνῃ ἐάν ἕνα θέμα εἶναι ἢ οὐ ἀπορρήτον (Σ.τ.Ε. 473/66, Τόμος Β' Ἠλ. Κυριακόπουλου Δίκαιον τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων 1854 σελ. 118 Κ'τ).

4) Ἡ παράλειψις τῆς ἐγκαίρου πρὸς τὸ Σ.τ.Ε. ἀποστολῆς ὑπὸ τῆς Διοικήσεως αἰτηθέντων ὑπ' αὐτοῦ στοιχείων καὶ πληροφοριῶν, ὡς καὶ τῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τῶν πραγματικῶν καὶ Νομικῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ δικογράφου, συνιστᾷ ἴδιον πειθαρχικὸν ἄδίκημα τῶν ἀρμόδιων ὑπαλλήλων. Τὴν ἄσκησιν τῆς πειθαρχικῆς διώξεως δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Σ.τ.Ε. δι' ἐγγράφου τοῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν ἢ τὴν Διοίκησιν. Εἰς τὴν περικτῶσιν ταύτην καθίσταται ὑποχρεωτική ἡ ἄσκησις τῆς διώξεως. Ἡ πειθαρχικὴ ἀπόφασις ἐκδίδεται τὸ βραδύτερον ἐντός ὀcho μηνῶν ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ ἐγγράφου πρὸς ἄσκησιν τῆς πειθαρχικῆς διώξεως. Ἡ ἐκδιδόμενη ἀπόφασις κοινοποιεῖται ἀμελλητί καὶ εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκτελέσεως (Ν.Δ. 170/73).

5) Ἡ ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν χρησιμοποιοῦσι κατὰ τὴν διατάξιν ἀρτίφων των πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἐκδίδειν τῶν κατὰ τὴν γνώμην των προσφῶρων λύσεων, ἡτις καὶ εἶναι ἐπιτρεπτή, ἀνεπιτρέπτων χαρακτηρισμῶν καὶ ἐκφράσεων, ἀπεδουσῶν εἰς τὴν ἰδιότητα των ὡς δημοσίων ὁργάνων καὶ συνιστώσων τὸ ἄδίκημα τῆς μὴ προσηκούσης συμπεριφορᾶς (ἀποφ. 2069/1972 τοῦ Σ.τ.Ε.).

6) Ἡ διὰ λόγους ὕψους ἀδικαιολόγητος ἀποχή τοῦ ὑπαλλήλου δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀρχὴν πειθαρχικῆς διώξεως ἐφ' ὅσον αἱ ἀρμόδιαι ὑγειονομικαὶ ἐπιτροκαὶ γινώσκουσιν τελεσιδικῶς ὅτι οὗτος δὲν δικαιούται ἀναρρωτικῆς ἀδείας (Σ.τ.Ε. 294/1973). Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ διοίκησις κινεῖ τὴν πειθαρχικὴν διαδικασίαν μόνον μετὰ τὴν ἀντικειμενικὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν.

7) Ἡ ἀνάμιξις ὑπαλλήλου εἰς πολιτικὴν συζήτησιν, ἔστω καὶ ἂν οὗτος παρεσθῇ εἰς τοιαύτην συνιστᾷ παράβασιν τοῦ ὑπαλλήλικου καθήκοντος ἐννι προσδοκῇ εἰς τὸ ἄδίκημα ἡ ἔννοια τοῦ πολιτικοῦ προσηλυτισμοῦ ὅσον νὰ δημιουργηθῇ περὶ τοῦτου δικανικὴ κεκοιθῆσις (ΑΣΔΥ 1004/65)

8) Ἡ προσέλευσις καὶ μόνον ὑπαλλήλου κατὰ προεκλογικὴν περίοδον εἰς συγκέντρωσιν προεκλογικῆς ὁμιλίας ὑποψηφίου βουλευτοῦ καὶ ἡ συμμετοχή εἰς συνεστίασιν δὲν στοιχειοθετεῖ διὰ τὸν ὑπάλληλον τὸ πειθαρχικὸν ἄδίκημα τῆς δημοσίας ἐκδηλώσεως πολιτικῶν φρονημάτων, ἐάν ὁ ὑπάλληλος συνδέεται μὲ τὸν ὑποψήφιον βουλευτὴν διὰ στενῆς προσωπικῆς καὶ οἰκογενειακῆς φιλίας (ἀπ. ΑΣΔΥ 34/66)

(Συνέχεια στὸ ἐπόμενο)

οι Γονείς

Μηνιαίο περιοδικό για μία σωστή ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μιά υπερπολυτελής έκδοση όχι μόνο σέ εμφάνιση αλλά και σέ περιεχόμενο. Καλύπτει όλους τούς βασικούς τομείς τής οικογενείας.

I. ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΑΝ ΓΥΝΑΙΚΑ - ΜΗΤΕΡΑ

- Ρουχισμός έγκυμοσύνης
- Προίκα τού μωρού
- Σιλουέτα - Όμορφιά
- Νοικοκυριό
- Διακόσμηση σπιτιού
- Η φιλία μέ τό παιδί

II. ΑΝΔΡΑΣ ΣΑΝ ΠΑΤΕΡΑΣ

- Οικογενειακή Πολιτική
- Φίλος μέ τό παιδί
- Οικονομικές σχέσεις μέ τήν σύζυγο και τό παιδί
- Τά προβλήματα πού μόνο ό πατέρας πρέπει νά αντιμετωπίζει

III. ΓΟΝΕΙΣ ΣΑΝ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

- Συζυγικά προβλήματα
- Η άρμονική ζεστή οικογένεια
- Τά προβλήματα τών παιδιών
- Η σεξουαλική ενημέρωση τών παιδιών
- Η διαμόρφωση τού χαρακτήρα τών νέων
- Ο επαγγελματικός Προσανατολισμός τών νέων.

IV. ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΘΑ ΕΛΘΕΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

- Έγκυμοσύνη
- Τοκετός
- Νηπιακή - Βρεφική Ήλικία
- Σχολική - Έφηβική Ήλικία

Στό τεύχος Μαρτίου ένα ένδιαφέρον άρθρο «Οί Δάσκαλοι στήν Έλλάδα», πού αναφέρεται στά καυτά προβλήματα τών διδασκάλων.

* Κάθε πρώτη βδομάδα τού μηνός στά περίπτερά σας.

* Στό σπίτι σας σ' όλη τήν Έλλάδα τό πρώτο δεκαήμερο τού μηνός άν στείλετε τό δελτίο έγγραφής πού ακολουθεί.

κ. Κων/νον Μπούκαν, Σίνα 23, 'Αθήναι (144).

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΟΥ
Έπιθυμώ νά γίνω συνδρομητής στό μηνιαίο περιοδικό «ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ», έμβόζοντας τό ποσόν τών 250 δραχ. γιά τήν συνδρομή ένός έτους.

ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ και Τ.Τ. (ή περιοχή)

..... Τηλ.

Έν Τη 197

Ο ΑΙΤΩΝ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΚΟΖΑΝΗΣ 1977

Σχ. 8ον, σελ. 130, Κοζάνη 1976

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ζ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Διδασκάλου

Έτησία λογοτεχνική, λαογραφική, ιστορική, ένημερωτική έκδοσι, πού τιμῶ τό ὄνομα τοῦ Ἑλλήνα Δασκάλου, γιατί ὁ ἰδρυτής καί διευθυντής του εἶναι δάσκαλος, πού δίνει τό παρόν σ' ὅλες τίς δραστηριότητες.

Κυκλοφορεῖ ὁ τόμος τοῦ 2ου ἔτους, πού ἀποτελεῖ μιά κυψέλη καί ἐκφράζει ἕνα ἀντιπροσωπευτικό μέρος ἀπό τήν πνευματική ζωή τοῦ Νομοῦ Κοζάνης. Σ' αὐτό διογραφοῦνται καί ἄρκετοί ἐκπαιδευτικοί καί ἀναφέρονται στοιχεῖα ἀπό τήν ἐκπαίδευση στό Νόμο. Χαιρετίζω τήν ἐκδοσι, γιατί εἶναι ἡ 5η κατά σειρά σέ βιβλία του, ἐκτός ἀπό τίς ἑκατοντάδες τῶν ἄρθρων του στόν τοπικό τύπο τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

«ΚΛΑΥΣΙΛΕΓΩΣ»

Ποιήματα Κωστή Ι. ΤΣΟΥΧΛΟΥ

Σέ καλαίσθητη ἐκδοση κυκλοφόρησε τό νέο βιβλίο τοῦ συναδέλφου λογοτέχνη Κωστή Τσοῦχλου «Κλαυσιγέλωσ». Πρόκειται γιά ποιητική συλλογή, γιά τήν ὁποία, ἀμέσως, ἡ κριτική ἐξεφράστηκε κολακευτικά. Ὁ Κωστής Τσοῦχλος δέ χρειάζεται τήν παρουσίασή μας.

Γνωστός ἀπό τά πέντε ἄλλα προηγούμενα βιβλία του καί τίς δημοσιεύσεις του σέ ἐφημερίδες καί περιοδικά, ἐπεβλήθηκε μέ τήν ἀξία του καί τόν τίμιο ἀγῶνα του στό χώρο τῆς λογοτεχνίας καί δίκαια ἀποτελεῖ μέλος τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν», τιμή καί καύχημα τοῦ κλάδου μας.

Ἡ ποίησή του κινεῖται στό χώρο τῆς φιλοσοφημένης ἀπαισιοδοξίας. Δέν εἶναι ὅμως πεισιθανάτια. Πίσω ἀπό τόν πεσιμισμό τῆς κρύβεται ἡ πίστη τοῦ συγγραφέα στίς ἀξίες καί τόν ἄνθρωπο. Ἀγωνίζεται ὁ ποιητής γιά ἕναν καλύτερο κόσμο, χωρίς βιαιότητες καί ἀδικίες.

Πασκίζει γιά τήν ἀξιοκρατία, τήν κοινωνική δικαιοσύνη, τή δημοκρατία. Ἡ τεχνოτροπία του εἶναι παραδοσιακή καί

μοντέρνα. Τό ὕφος του ἄλλοτε λυρικό, ὑπερευαίσθητο κι ἄλλοτε ἐλεγειακό, σαρκαστικό, χαίρεται κανείς τή σύλληψη, τίς ἰδέες καί τήν ἐκφραστική του εὐχέρεια. Τόν συγχαίρομε καί τοῦ εὐχόμεστε καί ἄλλες πνευματικές δημιουργίες. Ὁ διδασκαλικός κόσμος, στόν ὁποῖον ἀντανακλᾶται κάθε τιμὴ καί πνευματική καταξίωση τῶν ἐκλεκτῶν δημιουργῶν διδασκάλων, θά πρέπει νά συνδράμῃ ἠθικά καί ὕλικά τήν προσφορά τοῦ Κωστή Τσοῦχλου, ὅπως καί κάθε ἄξιου διδασκάλου γιατί ἔχει καί χρέος καί συμφέρον γενικό.

ΔΗΜ. ΑΓΓΕΛΑΚΟΣ

Δ)λος βοηθός Γ' Ἑκπ. Περ. Πειραιῶς

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

τῶν Παιδαγωγικῶν, τῶν Ἑκπαιδευτικῶν Δημοτικῆς Ἑκπαιδεύσεως καί τοῦ Μαρασλείου Διδασκαλείου Δημ. Ἑκπ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΡΦΙΑΤΗ,

Ἱπποκράτους 6

ΣΠΥΡΟΥ Π. ΖΕΡΒΟΥ

Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Βιβλιοκρισία

ΔΗΜ. ΤΖΟΥΜΑΚΑ

Ἐπιθεωρητοῦ ἐιδικότητος Μαθηματικῶν
Συνεργασίας ΚΩΝ. Δ. ΣΟΛΔΑΤΟΥ
Καθηγητοῦ Μαθηματικῶν

Τό θέμα τοῦ ποιᾶ μαθηματικά πρέπει νά διδάσκωνται στό Δημοτικό Σχολεῖο εἶναι θέμα μεγάλο καί μέ πολλές ὀψεις, πού δέν θά τό ἐξετάσουμε ἐδῶ. Βέβαιον εἶναι, ὅμως, ὅτι οἱ δάσκαλοι πού πρόκειται νά διδάξουν Μαθηματικά στό Δημοτικό, καλό εἶναι νά ἔχουν εὐρύτερους ἀπό τούς παραδοσιακοὺς μαθηματικούς ὀρίζοντες.

Αὐτό ἰσχύει, γενικώτερα, καί γιά ὁλοὺς τοὺς μορφωμένους ἄνθρώπους πού θέλουν νά ἔχουν γεύση ἀπό τήν σύγχρονη θεώρηση τῶν Μαθηματικῶν. Σ' αὐτό τόν προβληματισμό δίνει μιά ἀπάντηση μέ μεγάλη ἐμβέλεια τό βιβλίο στό ὁποῖο ἀναφερόμαστε βιβλίο ἀναμφισβήτητα πολύ χρήσιμο καί στοὺς Καθηγητὰς τῆς Μέσης Ἑκπαιδεύσεως.

Μερικά γενικά χαρακτηριστικά τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι τά ἐπόμενα: 1.

Ἀνακλᾶ παιδεῖα στό εἰσαγωγικό ἄλλὰ καί βασικά μέρη τῶν Νεωτέρων Μαθηματικῶν καί δημιουργεῖ τήν ἐντύπωση ὅτι, γενικά, οἱ συγγραφεῖς διδάσκουν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν γνώσεων. Ἡ παρουσίαση θεμάτων εἶναι, ἔτσι, οὐσιαστική, ἄρκετά ξεκούραστη καί παραστατική. Γράφουν π.χ. «Ἡ ἀπόδειξις εἶναι τό παιγνίδι, οἱ κανόνες τοῦ παιγνιδιοῦ εἶναι οἱ κανόνες τοῦ «συμπερασμοῦ». Ἡ ἐπιτυχία (νίκη, τήν ὁποῖαν προσπαθοῦμεν νά κερδίσωμεν εἶναι ἡ πρὸς ἀπόδειξιν πρόταση (συμπέρασμα)». Εἶναι φανερό πῶς ἂν ἔτσι ἦταν γραμμένα τά σχολικά βιβλία, θά ἦταν πολύ καταλληλότερα καί συναρπαστικώτερα γιά τόν μαθητή.

2. Καλύπτει εὐρύ φάσμα εἰσαγωγικῶν γνώσεων Συγχρόνων Μαθηματικῶν, μέ ἄρκετές ἐφαρμογές ὥστε αὐτές νά μή μένουν ξένα σώματα γιά τόν ἀναγνώστη. Ἀκόμα, οἱ γνώσεις αὐτές εἶναι καλοδιαλεγμένες.

Ἀπό τόν ἀπό μνήμης λογισμό ὡς τοὺς πληθαρισμούς τῶν ἀπείρων συνόλων. Καί ἐντυπωσιακό εἶναι ὅτι ὅλ' αὐτά δέν δημιουργοῦν καθόλου τήν ἐντύπωση ἐγκυκλοπαιδικῶς συρραφῆς. Δένονται ἀπό τό ζεστό ὕφος τοῦ βιβλίου.

3. Σύντομα ἱστορικά σχόλια κλπ. δίνουν ἓνα πρόσθετο θετικό χρῶμα στό βιβλίο. Συντονίζονται μέ οἰκαιοποιητικοῦ τύπου γενικώτερες εἰσαγωγικές θεωρήσεις. Ἐν γένει θετικά, θά μπορούσαν αὐτά, σέ λεπτομερειακά σημεῖα, νά βελτιωθοῦν. Ἡ δυνατότης βελτιώσεως εἶναι ἀναπόφευκτη γιά τόσο εὐρέως φάσματος διδακτικές προσπάθειες στοὺς χώρους τῆς βασικῆς παιδείας.

4. Τό βιβλίο καί ὡς πρὸς τίς ἀρχικές ὁργανωτικές εἰσηγήσεις του ἀνακλᾶ τό διδακτικό πάθος τῶν Συγγραφέων, γιατί χωρίς αὐτό τό πάθος τίποτε δέν γίνεται στήν Ἑκπαίδευση.

ΣΠΥΡΟΣ Π. ΖΕΡΒΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΣ

Ἐνα βιβλίο πολύτιμος βοηθός γιά νέους καί πεπειραμένους συναδέλφους εἶδε τῇ δημοσιότητά. Συγγραφέας του εἶναι ἡ κ. Καίτη Γεμενῆ Κορέλη, διδασκάλισσα στό θοο Σχολεῖο Βύρωνος Θ' Ἑκπ. Περιφ.. Ἐχει τίτλο «Τό βι-

βλίο τοῦ δασκάλου τῆς Β' Τάξης».

Ἡ ὁξία τῆς προσφορᾶς στό ὑπεύθυνο ἔργο τοῦ δασκάλου εἶναι τεράστια. Μέ θαυμασμό ἡρωισμό ἔφερε ἀξιεπαινα τήν ὁλοκλήρωση τῆς εργασίας. Εἶναι ἡ ἡρωίδα ἐργαζομένη γυναίκα. Διπλά φορτία, διπλά βάρη. Σχολικές ὑποχρεώσεις, οἰκογενειακές ὑποχρεώσεις. Καί ὁμως! Διέθεσε ἡ συνάδελφος καί αὐτόν τόν ἐλάχιστον χρόνον γιά τήν ἀπαραίτητη φυσιολογική ξεκούρασή της, γιά νά προσφέρῃ στοὺς φορεῖς τῆς Παιδείας τήν πολύτιμο πείρα της. Πειραματική ἐρευνητική ἐργασία στό ἐργαστήριο «περιβάλλον - Τάξη». Εἶναι καταστάλαγμα πολυχρόνου δουλειᾶς. Παρατηρήσεις, σημειώσεις, ἐπαναλήψεις γιά ἐπαλήθευση, συγκέντρωση πολυμόρφου ὕλικου ἀπὸ διάφορες πηγές γνώσεων καί ποικιλώ- νυμες(;) ἀντιεξοότητες καί ἀντιδράσεις ἄλλοτε συνειδητές καί ἄλλοτε μικρό- ψυχες. Τό ἔργο αἶσια εἶδε τήν ὁλοκλήρωσή του.

Χαρακτηριστικά τῆς ἐργασίας εἶναι ἡ ψυχολογική διόρθωση τοῦ ὕλικου. Κοθ' ὅτι ἡ ὁργανική προσφορά τῶν παρεχομένων γνώσεων εἶναι ἐξόφθαλμη. Στήν καθολική ἀντίληψη τοῦ περιβάλλοντος, ἐνυφαίνεται σ' αὐτό φυσικά καί ὁβίαστα κάθε μορφῇ γνώσης. Τό παιδί ἀντιλαμβάνεται συνολικά τό περιβάλλον του. Ὁ Dewey λέγει: Ἡ συγκεχυμένη γνώση προηγεῖται τῆς λεπτομερειακῆς τοιαύτης. Γι' αὐτό ἐπιβάλλεται ἡ συγκεντρωτική ἐνίαξη διδασκαλία στίς κατώτερες τάξεις τοῦ δημοτ. σχολείου. Εἶναι ἡ ψυχολογική ἀρχή πού πολύ ἐπιτυχημένα ὑλοποίησε ἡ συνάδελφος κ. Γεμενῆ - Κορέλη.

Μέσα στή συνολική προσφερομένη γνώση ἐφήρμοσε τά διδάγματα τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς, κάθε μαθήματος. Στήν ἀριθμητική ἀκολούθησε τήν ἐξελικτική πορεία τῆς διδακτέας ὕλης στή Β' τάξη βοηθᾷ τά παιδιά νά σκέπτονται ἐπαγωγικά καί μέ αὐτενέργεια. Μεταχειρίζεται συναισθηματικά κίνητρα γιά νά κινητοποιήσῃ τό πνευματικό κόσμο τοῦ παιδιοῦ. Χρησιμοποιεῖ τήν ἱχνογραφία, τῇ χειροτεχνία, τό μάθημα τῆς ὥδικῆς, τίς ἐξωσχολικές δραστηριότητες τοῦ παιδιοῦ, τά βιώματά του, τίς ὁμαδικές ἐπισκέψεις, τήν κοινωνικότητα τοῦ μαθητοῦ γιά νά ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπός τῆς ἐργασίας της. Μέ ποικιλόμορφες ἀσκήσεις βοηθεῖ

στην άφομοίωση της γνώσεως όπως π.χ. στο μάθημα της άναγνώσεως μεταχειρίζεται έρωτήσεις, άνώνυμες λέξεις, συμπληρώσεις ήμιτελών προτάσεων αντίθετες λέξεις, παραγωγή λέξεων για σκοπό όρθογραφικό, έφαρμογή όρθογραφικών κανόνων και γραμματικών γνώσεων.

Η προσφορά της εργασίας της κ. Συναδέλφου έχει και την πρακτική της όψη. Μεταχειρίζεται τό' άναγνωστικό βιβλίο, σάν βάση της ενιαίας συγκεντρωτικής διδασκαλίας, για να διευκολύνονται συνάδελφοι που εργάζονται σε σχολεία χωριών και αδυνατούν να έχουν πολύγραφο. Επίσης στο πραγματικό αυτό βοήθημα του δασκάλου υπάρχει πληθος συγκεντρωμένων πολυμόρφων σχολικών γνώσεων, που απαιτεί τό' έπίσημο Άναλυτικό Πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου.

ΆΕισοσημείωτη παρατήρηση είναι ή κοινωνικότητα των σχέσεων των μαθητών. Συνεργάζονται σάν τίς μέλισσες στη κυψέλη για ένα γενικό σκοπό. Πειθαρχούν χωρίς να έχη καμία θέση στην συνεργαζόμενη σχολική κοινότητα, ή τιμωρία. Συνειδητοποιούν τίς ήθικές άξίες κατά τέτοιον τρόπον ώστε να οδηγούνται σε μία ένδόμυχη παραδοχή του Νόμου.

Είθε τό παράδειγμα της έξαιρέτου δασκάλας να βρ ή μιμητές σε όλο τό δασκαλικό κόσμο.

Ίδιοκτήτρια και διευθύντρια
Ίδιωτικού Δημοτικού Σχολείου Νέας
Πεντέλης Άττικής
Δαΐταιώτου - Παναγοπούλου Καλλιόπη

Του ΣΩΤ. Α. ΦΑΣΣΑ
«Παιδαγωγικό Σταχυολόγημα»
Θεωρία και πράξη

Κάθε βιβλίο είναι και ένα σκαλοπάτι, στον πνευματικό κόσμο της έπιστήμης και της γνωσιολογίας. «Τό ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΜΑ» στην προκειμένη περίπτωση του αγαπητού μας φίλου και επιτίμου Έπιθ)τού Δ. Ε. Σωτηρίου Άθ. Φάσσα, προϊόν μακράς και επιπόνου μελέτης και έμπειρίας, γύρω από τό παιδαγωγικά θέματα, είναι ένα τέλειο και ολοκληρωμένο έπιστημονικό Παιδαγωγικό βοήθημα, για κάθε διδ)λο και λειτουργό της λαϊκής μας παιδείας. Και ακόμη περισσότερο

για κάθε πρωτόπειρο διδάσκαλο, που φυσικά έχει έφεση, να άσχοληθεί, κάπως σοβαρώτερα με την έπιστήμη της άγωγής και της μορφώσεως. Θά μπορούσαμε ακόμα αν θέλετε, να τό θεωρήσουμε και σάν παιδαγωγικό έρέθισμα για άνύψωση και παιδαγωγική κατάρτιση του διδασκάλου, και κάθε διδασκάλου, που θέλει να καταπιασθή με τό προβλήματα της Ειδικής διδακτικής και της διδασκαλίας των διαφόρων μαθημάτων στο Δημοτικό σχολείο. Τό Παιδαγωγικό Σταχυολόγημα στο ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ όπως τιτλοφορείται από τον ίδιο τό συγγραφέακ. Σωτ. Φάσσα, ρίπτει πολύ φώς στα πολλαπλά προβλήματα, που ανακύπτουν στην έσωσχολική κυρίως εργασία. Φωτίζει κάθε σκοτεινή πτυχή παιδαγωγική, ψυχολογική διδ)κή και παιδονομική και διαλύει πολλές άμφιβολίες, σε κάθε πρόβλημα προσαρμογής στις σχέσεις διδ)λου, μαθητών και γονέων, στον τομέα της συνεργασίας. Θεωρώ τον έαυτόν μου εύτυχ ή, που ό σεβαστός και πρώην Έπιθεωρητής μου, κ. Σωτήριος Άθ. Φάσσας με έκρινε κατάλληλο μεταξύ των συνεργατών του να μελετήσω τό βιβλίο του και να φέρω στη μνήμη μου, όλες εκείνες τίς φροντίδες του, για τό δάσκαλο και την άνύψωσή του και να του εκφράσω με όλη μου την καρδιά τό πλέον θερμά συγχαρητήρια και τίς είλικρινείς μου εύχαριστίες, για τό μεγάλο ένδιαφέρον του για τό δάσκαλο και την προαγωγή της Παιδαγωγικής Έπιστήμης.

Ο κ. Φάσσας, καίτοι άπόμαχος της παιδείας, έξακολουθεί να άσχολείται, με τό έπιστημονικό έργο του παιδαγωγού και του διδ)λου, πράγμα που σημαίνει ότι αγάπησε τό έργο του και την έπιστήμη του και έχει βαθειά χαρά, μέσα μεσ' την ψυχή του, την έπιστημονική παιδαγωγική σκέψη, που εύχομαι να τον συνοδεύει ως τό βαθιά γηρατεία του για τό καλό της παιδείας και της φιλότιτης μας πατρίδας. Είθε τό βιβλίο του, μαζί με όλες τίς άλλες έπιστημονικές του εργασίες, να εύρουν εύμεν ή άπήχηση μεταξύ των εκπαιδευτικών μας, για να του χάρισουν μία ήθική ίκανοποίηση. Πράγμα που νομίζω ότι είναι τό καλλίτερο «Εύχαριστώ» για τίς επί σειράν έτών προσφορές του, στο διδ)λο και την Παιδεία.

Χαράλαμπος Παρράς
Διδ)λος του Κορίνθου

Η ΡΟΥΘ ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Στό 2ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Έρυθραίας, γνώρισα τη συνάδελφο και για δυό σχολικά χρόνια Διευθύντριά μου κ. Κατίνα Τσατσαρωνάκη - Χριστοδούλου.

Ή αγάπη στο έργο, στους μαθητές της και προπαντός στους συναδέλφους της — συνεργάτες, ή απaráμιλλη εὐγένειά της, ή παιδαγωγική της κατάρτιση και ὑπηρεσιακή της εὐσυνειδησία, εἶναι λίγα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πού συνθέτουν τὴν προσωπικότητά της.

Μιά δασκάλισσα, πού τὸ ἔργο της δὲν τελείωνε μέσα στοὺς τέσσερους τοίχους τῆς αἴθουσας διδασκαλίας. Δὲν τελείωνε μὲ τίς ἀλησμόνητες ἐκεῖνες σοφές συμβουλές και ὁδηγίες πρὸς τοὺς συνεργάτες της. οὔτε μὲ τίς μεστές περιεχομένου — χωρὶς νὰ κάνη χρήση χειρογράφου — ὁμιλίες της, πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν.

Μετά τὴν αἴθουσα συνέχιζε — και θὰ συνεχίζη ὅσο θ' ἀναπνέη — τὸ πνευματικό της ἔργο, ἐκεῖ στό σπίτι της, μὲ τὴν ποίηση, μὲ τὴ ζωγραφική, μὲ τὴ μουσική.

Πλούσιος καί ὁ ποιητικός της τομέας ἔχει δημοσιεύσει πολλά ποιήματα σέ περιοδικά καί ἡμερήσιες, ἐδῶ και στό ἐξωτερικό. Ἔχει ἐκδόσει ἕξι ποιητικές συλλογές ἀπ' αὐτὲς οἱ δύο ἔχουν μεταφραστῇ στά Γαλλικά, ἀπὸ τὸν γλωσσομαθῇ — λογοτέχνη

Γιάννη Χριστοδούλου (Eloy Trounev).

Καὶ συνεχίζει τὸ πνευματικό της ἔργο, στὸν ποιητικό τομέα, μὲ τὴν παρούσα συλλογὴ ποιημάτων: «Ἡ Ρούθ στά μονοπάτια».

Διαβάζοντας τὰ ποιήματά της τοῦτα, διαπιστώνεις σπάνιο λεξιλογικό πλοῦτο, μὲ ἀνόθευτο τὸ τοπικό χρῶμα τῆς Κρητικῆς γλώσσας, πρᾶγμα πού δὲ συναντιέται σπάνια στὴν ποίηση. Δὲν ἀντιγράφει, δὲν μιμεῖται, γιὰ νὰ δείξῃ κάτι τὸ μοντέρνο, μὲ ξένους ἰδιωματισμούς.

Μακριὰ ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα της, χωρὶς τὴ στοργή τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ της, δοκίμασε δυσκολίες, μοναξιά. Καὶ τὸ αἶσθημα τῆς νοσταλγίας, πού δημιουργήθηκε ἰσχυρὸ στὴν ψυχὴ της, θρῆκε εὐχάριστη διέξοδο μὲ τὰ ποιήματά της νέας συλλογῆς της.

Μ' αὐτὰ θὰ τραγουδήσῃ τὴν ἐξοχή, τὸ ποτάμι, τὸ πέλαγο, τὸ ἐξοχικό σπίτι, τὰ δέντρα, τοὺς ἀγρούς. Καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ θὰ μιλήσῃ μ' αγάπη καὶ μὲ κείνους πού ζοῦν ἐκεῖ..., μ' αὐτοὺς πού γεννήθηκαν γιὰ ἓνα σκοπὸ: νὰ σκορπίζουν ἀπλόχερα αγάπη καὶ ζεστασιά στοὺς ἄλλους, ὅπου θρεθοῦν.

Δικαιωματικά, τὸ νέο τοῦτο βιβλίο της, θὰ πάρῃ τὴ θέση του σέ κάθε πνευματικὴ γωνιά τῆς Ἑλλάδας.

ΠΟΛΥΚ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Διδ)λος 3ου Δ. Σχ. Ν. Ψυχικοῦ